

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף השלישי; קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ושמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.1 בבלי מגילה ב

בבלי מגילה ב,א /משנה/. מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. כיצד? חל להיות ארבעה עשר בשני - כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי - כפרים מקדימין ליום הכניסה (יום ב בשבוע ותאריכו יב או יג באדר), ועיירות גדולות קורין בו ביום (יד אדר), ומוקפות חומה למחר (טו אדר). חל להיות בחמישי - כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת - כפרים מקדימין ליום הכניסה (יום ה בשבוע ותאריכו יג אדר), ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת - כפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה (יום ה בשבוע ותאריכו יב אדר), ומוקפות חומה למחר (יום א בשבוע ותאריכו טו אדר). חל להיות אחר השבת (יום א בשבוע ותאריכו יד אדר) - כפרים מקדימין ליום הכניסה (יום ה בשבוע ותאריכו יא אדר), ועיירות גדולות קורין בו ביום (יום א בשבוע ותאריכו יד אדר), ומוקפות חומה למחר (יום ב בשבוע ותאריכו טו אדר).

גמרא. מגילה נקראת באחד עשר. מנלן? - מנלן? כדבעינן למימר לקמן: חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו מים וזמון לאחייהם שבכרכים! - אגן הכי קאמרינן: מכדי, כולהו אנשי כנסת הגדולה תקנינהו, דאי סלקא דעתך אנשי כנסת הגדולה ארבעה עשר וחמשה עשר תקון - אתו רבנן ועקרי תקנתא דתקינא אנשי כנסת הגדולה? והתנן: אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין, אלא פשיטא - כולהו אנשי כנסת הגדולה תקינו, היכא רמיזא? - אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן: אמר קרא (אסתר ט,א) **לְקַחְם אֶת-יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזַמְנֵיהֶם** - זמנים הרבה תקנו להם. - האי מיבעיא ליה לגופיה! - אם כן לימא קרא זמן, מאי זמניהם - זמנים טובא. - ואכתי מיבעי ליה: זמנו של זה לא כזמנו של זה! - אם כן לימא קרא זמנם, מאי זמניהם - שמעת מינה כולהו. - אימא: זמנים טובא! - (אסתר ט,א) **זְמַנֵיהֶם** דומיא (אסתר ט,כז) ד-**זְמַנָם**, מה זמנם תרי - אף זמניהם תרי. (אחרי הברור שיש להוסיף שני ימים הגמרא מנסה לברר מיהם) - ואימא תריסר ותליסר! - כדאמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויה. הכא נמי שלשה עשר זמן קהילה לכל היא ולא צריך לרבויה. - ואימא שיתסר ושיבסר! - (אסתר ט,כז) **וְלֹא יַעֲבֹר** כתיב. ורבי שמואל בר נחמני אמר: אמר קרא (אסתר ט,כב) **כִּימִים אֲשֶׁר-נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים**, ימים **כִּימִים** - לרבות אחד עשר ושנים עשר. - ואימא תריסר ותליסר! - אמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויה. - ואימא שיתסר ושיבסר! - ולא יעבור כתיב. רבי שמואל בר נחמני מאי טעמא לא אמר מבזמניהם? - זמן זמנם זמניהם לא משמע ליה (לא דורש רבוי). ורב שמן בר אבא, מאי טעמא לא אמר מכימים? - אמר לך: ההוא לדורות הוא דכתיב.

מגילת אסתר ט,כב: כִּימִים אֲשֶׁר-נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאִיבֵיהֶם וְתַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהְפְּדוּ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָהּ וּמֵאֲבָל לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֵּהּ וּשְׂמֵחָהּ וּמְשַׁלַּח מְנוֹת אִישׁ לְרַעְיוֹהוּ וּמְתַנַּת לְאֲבִינָיִם:
מגילת אסתר ט,כז:
**קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים וְעֲלֵיהֶם וְעַל-זֶרְעָם וְעַל-כָּל-הַנְּלָוִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לָהֶּן עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וְכַזְמָנָם בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה:
מגילת אסתר ט,לא: לְקַחְם אֶת-יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזַמְנֵיהֶם פֶּאֶשֶׁר קָם עֲלֵיהֶם מִרְדְּכָי הַיְהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְכֹאֲשֶׁר קִיְמוּ עַל-נַפְשָׁם וְעַל-זֶרְעָם דְּבָרֵי הַצּוּמֹת וְעַקְתָּם:**

- (אסתר ט,כב) **כִּימִים** - רביע, אפשר מרמז לגמרא הבאה
- (אסתר ט,א) **בְּזַמְנֵיהֶם** - רביע, אפשר מרמז לגמרא הבאה
- ירושלמי מגילה פ"א ה"א** ימי יא יב יד טו, אבל יג רק מפני שקוראים לפניו ואחריו
- בבלי מגילה ב,א** יג אדר עיקר הנס, יום קהילה שעמדו בצום ועל-כן זכו להיושע ויא יב יד טו מתרבים מ-יג הכפריים מקדימים ליום הכניסה ולכן יא יב יג יד, לכאורה אם יום הכניסה ב-טו בעיר חומה היו צריכים לקרוא אז, אבל ההלכה היא שאם טו חל ביום חמישי יקדימו ליום ב' היינו יב באדר.
- טט - מה כפריים הסמוכים לעיר חומה עד מיל קוראים בטו אדר.
- **ארבעה טורים או"ח סי' תרפח הלכות מגילה, סע' ב** וכן הכפרים הסמוכים להם אפילו אינם נראים וגו'
- פירש בספר **בית חדש או"ח סימן תרפח אות ב** ד"ה ועוד (הראשון) וגו' ... ובספר **צידה לדרך** (כלל שביעי מאמר רביעי פ"ד ד"ה אע"פ) כתב בהדיא בזה הלשון "וכן כפרים הסמוכים לה אפילו אינן נראין או שנראין עמה אפילו הם רחוקים והוא שלא יהו יותר רחוקים ממיל" עכ"ל:

(אסתר ט,א) **אֶת-יְמֵי** - תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור כלל הימים מספר הימים הראויים לקריאת מגילה, המרמז בתבנית הטעמים קדמא ואולא של **הַפָּרִים הָאֵלֶּה** - המלמדים על כעין כלל ימים ותומך בנאמר ב-**ירושלמי מגילה פ"א ה"ד** תני בשם רבי נתן (הבבלי) כל החדש כשר לקריאת המגילה מה טעמא (אסתר ט,כב) **וְתַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהְפְּדוּ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָהּ** וגו' אמר רבי חלבו ובלבד עד טו, מוגבל ע"פ המלים (אסתר ט,ז) **וְלֹא יַעֲבֹר** עד ועד בכלל לטו באדר.

ש"ע או"ח סי' תרפח סע' ז (באר הגולה מוסיף...וכן איתא בירושלמי וגו') המפרש בים והיוצא בשיירה ואינו מוצא מגילה להולין עמו יקראנה ביג או ביב או ביא בלא ברכה ואי אי אפשר לו להמתין עד הימים הללו, יש אומרים שקורא אפילו מתחילת החדש.

תורה תמימה אסתר פ"ט הערה יז כגון המפרש והיוצא בשיירה ואינו מוצא מגילה להוביל עמו, ומיהו אם אח"כ נדמין לו מגילה חוזר וקורא ב"ד:

יש הנוהגים לא לומר תחנון בימים טז יז מן ההוא אימא של הגמרא ואימא שיתסר ושיבסר!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מופך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מפרץ; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחרים בתושבע"פ.

מגילת אסתר ט, ט:

על-פֶּן הַיְהוּדִים הַפְּרוּזִים הַפְּרֹזִים הַיִּשְׁבִּיִּם בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת

עֲשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר שְׁמִיחָה וּמְשִׁתָּה וְיוֹם טוֹב וּמְשָׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ: ס

בבלי מגילה ב,ב, מתניתין דלא כי האי תנא, דתנאי, רבי יהושע בן קרחה אומר: כרכין המוקפין חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר. מאי טעמא דרבי יהושע בן קרחה? – כי שושן, מה שושן מוקפת חומה מימות אחשורוש וקורין בחמשה עשר – אף כל שמוקפת חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר. ותנא דידן מאי טעמא? – יליף פרוזי פרוזי, כתיב הכא (**אסתר ט, ט**) **על-פֶּן הַיְהוּדִים הַפְּרֹזִים הַפְּרֹזִים**, וכתיב התם (**דברים ג**), **לבד מערי הפרזי הרבה מאד, מה להלן (בדב' ג) מוקפת חומה מימות יהושע בן נון – אף כאן (באסתר ט, ט) מוקפת חומה מימות יהושע בן נון.**

חידושי הריטב"א מגילה ב,ב ותנא דידן מ"ט יליף פרוזים פרוזים. גרסינן בירושלמי מגילת אסתר ניתנה לידרש. ומסתברא לי דלאו למימרא דגמר פרוזים פרוזים בגזירה שוה דהא ליכא למימר דנעביד ג"ש מדאורייתא למגילה, אלא לומר שניתנה לידרש ללמוד מלישנא שמשמעות לשון פרוזים דמגילה (ל) [כ] פרוזים דאורייתא והוכחת לשון בעלמא הוא.

על-פֶּן הַיְהוּדִים הַפְּרֹזִים – גרשיים מונח רביע, והיות וכתוב גם **הַיִּשְׁבִּיִּם בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת** – כעין שני פרטים, לכן הדרשה עשויה להיות כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו. הפרוזים הם אמנם הרוב אבל יצא ללמד עליהם בלבד שהם עושים באחד מיא, יב, יג או יד. **הַיִּשְׁבִּיִּם בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת** – זרקא מונח סגול, בתפקיד גריעה מפרוזים את עשיית הפורים ב-טו אדר. הגמרא (מגילה ב,ב) למדה בכעין גזרה שוה פרוזי פרוזי את המסקנה ההפוכה לגבי עשיית פורים ב-טו אדר. הפרוזי שב-(בדב' ג) הוא ההיפך מה-מוקפת חומה מימות יהושע בן נון – אף כאן הפרוזי שב-(באסתר ט, ט) הוא ההיפך מה-מוקפת חומה מימות יהושע בן נון

עֲשִׂים – רביע, ארבע מצוות ביום פורים: שנים הכתובים בפסוק (ט, ט): (א) **שְׁמִיחָה וּמְשִׁתָּה וְיוֹם טוֹב** (ב) **וּמְשָׁלַח מְנוֹת אִישׁ**

לְרֵעֵהוּ; שנים הנלמדים מפסוקים אחרים: (ג) קריאת מגילה (ד) מתנות אביונים

אי בעית אימא **עֲשִׂים** – רביע, רמז שהנאמר בהמשך הפסוק הוא ארבע מעשים – הלכות, שמגלים את מהות יום פורים: (א) **שְׁמִיחָה** (ב)

וּמְשִׁתָּה (ג) **וְיוֹם טוֹב** – שביטה ממלאכות מסוימות (ד) **וּמְשָׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ**

אפשר כי **שְׁמִיחָה וּמְשִׁתָּה** – מרכא טפחא, יתור לרבות לרמז למה שכתב **חתן סופר** – **שו"ת שמואל ארנפלד סימן עו**, ... אבל ברמ"א מובא המנהג שנוהגין להתחיל בערב (מ"ד לט"ו) ועיקר הסעודה היא ליל ט"ו ... (זכר) ליום סעודתו ושמחתו של (מילת) מרע"ה

מגילת אסתר ט, ט: כא: לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לְהַיְתוֹת עֲשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה: לְהַיְתוֹת עֲשִׂים - מונח רביע – ארבע מצוות היום ואיסור מספד ותענית, ראה (**ט, ט, כז**)

יוֹם – מונח לפני תבנית מרמז על כעין מספר פעמים של התבנית **אַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ**

אַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, מוציא הכתוב מפשטו, וטעם זקא-קטן במלת **אֲדָר** ירמז לשני חדשי אדר

בשנה מעוברת שלכך בא הכתוב **בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה**, או **בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה** מלמד על שנה מעוברת, תבנית טעמי הכתוב **אַרְבַּעָה עָשָׂר**

לַחֹדֶשׁ אֲדָר – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, תרמז ללמוד הכתוב כפשטו למצוות ימי הפורים באדר ב' ושלא כפשטו למצוות ימי הפורים

באדר א' וטעם זקא-קטן במלת **אֲדָר** ירמז לאיסור שני דברים הספד ותענית ב"ד וט"ו אדר א'.

סיכום חידושי החת"ם סופר השלם על הש"ס, מועד ד (מגילה ו,ב) במגילת תענית מנויים ימים בשנה אסורים בתענית והספד.

ימים בחודש אדר, שאינם ימי פורים נאסרים מכך שנכתבו במגילת תענית, ולא מתקנת מרדכי ואסתר, וימים י"ד וט"ו הכתובים גם כן במגילת תענית נאסרו מפני שהם ימי פורים. כאשר השנה מעוברת כל הכתוב במגילת תענית אסור בשני החדשים. במגילת תענית הזכירו יום י"ד ויום ט"ו מחולקים, ואח"כ כלולים ביחד, כדי לאסור של זה בזה, ומכך (מגילה, ב,ב) הוה סד"א שהיו עושים ב' הימים, אלא דאתי את ופסק מדכתיב (טט - שני את בכתוב) **אֵת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ**, פסק, לומר זמנו של זה לא זמנו של זה, וממה שכלל אותם מוכח דנהי לענין קום ועשה להיות עושים את יום י"ד אתא את ופסק, שלא להטריח לעשות ב' הימים זכירה ועשיה, מ"מ לענין שב ואל תעשה לא למספד ולא להתענא, כלל אותם במגילת תענית לאסור של זה בזה, ולפ"ז לעולם נימא דמגילת תענית אתי לומר שאסור יום שלפני י"ד, ולמיסר נמי י"ד וט"ו באדר הראשון וגו'

בעזרת הרב ח"נ גירש ה"י"ו – יום לפני יו"ט מן התורה מותר בתענית והספד (תו"ה). יום לפני יו"ט מרבנן (מהמוזכרים במגילת תענית) עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה, ואסרו בו תו"ה. תענית אסתר בי"ג אדר היא חלק מפירסומי ניסא ואסור בו הספד בין לפרוים ובין לאנשי עיר חומה. בשנה מעוברת, יד וטו אדר א' אסורים בתו"ה, אבל יג אדר א' מותר בתו"ה (הרב י"מ רושצקי ה"י")

לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם – זרקא סגול, כעין מוסיף מענינו על ענינו, להוסיף יום שלפני י"ד למספד ותענית. ובשנת עיבור תוספת זאת תהיה רק באדר ב'. אפשר כי זה רומז בטעם תלשא **אֵת** שהוא עשוי ללמד אלפניו ולאחריו, וכן בתפקיד בתפקיד חישוב (כמו חישוב שנת עיבור) ואז ילמד אלפניו בתפקיד מחיצה - להבדיל בין אדר א' לאדר ב' שרק באדר ב' יוסיף את יום י"ג לאיסור מספד ותענית.

בבלי מגילה ב,ב וְאֵת מְשָׁלַח מְנוֹת וְאֵת רַגְלֵיהֶם, וְאֵת הַשְּׁנֵי מַחְבְּרֵי שֶׁהָרַחֵצָה שֶׁל הַיְדִים וְהָרַגְלִיִּים תְּהִיָּה בִּיחָד.

מתרץ **השער אפרים** סבו של החכם צבי תבת אדר (**לַחֹדֶשׁ אֲדָר**) מפסיקה כיניהם לתת לפרוים את יום ארבעה עשר ולמוקפים את יום חמישה עשר בלבד.

- **וְאֵת** – תביר, מרמז על חלוקה שיום יד מחולק מיום טו
- **יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר** - מרכא טפחא, יתור לרבות, אפשר כי הדבר ירמז לדעה שהמוקפים בשעת הדחק, המרומזות בטעם תביר של מלת **וְאֵת** ממעטים קריאה מ-טו, ומרכיב להם זמן קריאת מגילה אחר כ-יד במנחה גדולה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונח** – רבוי; **הפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרבי; **דרכא** – מרבי; **דרכא** – מרבי; **מחלק**, **ממעט**, **לא ממשי**; **טפחא** = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לנדול, תור לרבות, מכל מקום: **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רבוע** – 4; **מונח רבוע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוקי שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

מגילת אסתר ט, כא – כב: [כא] לקיים עליהם להניח עשים את יום ארבעה עשר להחדש אדר ואת יום-חמשה עשר בו בכל שנה ושנה:

[כב] פנימים אשר-נחו בהם היהודים מאביהם וחדש אשר נהפך להם מניון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאבנים:

אבן עזרא אסתר ט, כב וטעם פנימים אשר-נחו בהם היהודים - בעבור שחשבו שנוחנינו יחשב בסוף המחזור (כוונתו כנראה של 19 שנה) בשנת החמה רק חדשינו הם אחר הלבנה והנה פירוש פנימים שיהיו הימים קרובים בערך לימים הראשונים שהיו בהם הפורים (בשנה של גזרת המן) וזה יתכן לנו תוספת אדר שני על כן הוצרך הכתוב לומר וחדש אשר נהפך להם מניון ולעולם יהיה הסמוך לניסן בשנה פשוטה או מעוברת ומפרשים אמרו כי טעם וחדש על אדר שני ואחרים אמרו כי כימים יום ארבעה עשר וחמשה עשר ואם כן היה ראוי שיאמר ובחדש ולא והחדש:

(אסתר ט, כב) ... וחדש אשר נהפך להם מניון – קדמא מהפך פשטא, כעין כתוב המלמד על הכתוב לפניו שנקיים מצוות פורים **(אסתר ט, כא) ... בכל שנה ושנה: (אסתר ט, כב) פנימים אשר-נחו בהם היהודים מאביהם כפי' ראב"ע פנימים** שיהיו הימים קרובים בערך לימים הראשונים שהיו בהם הפורים (בשנה של גזרת המן) בחודש אדר הקודם לניסן ולא בחודש אדר א' בשנת עיבור ע"פ חדשי לבנה.

(אסתר ט, כב) ... וחדש אשר – רביע תלישא-קטנה, בתפקיד חישוב שנת עיבור חמה פעם בארבע שנים (תוספת יום אחד), חישוב שנות עיבור לבנה כדי לשמור על חודש האביב, וקודם לו וצמוד אליו אדר ובו פורים, כפי' **ראב"ע**.

בשנת לבנה רק אחרי 19 שנה במחזור קטן, הימים חוזרים וגם זה בסטיה אפשרית של יום, לעומת שנת חמה בת 365 יום 5 שעות 56 דקות ועוד שניות, ולעומת שנת חמה לשיטת שמואל של 365 יום 6-1 שעות שאפשר שזה מרומז בפסוק (365.25 יום בשנת חמה, וכל אחת מארבע תקופות שמואל 91.3125 יום לתקופה), ולכן הימים חוזרים כל שנה עם סטיה של כרבע יום ואחרי ארבע שנים מצטבר יום אחד (וחסר כ-16 דקות) (ואחרי 25 פעמים ארבע שנים מצטבר חסר זה ליום ועוד כ-100 דקות. ואז לא מעברים שנת חמה ביום הנוסף) וזה אשר הנהיגו העולם שהיה יום נוסף בחודש פברואר פעם בארבע שנים, ולא יהיה עיבור בשנת מאה וכן יהיה עיבור בשנה שמספרה מתחלק ב-400.

ראה חישוב מיצהר חמה בירושלים בימי התקופה במה שכתבנו בהסבר לבבלי סוכה ב,ב.

מגילת אסתר ט, כז – לב: [כז] קימו וקבלו (פני יהושע - אחרי האגרת הראשונה שכתב מרדכי לבדו רק מקצתם קבלו עליהם) וקבלו (ורק אחרי האגרת השנית שנכתבה ברצון חכמים והעידו כי מגילת אסתר ברוח הקדש נכתבה, קבלו כל ישראל) **היהודים וְעַל-יָרְעָם וְעַל כָּל-הַנְּלָמִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לַהֲנִיחַ עֲשִׂים** (מונח רביע – ארבע מצוות היום ואיסור מספד ותענית, ראה (ט, יט, כא)) **את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם** (פני יהושע – מרדכי צוה יד, טו, ואילו מהאגרת השנית תקנו אנשי כנה"ג ע"פ מלת זמניהם – גם יא, יב, יג) **בכל-שנה ושנה: ... [כט] ותכתב אסתר המלכה בת-אביהוואל ומרדכי היהודי את-כל-תקף לקים את אגרת הפרים הזאת השנית:**

סיכום בעזרת הרב א"מ פערל: ע"פ **חידושי החת"ם סופר השלם על הש"ס, מגילה ע' מג** (דף ו,ב – ז,א) ע"פ **(אס' א,ג)** **ידעי העתים** שנת פור המן היתה אמורה להיות שנה מעוברת, והחדש הי"ב לניסן שבו הוטל הפור היה אמור להיות אדר א' ושמה המן כי בו מת מרע"ה וחשב שבכך הורע מזל ישראל. נמלכו בית דין ולא עברוהו וכך מה שהיה אמור להיות אדר ב' שבו נולד מרע"ה (כנאמר בסידור הריעב"ץ בדיני חודש אדר) נהיה לאדר יחיד. לכן הודיעו באגרת השנית על עיבור השנה שאח"כ דבר העשוי להילמד מ-**(אסתר ט, כט) ותכתב אסתר המלכה בת-אביהוואל ומרדכי היהודי את-כל-תקף לקים את אגרת הפרים הזאת השנית:**

רש"י – **השנית** לשנה שניה חזרו ושלחו ספרים שיעשו פורים ואעפ"י שזיון כבר, חזרו וזירזו בשעת מעשה.

ותכתב אסתר, **ותכתב** – תלשא (א) בתפקיד עקירה, (ב) בתפקיד שיעור – חישוב, כיון שבשנה הקודמת המרומזת בטעם קדמא במלת **אסתר** שהייתה אמורה להיות שנה מעוברת, בית דין עקרו את חודש אדר א', לכן יש לחשב בשנה הנוכחית שתהיה מעוברת, ו- **לקים את אגרת הפרים הזאת השנית**, **לקים** – רביע, ארבע מצוות פורים (מקרא מגילה, משתה, משלוח מנות, מתנות לאביונים) **את** – מונח לפני קבוצת טעמים, מרמז על כאילו מספר תפקידים דומים בקבוצת הטעמים הבאה, **אגרת הפרים הזאת השנית** – דרגא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא מסוים וחלים עליהם אותן הלכות, לומר שבכל שנה יצוין פורים – גאולה מגזרת המן, בחודש הסמוך לחודש הגאולה ממצרים ולכן בשנה מעוברת מקיימים פורים קטן ב"ד וט"ו אדר א' אבל במקצת מצוות היום (אסורין בהספד ותענית, קצת משתה). **בבלי מגילה ו,ב משנה**. קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה - קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה, ומתנות לאביונים

גמרא. ... אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יוחנן: הלכתא כרבין שמעון בן גמליאל שאמר משום רבי יוסי. אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו: **(אסתר ט, כז) בכל-שנה ושנה**. רבי אליעזר ברבי יוסי סבר: **בכל-שנה ושנה**, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לשבת - אף כאן אדר הסמוך לשבת, ורבין שמעון בן גמליאל סבר: **בכל-שנה ושנה**, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן - אף כאן אדר הסמוך לניסן. בשלמא רבי אליעזר ברבי יוסי - מסתבר טעמא, דאין מעבירין על המצות, אלא רבין שמעון בן גמליאל מאי טעמא? - אמר רבי טבי: טעמא דרבי שמעון בן גמליאל מסמך גאולה לגאולה (רש"י פורים לפסח) עדיף. רבי אליעזר אמר: טעמא דרבין שמעון בן גמליאל מהכא, דכתיב - **(אסתר ט, כז) ... לקים את אגרת הפרים הזאת השנית**. ואיצטריך למיכתב **(דף ז,א) השנית**, ואיצטריך למיכתב **(אסתר ט, כז) בכל-שנה ושנה**, דאי מבכל שנה ושנה, הוה אמינא כי קושין (הרב ע' אבן ישראל – אם נביא ראייה מ"בכל שנה ושנה" הרי זה כקושייתנו שנעשהו סמוך לשבת), קא משמע לן: השנית (רש"י (לעשות) בחודש השני). ואי אשמועינן השנית, הוה אמינא בתחילה בראשון ובשני, קא משמע לן: **בכל-שנה ושנה** לא לשנות (שבשנת עיבור נעשה פורים רק פעם אחת בכשנה פשוטה). - ורבי אליעזר ברבי יוסי, האי השנית מאי עביד ליה? - מיבעי ליה לכדרב שמואל בר יהודה, דאמר רב שמואל בר יהודה: בתחילה קבעה בשושן, ולבסוף (רש"י וזהו השנית) בכל העולם כולו.

(אסתר ט, כז) השנית – סלוק, מגביל שבשנה מעוברת ארבע מצוות פורים נוהגות רק בחודש אדר ב'. **(אסתר ט, כז) בכל-שנה** – טפחא, שנה פשוטה **ושנה** – סלוק, מגביל מצוות פורים בשנה מעוברת לנהוג בחודש האדר ב' הסמוך לניסן, כמו בשנה פשוטה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי רבוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

1.2 בבלי מגילה יב

בבלי מגילה יב,א אמר רבא: אף דניאל טעה בהאי חושבנא, דכתיב (**דניאל ט'**) בשנת אחת למלכו אני דניאל בינתי בספרים, מדקאמר בינתי - מכלל דטעה. מכל מקום קשו קראי אהדדי; כתיב (**דמיהו ט"ט**) מלאת לבבל, וכתיב (**דניאל ט'**) להרבות ירושלים! - אמר רבא: לפקידה בעלמא. והיינו דכתיב (**עזרא א'**) כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלהי השמים והואפקד עלי לבנות לו בית בירושלם. דרש רב נחמן בר רב חסדא: מאי דכתיב (**שעיהו מ"ה**) כה אמר ה' למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו, וכי כורש משיח היה? אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא למשיח: קובל אני לך על כורש, אני אמרתי הוא יבנה ביתי ויקבץ גליותי. והוא אמר (**עזרא א'**) מי בכס מכל עמו... ויעל.

רש"י מגילה יב,א משיח - נמשח, כמו שמן המשחה.

קובל אני לך כו' - והכי קאמר: כה אמר ה' למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו וגו' הוא יבנה את ביתי, תרי קראי כתיבי דסמיכי אהדדי, וניקוד טעם מקרא זה מוכיח על דרש זה, שאין לך טעם זרקא במקרא שאין סגול בא אחריו, וכאן ננקד למשיחו בורקא, ולכורש ננקד במאריך - להפרישו ולנתקו מעם למשיחו. **מי בכס מכל עמו וגו'** - והוא עצמו לא נשתדל בדבר.

ישעיהו מה,א:

פה-אמר ה' למשיחו
לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר-הִחַזְקְתִּי בַיָּמֵינוּ לְרַדְּ לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְתָנִי מְלָכִים אֶפְתָּח
לְפָתַח לְפָנָיו דְּלָתַיִם וְשַׁעֲרַיִם לֹא יִסְגְּרוּ:

טט – הפסוק מוצג בגירסת הכתר, ובו **לְכוֹרֶשׁ** בטעם מונח ואין אחריו פסק!!!
 פירוש **רש"י** ולכורש ננקד במאריך, זה מתאים לגירסת מגנס **לְכוֹרֶשׁ**
 גירסת קורן **לְכוֹרֶשׁ** | בטעם מונח לגרמיה.
 בכל אופן מרכא ומונח טעמים מחברים אשר צמודים לטעם העוצר שאחריהם.

רש"י משולב בלשון בבלי מגילה יב,א פה-אמר ה' למשיחו (טט) – למשיחו בטעם סגל המפריד מלת משיחו ממלת **לְכוֹרֶשׁ** |, ואמר למשיחו (ע) **לְכוֹרֶשׁ** | המופרש ומנותק מעם משיח (ה) קובל אני לך כו' - והכי קאמר: כה אמר ה' למשיחו (ע)-לכורש אשר החזקתי בימינו וגו' הוא יבנה את ביתי ויקבץ גליותי. והוא אמר (**עזרא א'**) מי בכס מכל עמו... ויעל. **ופרש"י** - והוא עצמו לא נשתדל בדבר, תרי קראי כתיבי דסמיכי אהדדי, וניקוד טעם מקרא זה מוכיח על דרש זה, שאין לך טעם זרקא במקרא שאין סגול בא אחריו, וכאן ננקד למשיחו בורקא, ולכורש ננקד במאריך - להפרישו ולנתקו מעם למשיחו.

טט – בד"כ תפקיד תבנית הטעמים זרקא סגול להוסיף מהענין על הענין או לגרוע מהענין. לפי פי' רש"י המשולב בלשון בבלי מגילה יב,א זרקא זרקא הרי הן שתי גרועות עד כדי חסרון הסגול לומר כ- **בבלי מגילה יב,א**: וכי כורש משיח היה? אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא למשיח: קובל אני לך על כורש, אני אמרתי הוא יבנה ביתי ויקבץ גליותי. והוא אמר (**עזרא א'**) מי בכס מכל עמו... ויעל.

ממאגר **אריאל, מנחת שי ישעיה מה,א פה-אמר ה' למשיחו לְכוֹרֶשׁ**. לית זרקא בלא סגלא:

טט - רש"י ומנחת שי מעירים כי בכל התנ"ך לית זרקא בלא סגלא. אם כורש היה ממלא שליחות ה' הוא היה כשליח המשיח ואז היה אפשרות לסגול על מלת **משיחו** או על מלת **כורש**. שליח המשיח הוא כעין תוספת על המשיח שזה מבטא אופן מפעולת זרקא סגול. **אבל כאן:**

- פה-אמר ה' למשיחו** – זרקא, זרקא – בתפקיד גורע מהענין, וכאן זרקא זרקא גורע וגורע,
רש"י ורבותינו אמרו למלך המשיח אומר הקב"ה קובל אני לך על כורש, מפני ש:
- (א) רק נתן רשות לעלות ולבנות בית המקדש והוא עצמו לא השתדל בדבר – גריעה ראשונה בשליחותו
 - (ב) קבל כתב השטנה מאויבי ישראל והפסיק בנין בית המקדש – גריעה שניה בשליחותו
 - לכן כעין מדה כנגד מדה **לְכוֹרֶשׁ** | (לפי גרסת קורן) מונח פסק – נגמרה שליחותו בעולם (מו)נח נפשיה – מת ופסקה מלכותו בשנה לכיבוש בבל.

לְכוֹרֶשׁ | - גרסת קורן מונח פסק. מוכרת לנו תבנית אתנה מונח פסק או סלוק מונח פסק שהיא כעיו מדה סדור שנחלק, והמלה המוטעמת במונח פסק נקראת עם התוכן הקודם לה, ועם התוכן שאחריה. אפשר כי גם כאן זרקא מונח פסק זאת תבנית כעין מדה סדור שנחלק.

ע"פ הנביא זמן הגאולה המוקדם היה יכול להיות **במלאת שבעים למלכות בבל** וזה קרה בחורבנה ע"י כורש הפרסי ודריוש המדי, לכן אם כורש היה משתדל בעצמו בבנין בית המקדש ודוחה טענות העמים על מרידת ישראל בו אז הקב"ה היה מקיים גדולה לכורש כפי שניבא ישעיה שנים רבות לפני-כן, שאמור היה להיות לכורש **לי נתן ה' את כל עמי הארץ**, כפי שכורש אמר על עצמו בעקבות כיבוש בבל, כי כך חשב שיהיה לו. אבל בפועל בהסבר ע"פ הטעמים הקב"ה גרע ממנו פעמיים על שתי ענינים עד שבתוך שנה פסק מלכותו.

להשלמת הענין קריאה **לְכוֹרֶשׁ** – מונח בלי פסק משייך התיבה להמשך הענין: **לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר-הִחַזְקְתִּי בַיָּמֵינוּ** - מונח מונח רביעי, כמו למשל שלטון לארבע רוחות העולם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות; אתגה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו-1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכתה: פוזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 שמות תצוה כז,כ

שמות תרומה כז,ט, שמות תצוה כז,כ:

[יט] לְכַל פְּלִי הַמְשָׁפֵן בְּכָל עֲבֹדְתוֹ וְכָל-יִתְדֵי וְכָל-יִתְדֵת הַחֹצֵר נְחֹשֶׁת: ס

[כ] וְאַתָּה תַצְנֶנּוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שָׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

אליהו שגב נ"י (סוף פר' תרומה) נחשת אותיות נח שת, (תחילת פר' תצוה) וְאַתָּה זה משה, וביחד מתקבל נח שת ומשה, רמז לאגדתא ע"פ ספר **סדר הדורות** – הרב הלפרין עם הגהות החיד"א ד"ה ב"א ש"סח" ... משה הוא שת וגו', ד"ה ב"א תל"ה ... שם נח משה כולם שורש אחד מצד חסד של הבל וגו' (משה אותיות מ"ש משם בן נח, אות ה"א מאברהם אבינו). לאחר פרסום זאת האיר עיני, י"ש אוילברט נ"י כי הדבר כתוב ב-**ילקוט ראובני**, כ"ץ **אברהם ראובן האשקי הכהן, פר' תצוה**, ... ואתה תצוה סמך אל נחשת שסיים בו פרשה שלפניו ורמז בו שהיה משה ניצוץ שלישי מן הבל וזהו נחשת ואתה, כלומר נ"ח ש"ת וא"ת וזהו יפופית מבני אדם הוצק ח"ן ר"ל דיופי של מרע"ה היה משני כחות מבני אדם היינו משת ומהבל שהיו בני אד"הר שנית הוצק ח"ן זה נ"ח: (**מגלה עמוקות אופן קכ"ב**)

חידוש הרב ויגדור הי"ו בליל ז' אדר א' התשע"א יומא דהילולא של משה רבנו **שָׁמֶן** נוטריקון ש"ת (או ש"ם) מ'שה נ"ח **וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ** יתחברו שת (שם) נח אל משה. **תַצְנֶנּוּ אֶת** – אמנם טעם פסק בין שתי אותיות גרוניות, אבל נראה שמשמש לדרשות אחדות. **וְאַתָּה תַצְנֶנּוּ** – גרשיים מונח פסק – רמז אפשרי לדרשה כעין מידה י"א ממידות רבי אלעזר בן רבי יוסי הגלילי סדר שנחלק לומר שמלת **וְאַתָּה** שייך למדרש המקשר את משה לשת ונח.

שמות תצוה כז,כ:

וְאַתָּה תַצְנֶנּוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שָׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

וְאַתָּה תַצְנֶנּוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מונח לגרמיה (= מונח פסק) מונח רביע, לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער, כי תבנית הטעמים גרשיים מונח רביע מלמדת על אחת משתי המידות מל"ב מידות של ר' אלעזר בן ר' יוסי הגלילי (כד) מדובר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על עצמו, (כה) מדובר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על חבריו. משוער כי אחד מתפקידי טעם פסק לרמז לקריאת הכתוב פעם עם פסק ופעם ללא פסק ולקבל שתי דרשות שונות. משוער כי בכתוב **וְאַתָּה תַצְנֶנּוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** בקריאה ללא פסק, שיש בו שני טעמי מונח, כל מונח כאילו מציין ענין אחד, והתבנית כולה מציינת כעין שתי פעמים מידה דבר שיצא מענינו ללמד דבר מיוחד על עצמו. **דבר ראשון שיצא מן הכלל כפי' רש"י (כז, כ) [הע' א] וְאַתָּה תַצְנֶנּוּ. זָךְ** – בלא שמרים, כמו ששינוי (במנחות פו, א): מגררו בראש הזית, ששמן המאור עשוי מגרגרים מראש האילן [הע' כי שם הם מבשילים היטב מהחמה], [הע' ב] **כְּתִית** – הזיתים כותש במכתשת, ואינו טוחנן בריחים, כדי שלא יהו בו שמרים; ואחר שהוציא טיפה ראשונה מכניסן לריחים וטוחנן, ושמן השני פסול למנורה וכשר למנחות, שנאמר: **כְּתִית לַמָּאֹר**, ולא 'כתית למנחות' (ראה **מנחות פו, א**) עכ"ל. סחיטת השמן הרגילה היא בריחיים ופעולה ארוכה להוציא שמן רב, כתיית למאור נעשה באופן יוצא מן הכלל לעצירת שמן, ע"י ששמים גרגר במכתשת מכים בו מכה אחת להוציא טיפה אחת והזית מעבר לריחיים לסחיטה למטרות אחרות כגון מנחות. אחר-כך שמים זית אחר וחוזר חלילה.

כדי להסביר את הדבר השני שיצא מן הכלל נביא את שתי המשנות הבאות. משנה ראשונה, נאמר ב-**[בבלי מנחות פו, א] מתני' [משנה מנחות פ"ח מ"ד]** שלשה זיתים הן, ובהן שלשה שלשה שמנים. הזית הראשון, מגררו בראש הזית וכותש ונותן לתוך הסל, ר' יהודה אומר: סביבות הסל, זה ראשון. [חזר] וטוען בקורה, ר' יהודה אומר: באבנים, זה שני. חזר וטחן וטען, זה שלישי. **הראשון למנורה והשאר למנחות**. השני, מגררו בראש הגג וכותש ונותן לתוך הסל, רבי יהודה אומר: סביבות הסל, זה ראשון. טוען בקורה, ורבי יהודה אומר: באבנים, זה שני. חזר וטחן וטען, זה שלישי. **הראשון למנורה והשאר למנחות**. שלישי, עוטנו בבית הלבד עד שילקה ומעלה ומנגבו בראש הגג, כותש ונותן לתוך הסל, רבי יהודה אומר: סביבות הסל, זה ראשון. טוען בקורה, רבי יהודה אומר: באבנים, זה שני. חזר וטחן וטען, זה שלישי. **הראשון למנורה והשאר למנחות**.

רש"י מגררו בראש זית – מניחו להתבשל דעשה גרגרין בראש הזית באילן, ענין אחר מלקטן בראש הזית בגובה שבאילן במקום שהזיתים קודמין להתבשל תחילה מפני שהחמה זורחת שם תדיר מ"ר ז"ל. **וכותש** – אותן הגרגרים. **ונותן בתוך הסל** – כדי שיוזב הצלול שבשמן מעצמו בלא דוחק חוץ לסל והפסולת והשמרים שבשמן נשארין בסל. **זה היה שמן ראשון** – שבליקוט ראשון. **חוזר ולוקח** – מה שכתש הגרגרים שנשארו בסל טוענו בקורת בית הלבד ומוציא שמנו מה שהוא יוצא עכשיו זהו שמן שני. **רבי יהודה אומר** – לא היה טוענו בקורה לפי שהיה נטען ביתו והיו השמרים יוצאין ומתערבין בשמן אלא באבנים טוענו ומה שיוצא עכשיו זה היה שמן שני. **חזר וטחן** – הגרגרים וטענו בקורה ומה שיוצא זה שמן שלישי. **מגררו בראש הגג** – אותם זיתים אין מתבשלין כל צורכן באילן אלא שוטחן בראש הגג בחמה כדי לרכך כן שמעתי, ענין אחר מרבתינו ז"ל מגררו בראש הגג כלומר מלקט זיתים שבאמצע האילן שאינן בראש הזית כלומר אותן שיכול לעמוד בראש גגו ונותן שאותן אין מתבשלין במהרה כמו אותן שבראש הזית והאי דאמר בראש הגג לסימנא קאמר. **הזית השלישי** – לוקט זיתים התחונות לפי שאין החמה זורחת עליהן תדיר אין מתבשלין יפה ומאחר בליקטתן ומשום הכי עוטנן בבית הלבד מניחם במעטן עד שילקו שיתרכך קליפתן וישתנו מראיהן ומנגבן בראש הגג שכשיהיו ביחד במעטן בדוחק יצא מהן מוהל ונושרו. (טט – הצפיפות בכלי יוצרת חום המרכך הזיתים, והם מוצאים מעצמם שמן עדין, והאדם מנער שמן זה לכלי, אבל לפי המשנה כותש)

משנה שניה נאמר ב-**[בבלי מנחות פו, א] מתני' [משנה מנחות פ"ח מ"ה]**. הראשון שבראשון אין למעלה הימנו, השני שבראשון הראשון שבשני שוין, השלישי שבראשון השני שבשני שוין, השלישי שוין, השלישי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביעי** - 4; **מונח רביעי** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי'ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פוזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

שבשלישי אין למטה הימנו. (נסיון ללימוד בקל וחומר מהשמן למאור לשמן למנחות) **אף כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך, מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית זך, מנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זך! ת"ל: (שמות תצוה כז,ג) זך כתיב למאור, ואין זך כתיב למנחות.**

פי' **רש"י** [בבלי מנחות פו,א] **מתני'**. השני שבזית ראשון הראשון שבזית שני שוין - ואף על גב דשני שבראשון וראשון שבשני שוין למנחות אפ"ה לא אתי בשני שבראשון למנורה דהא אמרינן בגמ' דלמנורה בעינן כתיב ולא היה כתיב אלא ראשון שבכל זית (הע': בכל סוג מהשלושה רק מהראשון מוצאים שמנו למנורה ע"י כתישה פעם אחת בלבד, מהאחרים מוצאים שמן למטרות אחרות, כגון מנחות, בשטות אחרות ומעורב בהן שמרים) **(דמתני' דכותש ר"י היא)**.

פי' רש"י מסייע להבין מהות הדבר השני שיצא מן הכלל והמלמד רק על עצמו, והוא לקיחת שמן למנורה רק מהסוג הראשון של הזיתים בכל אחד משלושה מקורות מסיק הזיתים ורק מה שהופק בכתיב (מראשון בסוג ראשון, וראשון בסוג שני, וראשון בסוג שלישי) כפי שמוכר במשנות ב-(מנחות פו, א) כי ישנם שלושה מיני זיתים וגו' וזה למרות שהשני שבמקור מסיק הראשון שיה לשמן הראשון שבמקור המסיק השני והוא עולה בטבעו על הראשון שבשלישי, אבל כל זה שלא בכתיב למנורה.

נענין ב- **וְאֵתָהּ תִצְנֶנּוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** -

אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, טעם המקף ב- **אֶת-בְּנֵי** בתפקיד של רב-מצב, (א) לא נאמן, (ב) נאמן לספק שמן למאור ולמנחות לענין טהרה, תרו"מ, מקור הזיתים, ושנשאר גלמיים עד הסחיטה. כדוגמת הדרשה ע"פ **רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ח** שדרשנו לבאר **(נב' וישלח לבג,ג)** **על-כֵּן לֹא-יֵאָכְלוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-גֵּיד הַנֶּשֶׁה בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** - מקף בתפקיד של מספר מצבים בנאמנותם של בני ישראל על גיד הנשה ועל שאר עניני כשרות.

לעיון: האם זיתים אלו צריכים קודם לכן הפרשת ביכורים ותרו"מ להוציאן מטבל **(משנה תרומות פ"ג, מ"ו, מ"ז)**? **(מ"ח מה,טו)** **ממשקה יִשְׂרָאֵל לַמִּנְחָה**, לומדים שזיתים אלו חייבים בביכורים ושמן חייב בתרו"מ, אלא אם הוקדשו או שההקדש רכשם קודם למירוח. **משנה פאה פ"א, מ"ו** ... כהן ולוי שלקחו את הגורן המעשרות שלהם עד שימרח המקדיש ופודה חייב במעשרות עד שימרח הגזבר: **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פאה פ"א, מ"ו** ... ואם מירחו הגזבר ופדאו הוא אחרי כן אינו חייב במעשרות, לפי שכשהגיע לידי חובת מעשרות היה ברשות ההקדש שאינו חייב במעשר.

לעיון: האם יקחו מן העו"כ והכותים לשמן למאור ולמנחות? כי ב-**מ"ט** העובד כוכבים והכותי תרומתן תרומה ומעשרותן מעשר והקדשן הקדש ר' יהודה אומר אין לעובד כוכבים כרם רבעי וחכמים אומרים יש לו תרומת העובד כוכבים מדמעת וחייבים עליה חומש ור' שמעון פוטר:

לעיון: האם יקחו מא"י או גם מחו"ל **משנה מנחות פ"ח, מ"ג** תקועה אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר הירדן כל הארצות היו כשרות אלא מכאן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא ממה שנזרע ביניהם ואם הביא כשר אין מביאין אנפיקנן ואם הביא פסול אין מביאין מן הגרגרים שנשרו במים ולא מן הכבושים ולא מן השלוקין ואם הביא פסול:

לעיון: טהרת העוסקים במסיק ובסחיטת השמן ע"פ **רמב"ם פיה"מ טהרות פ"י, מ"א** אם עובדי בית הבד היו עמי הארץ אף שבעל בית הבד טהרם ונעל עליהם את בית הבד, אם היו שם בגדים טמאים במדרס הזב, יש חשש שנגעו בהם מפני שאינם יודעים שהיסט מטמא. **[מ"ב]** כבר ידעת שמשקין טמאין מטמאין את הכלים והאכלין ואינן מטמאין את האדם אם נגע בהן, אלא אם נגע בידיו נטמאו ידיו בלבד. ולפיכך אם נבללו רגליו במשקין טמאין ונתקנחו בארץ הרי אותן הזיתים טהורים, כיון שלא נשארה ברגליו החלוחית שיתטמא בה, והאדם טהור. וכן בתינוקות נאמנין התינוקות האלה לומר שלא נגעו בשמן או בזיתים וכיוצא בהן. ואחר כך אמר שאם יצאו מבית הבד אפילו נעלמו אחורי הגדר הרי אלו בחזקת טהרה הואיל וכבר טהרם והוא שומר עליהם, אלא אם כן הרחיקו ממנו עד כדי שאינו רואה אותם כבר יצאו מאותה החזקה וחזרו לחזקת עמי הארץ שהם בחזקת טומאה. **[מ"ג]** בעל בית הבד חייב לעמוד על הבדדין (הפועלים בבית הבד) בשעת טהרתם בטבילה מפני שאינם יודעים סדר הטבילה בשלמות ומולזלים בחציצה וכיוצא בה. לא מוזכר במשנה על המסיקים בכרם, אבל אפשר שיש ללמוד מן הבוררים את הענבים, שגם המסיקים צריכים לטבול קודם המסיק. אבל ההבדל שהענבים מפרישים מיץ ואילו הזיתים ספק מפרישים.

שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כִּתִּיב - מונח מרכא תבר טפחא, מונח מרמז על מספר קבוצות של פרטים הקשורים לנושא איכות השמן, והשוניים בהלכותיהם לגבי הנושא או הם לא מצטרפים. הקבוצות הן כנאמר **בבלי מנחות פו,א מתני'**. שלשה זיתים הן, ובהן שלשה שלשה שמנים.

לְמַאֲוֵר - אתנה מגביל, ללמד שמכל קבוצה רק השמן הראשון המופק בכתישה מתאים למאור, שני האחרים למנחות.

מספר הקבוצות של איכות השמן הוא שלוש והדבר רמזו ב-**שמות ויקהל לה,כח**:

וְאֵת-הַבְּשָׂם וְאֶת-הַשֶּׁמֶן וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסָּמִים:

וְאֵת-הַשֶּׁמֶן לְמַאֲוֵר - זקף-גדול, שלוש נקודות **בבלי מנחות פו,א מתני'**. שלשה זיתים הן, ובהן שלשה שלשה שמנים.

הזית הראשון, ... הראשון למנורה והשאר למנחות.

השני, ... הראשון למנורה והשאר למנחות.

שלישי, ... הראשון למנורה והשאר למנחות.

ועוד לימוד זקף-גדול - שתי נקודות באופן אחד ונקודה אחת באופן אחר כנאמר במשנה הבאה מתני'. הראשון שבראשון אין למעלה הימנו, שמן הכתיב מראש האילן הוא הזך משלושה שמני הכתיב והשניים האחרים פחותים ממנו.

שמות תצוה כז,כא: **בְּאֶהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל-הַעֲרֹת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבְנָיו מֵעֶרֶב עַד-בֹּקֶר לַפֶּנִּי ה'**

חַקֵּת עוֹלָם לְדִרְתָּם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ס

בְּאֶהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפְּרֹכֶת התוכן מלמד את האגדה הבאה **מדרש תנחומא (ורשא) פרשת תצוה סימן ז בְּאֶהָל מוֹעֵד מִחוּץ**

לַפְּרֹכֶת, שלא יטעה אותך יצרן לומר שהוא צריך לאורה, לא היתה המנורה צריכה אלא להנתן לפנים מן הפרוכת אצל הארון (בנוהג

שבעולם מנורה ליד בעל המקום אבל במשכן) והיא נתונה מבחוץ מן הפרוכת להודיעך שאינו צריך לאורה של בשר ודם,

תבנית הטעמים עשויה לרמז להאגדה הבאה **בְּאֶהָל מוֹעֵד** - מונח טרסא, בתפקיד כעין מחיצה של בעל בחינה נעלה, ואלו עדויות ששכינה שורה בישראל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מפקד פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פוד** – דרוש מהפסוק רעיונו לנשואים/אחרים בתושבע"פ.

מחויז לפרכת – קדמא ואזלא כעין כלל מלמד שמחויז לפרכת **אשר על-העדת** – מונח רביעי, היו לפחות ארבע או חמש עדויות ששכינה שורה בישראל. העדויות הן: (א) **תורה שלמה (קח) אשר על-העדת**, עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדותה, אמר רבא זה נר מערבי, שנותן בה כמדת חברותיה, ממנה היה מדליק ובה היה מסיים (**מדרש הגדול**). ובבית ראשון וגם בזמן כהונת שמעון הצדיק כהן גדול בתחילת בית שני שדלק מעת לעת עד שהוטב בה הערביים; **עדויות אחרות** ע"פ מקורות שונים (ב) לחם הפנים היה חם משבת לשבת; (ג) ויאריכו הבדים של ארון העדות עד שדחפו הפרוכת כנרמז בפסוק "יודי בין שדי ילין" (ד) האש במזבח הזהב לא המסה צפוי הזהב הדק ולא שרפה את העץ שתחת הצפוי. ומזה למדו ב-סוף (**תרגיגה כזא**) תלמידי חכמים אין אור של גיהנום שולטת בהן שכל גופן אש שנאמר (**רמיה כג,כט**) **הלא כה דברי כאש**; (ה) אש מהשמים בדמות אריה על המזבח החיצון.

(**שמ' תצ' כז,כא**) **באָהל מועד** – מונח תרסא, כעין שני טעמי תרסא, ללמד שיעור של שלישי (מאורך) הבית (הקדש במשכן) רחוק מן הפתח שני שלישים, שבו עמדה המנורה ומולה עמד השולחן ומזבח הזהב משוך מבין שניהם לחויז (למזרח לכוון הפתח). **תורה שלמה [קז] (שמ' תצ' כז,כא) באָהל מועד מחויז לפרכת**, למה נאמר לפי שנאמר (**שמ' פק' מ,בד**) **ונקשם את-המנרה ... נכח השלחן** איני יודע אם סמוכה לפרכת אם סמוכה לפתח, כשהוא אומר **מחויז לפרכת** הרי סמוכה לפרכת יותר מן הפתח. מיכן אמרו המנורה בדרום והשלחן בצפון ומזבח הזהב משוך מבין שניהם לחויז ושלשתן היו עומדים בשליש הבית רחוק מן הפתח שני שלישים (מדרש הגדול)

- (**שמ' תצ' כז,כא**) **מחויז לפרכת** קדמא ואזלא, כעין מלמד, ובצירוף תרסא שלפניו עשוי להיות כעין בנין אב, וכן (**וי' אמר כד,ג**) **מחויז לפרכת העדת** – תרסא קדמא ואזלא, בשני הכתובים המנורה היא המלמדת שיעורי מיקום.
- שמות פקודי מ,כד: ונקשם את-המנרה באָהל מועד נכח השלחן על גרף המשכן ונגבה:**
- שמות תרומה כו,לה:**
 - ושמת את-השלחן מחויז לפרכת ואת-המנרה באָהל מועד נכח השלחן על גרף המשכן ונגבה:**
 - שמות תצוה כז,כא:**
 - ושמת את-השלחן באָהל מועד על גרף המשכן ונגבה:**
 - שמות פקודי מ,כב:**
 - ונתן את-השלחן באָהל מועד על גרף המשכן ונגבה:**
 - ויקרא אמר כד,ג:**
- מחויז לפרכת העדת באָהל מועד ואת-המנרה באָהל מועד נכח השלחן על גרף המשכן ונגבה:**

בבלי מנחות פט,א שלשה ומחצה (לוג) למנורה, **חצי לוג** לכל נר. מנא הני מילי? דתנו רבנן: (**שמ' תצ' כז,כא**) **מערב עד-בקר** - תן לה מדה שתהא דולקת והולכת **מערב עד-בקר**. דבר אחר: **מערב עד-בקר** - אין לך עבודה שכשירה **מערב עד-בקר** אלא זו בלבד, ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא ועד צפרא. איכא דאמרי: מלמעלה למטה שיערו, ואיכא דאמרי: ממטה למעלה שיערו. מאן דאמר ממטה למעלה שיערו, התורה חסה על ממונן של ישראל; ומאן דאמר מלמעלה למטה שיערו, אין עניות במקום עשירות. **רש"י שכשר מערב עד-בקר** - שתהא כשרה אחר תמיד בין הערבים ואחר כל העבודות אלא זו.

ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא - והיכי שיערו (ע"י בדיקת אורך זמן בעירה בפתיחה בעובי מסוים) איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו שבתחלה נתנו שמן כנר ונשתתיר בבקר ובלילה השני פחתו עד ששיערו הדבר שלא היה צריך יותר מחצי לוג אפילו בליל ארוך וכן נותן אפילו בליל קצר ומה שנשתתיר בבוקר זורק לחוץ ואיכא דאמר (תוס' בירושלמי) בקיץ היה עושה פתיחה עבה ובחורף היה פתיחה דקה כדי שיכלה בקיץ נמי בבקר (שלא ישאר שמן) ולמ"ד ממטה למעלה שבתחלה נתנו רביעית ועמדו שם וראו שאין סיפוק ושוב הוסיפו עד חצי לוג (שתי רביעיות).

מאן דאמר ממטה למעלה התורה חסה על ממונן של ישראל - שאילו היה נותנין בו לוג לכתחלה ומה שמשירר למחר היו שופכינ לחויז איכא חסרון (וזה היה רק בתקופת הבדיקות לקביעת השיעור, הפקת שמן כתית כמתואר במשנה, עושהו נדיר ויקר).

אין עניות במקום עשירות - אין חוששין במה ששופך לחוץ. (תוס' ואף על פי שיכול לשער בשמן של חול (באותם תנאים רק לא מוקדש) וגו') **תוספות חצי לוג לכל נר ונר** - תימה למה היה צריך לקדש השמן בכלי שרת. (קודם להנחתו במנורה, למאן דאמר שכלי העומד על הקרקע מקדש, אז המנורה היתה אמורה לקדש השמן. ואם המנורה העומדת על הקרקע לא מקדשת השמן אז צריך כלי קודש קודם להנחה במנורה)

אין לך עבודה שכשירה מערב עד-בקר אלא זו בלבד - צריך ליישב הקטרת אברין (כל הלילה) ותרומת הדשן (בד"כ בסוף הלילה) ויש לפרש דלא דמי, דהקטרת אברים מתחלת מבעוד יום (כל היום) כדאמר בפירק ר' ישמעאל (**מנחות עב**) דחביבה מצוה בשעתה ותרומת הדשן לא מתחלת משקיעת החמה.

יערף – תרסא, בתפקיד שיעור כפירש **רש"י** (כא) **ועד** (בנוסחאנו: **עד**) **בקר מערב עד-בקר** - תן לה מדה שתהא (**שפת"ח ט**) **דולקת מערב עד-בקר** (ראה **מנחות פט,א**); ושיערו חכמים: חצי לוג ללילי תקופת טבת הארוכין, וכן לכל הלילות, ואם יותר, אין בכך כלום (בעובי פתילים קבוע).

יערף אתו אהרן ובניו מערב עד-בקר – **שפת"ח ט**] דקשה לרש"י דבפסוק משמע דשיעור מערכה הוא מערב עד-בקר, וכל הלילה יערוך (בלשוננו יסדר הנרות) המערכה. אם כן מתי הוא דולק. לכן פירש תן לה כמדתה שתהא דולקת וכו', והוי כאילו אמר יערך אותו אהרן ובניו בערך (בשיעור) שיהא דולק מערב עד בקר, לא שיעריכנו (ולא שיסדר הנרות) מערב עד-בקר.

אתו - קדמא, בתפקיד להקדים ולקדש כל חצי לוג שמן בכלי שרת לפני מתנו בנר כעולה מפי' התוספות. אמנם התוספות מלמדים זאת עם שאלה **חצי לוג לכל נר ונר** - **תימה למה** היה צריך לקדש השמן בכלי שרת. אבל טעם קדמא ירמז כי זה מהתורה.

יערף אתו - תרסא קדמא, **תורה שלמה (קח)** ... אמר רבא זה נר מערבי, שנותן בה כמדת חברותיה, ממנה היה מדליק (ע"פ **רמב"ם הל' תמידין ומוספין** מקרב פתיל כל נר אל הנר המערבי) ובה היה מסיים (מטיב ששה הנרות האחרים, מדליק חמש מפסיק לעבודה אחרת ואח"כ מדליק נר שני, מיטיב נר המערבי ומדליקו ממזבח העולה, וכן עם כבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה (רמב"ן (כז,כ), וכן ברמב"ם הל' תו"מ פ"ג,ה"ג, והראב"ד משיג שמדליק מכל נר שנשאר דולק)) (**מדרש הגדול**). **רלב"ג** ... לפי שהנר האמצעי (לפירושו זה הנר המערבי) הוא שרש לשאר הנרות. תרסא – בעל בחינה נעלה שורש כל נרות, הנר המערבי מתמיד בהארותו, **אתו** - בלשון יחיד, וטעם קדמא – בו מתחיל הדלקת הנרות האחרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

רלב"ג ... רצתה התורה שתהיה הדלקת היום האחד נעשית בשני פעמים ... להעלות הנר בין הערבים, ולהיטיב הנרות בבקר (שמ' ל, ז, ט). לפי שהנר האמצעי הוא שרש לשאר הנרות. ... הנה אם כבה הנר האמצעי לא נדליק אותו משאר הנרות; ואולם אם כבה אחד משאר הנרות, מדליקים אותו מחברו בשנמשך הפתילה עד הנר שכבה (מש"ת תמידין ג, יג-יד), כי הם יקחו אורם קצתם מקצת, **יערף אתו** – תרסא קדמא, תרסא בתפקיד שרש – נר מערבי שרש כל הנרות, **אהרן ויבניו מערב עד-בקר** – דרגא תביר מרכא טפחא – כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, אלו הנרות, ועל כל אחד חלה אותה הלכה ממשך פתיל של כל נר אל הנר המערבי ומדליק ממנו. **אהרן ויבניו מערב עד-בקר** – דרגא תביר מרכא טפחא

אהרן ויבניו – ע"פ **רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ג הל"ב** מפסוק (ז, כ) **להעלות נר תמיד** נלמד כי הדלקה כשרה בזר (אם יצויר שיש לו גישה למנורה שבקודש באופן שלא יכנס ממש), אבל הטבת הנרות ככהגים בלבד. יש הטבה לפני ההדלקה של בין הערבים (ולרמב"ם גם הטבה והדלקה נוספת בבקר). אם אחד מהנרות כבה בתוך הלילה יכנס כהן לקודש ויטיבו ע"י שישפוך כל השמן שבו ויוציא הפתילה שכבתה, ינקחו, ישים פתילה חדשה ושמן חצי לוג וידליקנו מנר מערבי.

אהרן ויבניו מערב עד-בקר – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, ע"פ **תורה שלמה** **[קט], [קי]** ע"פ ר"אב"ד ור"ש משאנץ בא לעיכוב שידליקם אחד אחד זו אחר זו ולא בבת אחד ולכן אפילו הם שבעה כהנים שיכולים להדליקן בבת אחת לא יעשו כן. וגם לא יכנס אחד עם שבעה נרות דולקים או שבעה יכנסו כל אחד עם נר דולק, ולפי גרסת מדרש הגדול (מדרה"ג) ממעט שאין עורך אלא כהן אחד, ושבעה אסורים אפילו זה אחר זה. אפשר כי זה מרומז בטעם תביר במלת **ויבניו** – שהיא אמנם בלשון רבים, אבל טעם תביר בא למעט וללמד שלא תלמד כי כהנים אחדים כגון שניים, שלושה, שבעה, עוסקים בהטבה ובהדלקה אלא רק כהן יחיד מיטיב הנרות זה אחר זה ומדליק הנרות זה אחר זה (חמש ואחר עבודה אחרת (דם, קטורת) עוד שנים) וזה ביחד מצטרף להיקרא **יערף אתו** כאילו נר אחד ולא שידליקם בבת אחת וזה יהיה מתואם עם (ז, כ) **להעלות נר** – מרכא טפחא, יתור לרבות על לשון יחיד של כאילו נר אחד, ששה נרות נוספים. (ז, כ) **תמיד** – סלוק, להגביל הדלקה חוזרת של נרות רק לנרות שאינם הנר המערבי. פי' **רלב"ג** הנה אם כבה הנר האמצעי לא נדליק אותו משאר הנרות משמע מדבריו כי לא ידליק נרות אחרים אלא יביא גחלת מהמזבח החיצון וידליק. (ז, כא) **מערב עד-בקר** – מרכא טפחא, יתור לרבות שמן לאותו כמות בין בחורף בין בקיץ, אף שבקיץ אינו צריך חצי לוג לנר **מערב עד-בקר**.

לפני ה' – מונח אתנח, **לפני** – מונח מרבה, ה' – אתנח מגביל, הרבוי ילמד על רבוי פעולות הכנת הנרות להדלקה, וההדלקה. ההגבלה תלמד שכל הפעולות נעשות בקודש ולא מחוץ לקודש.

יערף אתו אהרן – פותח בלשון יחיד אבל **ויבניו** לשון רבים, **תורה שלמה [קיא]** מביא מקורות שונים (תו"כ אמור, מדרש הגדול, מדרש הביאור) שמהם מלמד שהכנת המנורה להדלקה והדלקת הנרות כשרות ככהן גדול ובכהן הדיוט, ובאות **[קיא]** מביא שיטה שבמדבר היתה המצוה ככהן גדול בלבד כי מתחילה היו בניו מדליקין וכשמתו נדב ואביהו לא הניח עוד בניו לילך שמה יחידים זולתו. (תרסא קדמא במובן קדם במדבר בעל בחינה נעלה, כהן גדול)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורו"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתגה, סליק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שניו /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים הלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחר/בתשובע"פ.

1.4 שמות תצוה כז,כ – התשע"ה

שמות תצוה כח,א:

וְאֵתָהּ הִקְרַב אֱלֹיֶךָ אֶת-אֶהְרֹן אֶחֱיֶיךָ וְאֶת-בְּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֵנוּ-לְךָ אֶהְרֹן נָדָב וָאִבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן:

מטרת המקורות הבאים להוכיח כי משה רבנו היה בעל תפקידים אחדים. וזוה נלמד שבמינויים של בעלי תפקידים אחדים או הרחבת ירושלים ובית המקדש צריכים להשתתף בעלי תפקידים שהיו תפקידיו של משה רבנו.

מהמקור הזה נלמד כי משה רבנו היה גזבר על הדיינים וכהן גדול. שמות רבה (וילנא) פרשה לז (א) וְאֵתָהּ הִקְרַב אֱלֹיֶךָ אֶת-אֶהְרֹן

אֶחֱיֶיךָ הַה"ד (מכריה יד, ז) מִמֶּנּוּ פָּנָה מִמֶּנּוּ יָמָד מִמֶּנּוּ קָשַׁת מִלְחָמָה, בא וראה אומות הקדמונים כשהיו מבקשים להעמיד להם מלך היו מביאים מכל מקום ומעמידים עליהם שכה"א (בר' וישלח לו, ב) וַיִּמְלֹךְ בְּאֲדָם מְדָנָהבָה מְבַצְרָה וְכֵן כֻּלָּן, אבל ישראל אינו כן אלא מהם גדוליהם מהם מלכיהם, מהם כהניהם, מהם נביאיהם, מהם שריהם, שנאמר מִמֶּנּוּ פָּנָה זֶה הַמֶּלֶךְ דָּוִד שְׂנֵאמֵר (תה' קיח, כב) אֲבָן מֵאֲסֹף

הַבּוֹגִים הִתְמָה לְרֵאשׁ פָּנָה: מִמֶּנּוּ יָמָד זֶה כֹּהֵן גָּדוֹל שְׂנֵא' (ישע' כב, כ) וַיִּתְקַעְתִּי יָמָד בְּמִקְוֵם נְאֻמֹּ, מִמֶּנּוּ קָשַׁת מִלְחָמָה שְׂנֵאמֵר (דבה"א יב, ב) נִשְׁפִּי קָשַׁת מִמִּינִים וּמִשְׂמָאִלִים, (מכריה יד, ז) מִמֶּנּוּ יָצָא כָל-נֹגֵשׁ יִחְדָּר, אלו סופרי הדיינים, ... כך ביקש הקדוש ברוך הוא למנות על מלאכת המשכן ועשאו למשה גזבר על הדיינים ועל הכל וכשבקש לעשות הקדוש ברוך הוא כהן גדול ... א"ל הקדוש ברוך הוא אהרן אחיך (ראוי) הוא לכך נאמר וְאֵתָהּ הִקְרַב אֱלֹיֶךָ אֶת-אֶהְרֹן אֶחֱיֶיךָ, רבנן אמרי כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר שמש משה ככהונה גדולה ו"א לא שמש אלא שבעת ימי המלוואים, ר' ברכיה בשם ר' סימון אומר כל מ' שנה שמש משה ככהונה גדולה שנה"א (דבה"א א

הכט, ו) בְּגֵי עֲקָרָם אֶהְרֹן וּמִשָּׁה וְכַתִּיב (דב' זח"ב לג, א) מִשָּׁה אִישׁ הָעֲלֹדִים (והיות והפסוק פותח במלים וְאֵת הַכֹּהֲנִים אֶשְׂרֶף בְּרָף, הדבר אומר ללמד שמשוה ברוך ככהן).

מהמקור הזה נלמד (א) כי בחירת אהרן לכהן גדול הייתה על דעת משה רבנו; (ב) הקשה בין בחירת כ"ג ובין בחירת קדש הקדשים ... שמות רבה (וילנא) פרשה לז כך אמר הקב"ה למשה יכול הייתי לעשות לאחריך כ"ג חוץ מדעתך אלא שהייתי מבקש שתהא גדול עליו, מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מכל הארצות בחר הקדוש ברוך הוא בארץ ישראל ומא"י בחר בבית המקדש, ומבהמ"ק לא בחר אלא בבית קדשי הקדשים, כך בחר הקדוש ברוך הוא בישראל ומישראל לא בחר אלא שבט לוי ומשבט לוי בחר אהרן שנאמר (שמ' א' ב, כ) וּבָחַר אֹתוֹ מִכָּל-שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, תרומה לצד והמעשר לצד, נדב ואביהוא לצד, אלעזר ואיתמר לצד, אלעזר ואיתמר נבחרו, שנאמר וּבָחַר אֹתוֹ מִכָּל-שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, לכך נאמר (תה' סה, ה) אֶשְׂרֹף וּבָחַרְתָּ יִשְׂרָאֵל וּבָחַרְתָּ יִשְׂרָאֵל

מהמקור הזה נלמד על בעלי התפקידים הנוכחים להרחבת ירושלים והרחבת בית המקדש.

משנה מסכת שבועות פ"ב, מ"ב אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהם וכל ישראל אחריהם הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשה בכל אלו הנכנס לשם אין חייבין עליה:

מהמקור הזה נלמד כי משה רבנו היה מלך ונביא פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבועות פ"ב, מ"ב אמר ה' למשה (שמ' תר' כה, ט) כָּל אֶשְׂרֵי אֲנִי מִרְעָה אֹתָךְ וְכו' וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ, רצה בזה שכל מקדש שיעשה כמו זה תהיה עשייתו. וכבר ידעת כי משה מלך ומכלל המלכים מנאוהו נוסף על הנבואה ועליו הוא אומר ויהי בישרון מלך. והסנהדרין, הם השבעים זקנים. וכן האורים ותומים מצוים היו. ולמדו לשתי תודות ממה שנ' בעזרא ואעמידה שתי תודות גדולות. והשיר שאומרים הוא ארוממך ה' כי דליתני וכו'. ומוליכין את שתי התודות זו אחר זו עד המקום שרוצין, וכאשר מגיעים לסופו עומדים שם, ונאכלת אחת מהן והשניה נשרפת במצות נביא הנוכח שם, אותה שיצוה באכילתה נאכלת ואתה שיצוה בשריפתה נשרפת, והוא ענין אמרם על פי נביא נאכלת ועל פי נביא נשרפת. ושתי תודות אלו הם לחם כלבד בלי כבשים, לפי שגם זה ממני התודה כמו שיתבאר במקומו, והטעם שהיה בית שני קדוש ואף על פי שנעשה בלי אורים ותומים בלי מלך לפי שהוא בקדושתו עומד עד סוף הדורות, כלומר הקדושה שנתקדש בימי שלמה, ומה שעשה עזרא זכר בעלמא הוא דעבד.

מהמקור הזה נלמד על בעלי התפקידים הנוכחים במנוי מלך, על מנוי סנהדרין קטנה. רמב"ם הלכות סנהדרין פ"ה, ה"א אין מעמידין מלך אלא על פי בית דין של שבעים ואחד, ואין עושין סנהדרין קטנה לכל שבט ושבט ולכל עיר ועיר אלא על פי בית דין של שבעים ואחד, ... ואין מוסיפין על העיר ועל העזרות ... שנאמר (שמ' ית' יח, כב) כָּל-הַדָּבָר הַגָּדוֹל יִבְיֵאוּ אֱלֹיֶיךָ .

חידושי הגר"ז סימן קנו ... (דב' וילך לא, ז) אֵתָהּ תָּבֹא ... וזה אמר משה מדעתו, שהרי אין צריך למינוי הזה שום דינים, כמו ע"פ נביא כמש"כ, אבל הקדוש ברוך הוא אמר ליהושע (דב' וילך לא, כ) אֵתָהּ תָּבִיא על כרחם, הכל תלוי בך, והיינו מינוי יהושע למלך, ולכן הצטרך לומר הקדוש ברוך הוא, דאין מעמידים מלך אלא ע"פ נביא, והצטרך לנבואה למנויו,

תוספות בבלי סנהדרין טז, ב (שמ' תר' כה, ט) אֵת תְּבַנֵּית הַמִּשְׁכָּן וגו' - ומשה במקום ע"א דיינים של סנהדרין גדולה) היו קאי תימה ל"ל (שמ' תר' כה, ט) וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: הא גבי סנהדרין ושבטים אמרינן דבעי ע"א כדאשכחן במשה דמוקי סנהדראות והוא במקום ע"א קאי אף על גב דלא כתיב התם וכן תעשו ועוד קשה דבפ' קמא דשבועות (דף יד.) תנן דאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ושבעים ואחד ופי' שם בקונטרס דיליף ממה דהוי מלך ונביא ובמקום שבעים ואחד ואם כן גבי סנהדרין דיליף ממה דבעי שבעים ואחד מהאי טעמא נמי ניבעי מלך ונביא בהעמדת סנהדראות ויש לומר דהכא מרבינן טפי משום דכתיב וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: משמע דאתא לרבווי כל הנך וא"ת וכלים נמי ניבעי שבעים ואחד וכ"ת הכתוב תלאו בשירות דאין צריך אלא שירות הא משמע בסמוך דאי לא אותם היו אמינא דבעי משיחה ועבודה ואם כן השתא דכתיב אותם למעוטי משיחה

מהמקור הזה נלמד סיכום נוכחות בעלי התפקידים לדברים שונים וכולם נלמדים ממה רבנו.

אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, [בית דין הגדול] עמוד קעו טור 2 דברים הצריכים ב"ד הגדול. אין מעמידים מלך אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד⁸³. וכן אין מעמידים כהן גדול אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד⁸⁴. ויש מן הראשונים שכתבו שכהן גדול מתמנה על ידי מלך ואחיו הכהנים⁸⁵.

אין עושים סנהדרין קטנה לכל שבט ושבט אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד⁸⁶, והוא הדין סנהדרין קטנה שבכל עיר ועיר⁸⁷, שכן מציונו במשה שהקים סנהדראות בעצת יתרו, ומשה היה במקום שבעים ואחד, שהיה שופט ודיין על פי הדבור ושקול כסנהדרין גדולה שבירושלים⁸⁸. ויש שלמדו מהכתוב: תתן לך, שאחד ממנוה על כולם⁸⁹, היינו סנהדרין גדולה שהיא ממנה כל סנהדראות הקטנות שבעירות ובשבטים, ו"תתן" משמעו שלב"ד של שבעים ואחד הזהירה תורה⁹⁰.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול**; 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תרסא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

מהמקור הזה נלמד על בעלי התפקידים הנוכחים להרחבת ירושלים והרחבת בית המקדש. ותבנית הטעמים של ההפסוק המובא בו תומכת בהקשה ממשה רבנו לדורות. **רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו,ה"א** אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך וע"פ נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר (**שמ' תר"כ,ט**) **כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתְךָ וְכֵן תַּעֲשׂוּ לדורות, ומשה רבינו מלך היה.**

(שמ' תר"כ,ט) **כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנַת כָּל-כְּלֵיוֹ נֶכְן תַּעֲשׂוּ:** ס זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב או הקש, דבר החוזר וקורה כפי ה-רמב"ם **וכן תעשו לדורות, קישור בין הקדשת אהרן ובניו לכהונה ובין הרחבת קדושת מקום המקדש וכן הרחבת קדושת ירושלים**

טט - תבנית הרישא של הפסוק **וְאֹתָהּ תִּקְרַב אֵלֶיךָ** - פזר מונח תרסא, כעין פרט פרט פרט, **אֵת-אֶהְרֹן אֲחִיךָ** – קדמא ואולא, כעין רמז לדרישה בסדר מסוים וזה יכול להיות כלל, בנין אב (לפי שיש בפרטים לפניו פזר ותרסא),

פרט פותח **וְאֹתָהּ** - פזר, הפשט של הכתוב, ה' מצווה למשה למנות את אהרן ובניו לכהנים. משה הוא נביא, מלך, כהן, ובמקום סנהדרין של ע"א, ואה"כ ראש הסנהדרין. אפשר כי הדרש מטעם פזר במלת **וְאֹתָהּ** (אא) בא ללמד למקומות אחרים בהלכה: (א) למנוי מלך שיהיה ע"פ נביא, כהן גדול, סנהדרין, (ב) למנוי כהן גדול שיהיה ע"פ סנהדרין של ע"א, ויש מן הראשונים שכתבו שכהן גדול מתמנה על ידי מלך ואחיו הכהנים (ג) למנוי סנהדרין קטנה לכל שבט, לכל עיר ע"פ סנהדרין של ע"א, והתוס' בסנה' טז,ב כתבו שגם צריך מלך ונביא (ד) לקידוש העזרה של בית המקדש ולהרחבה של ירושלים, שיהיו ע"פ מלך, נביא, כהן גדול, סנהדרין. **(בב) וְאֹתָהּ** – פזר, מעביר את עקרונ מנוי אהרן הנבחר שהוא מישראל, ולרצון משה אל כל מנוי למשרה של ממונה על הציבור להיות מקרב ישראל, ולהבחר ע"י גדול ממנו לרצונו של הגדול,

הדרשה הידועה היא מ-**דברים שפטים יז,טו:**
שׁוֹם תֵּשִׂים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקְרֵב אֶחָיו תֵּשִׂים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עֲלֶיךָ אִישׁ נְכָרִי אֲשֶׁר לֹא-אֶחָיו הוּא:
ר' יוסף בכור שור אֲשֶׁר לֹא-אֶחָיו הוּא - כלל; אבל אמו מישראל - מותר, כדאמרינן (ראה **יבמות מה,ב**): רב אכשר לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל; כיון דאמו מישראל, **מִקְרֵב אֶחָיו** קרינן ביה, אף על גב דאמרינן (ראה שם): כל משימות שאתה משים עֲלֶיךָ, לא יהיו אלא **מִקְרֵב אֶחָיו**.

(גג) פרט פותח **וְאֹתָהּ** - פזר, מעביר מקדוש אהרן ובניו לכהונה ורשותם להכנס לעזרה לעבודה בית המקדש, אל הרחבת קדושת העזרה והעיר, וצ"ע כי בד"כ לומדים זאת מפסוק בשמות תרומה.

בדרך אגדה: הקרב אליך – מונח תרסא, כעין שני תפקידי תרסא.
(א) תרסא בתפקיד מחיצה כפי **כלי יקר (א) וְאֹתָהּ תִּקְרַב אֵלֶיךָ אֵת-אֶהְרֹן אֲחִיךָ ... מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**. הוסיף כאן לשון **וְאֹתָהּ** לומר לך שמצד מעשה העגל נרחק אהרן כמו שנפסלו בכורי ישראל ומשה קיבנו בתפילתו כמו שנאמר (**דב' עקב ט,ט**) **וְנִבְאַהְרֹן הַמֵּאֲגָף ה' מֵאֵד לְהַשְׁמִידוֹ וְאֶתְפֹּגֵל גִּם-בְּעַד אֶהְרֹן בְּעַת הַקּוֹא:**
הקרב אליך – מונח תרסא, תרסא בתפקיד מחיצה של פסילה מצד מעשה העגל. משה רבנו מוציא את אהרן ממחיצת ההרחקה ומקרבו אל עצמו שלא היה בחטא העגל. בעקבות כך אהרן עולה למדרגה נעלה, ואפשר שזהו הכעין תרסא נוספת (ב) תרסא בתפקיד מחיצה לעצמו בעל בחינה נעלה, נבחר, **אֵת-אֶהְרֹן אֲחִיךָ** – קדמא ואולא, כעין כלל למנות לתפקיד נבחר (כ"ג, מלך, סנהדרין) מתוך עם ישראל, בעל בחינות נעלות כמו שמשה בעל בחינות נעלות, וכמו אהרן (שהיה רודף שלום רצוני לצבור) ושהמנוי יהיה לרצון הציבור ושהצבור יושפע מבעל הבחינה הנעלה.

בדרך הלכה: הקרב אליך – מונח תרסא, כעין שני תפקידי תרסא.
ע"פ **רמב"ם ה"ב ביאת המקדש פ"ד,ו-פ"ה** אפשר כי **מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – תביר מרכא טפחא, מלמד על קבוצת כהנים שאינם שייכים בעבודה ציבורית או בעבודה בכלל בבית המקדש. כהן טמא מת בזמן שלא הותרה תומאה בצבור. טבול יום, כהן טהור, שלא טבל קודם לעבודה (אפשר מרבנן). כהן שלא קדש (רחץ בצורה מסוימת) ידיו ורגליו, מחוסר בגדים, כהן שיצא לצרכיו (מטיל מים – טעון קידוש ידים ורגלים, כל המסוך רגליו טעון טבילה, טמא ידים, קידוש ידים ורגלים כל שחרית גם אם לא ישן), קידוש ידים ורגלים מתוך הכיור. לכן אפשר כי **הקרב אליך** – מונח תרסא, מלמד כעין שני תפקידי תרסא או יותר המאפשרים לכהנים להכשירם לשרת במקדש. **תרסא אחת** בתפקיד שיעור רביעיית מים בכלי שנוטלים ממנו ידים ורגלים לכהן אחד. ובנטייה מן הכיור בצינור (ברז) היוצא מן הכיור שע"פ **רמב"ם ביאת המקדש פ"ה,ה"א** הטביל ידיו ורגליו במי מקוה אפילו בביעין אין זה קידוש כלל עד שירחץ בכלי, ובכל כלי הקדש מקדשין בין שיש שיש בין רביעיית בין שאין בהן רביעיית. /השגת הראב"ד/ בין שאין בהן (כד) רביעיית. א"א ובקודח מן הכיור שיש בו לקדש ממנו ד' כהנים.

תרסא אחת בתפקיד שיעור מים בכיור שע"פ **רמב"ם ביאת המקדש פ"ה,ה"ג** כמה מים צריכין להיות בכיור אין פחות מכדי לקדש **ממנו ד' כהנים** (טט – ביחד) שנאמר אהרן ובניו והיו אלעזר ואיתמר ופינחס עמהם הרי ארבעה.
שמות תשא ל: (יח) וְעִשִׂיתָ כִּי־וְנִחַשְׁתָּ וְכֵן וְנִחַשְׁתָּ לְרַחֵצָה וְנִמַּחְתָּ אֹתוֹ בַּיַּיִן-אֶהְלֵךְ מוֹעֵד וְבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתַּתְּ שִׁמָּה מִים: שיסיקו לארבעה כהנים עבור (יט) **וְרַחֲצוּ אֶהְרֹן וְבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם:**

תרסא אחת בתפקיד שיעור מראה מים שע"פ **רמב"ם ביאת המקדש פ"ה,ה"ב** כל המימות כשרים לקידוש בין מים חיים בין מי מקוה, ובלבד שלא ישנתה מראיהן, אלא יהיו כמים הכשרים לטבילה, טיט הנרוק שהפרה שוחה ושוחה ממנו משלים למי כיור, זה הכלל כל המשלים למי מקוה משלים למי כיור.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלסא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5 שמות תצווה כז, כז – התשע"ו

שמות תצווה כז, כז: וְעִשִׂיתְּ שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם עַל-שְׁתֵּי כַתְּפוֹת הָאֶפֶד מִלְמַטָּה מִמוֹל פְּנֵי לַעֲמַת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לַחֹשֶׁב הָאֶפֶד:

הפסוק הבא עוסק בעשיית שתי טבעות הזהב לקצות החושן. מובא לצורך הדיון שאחרי (שמ' פקודי לט, טי) **וַיַּעֲשׂוּ שְׁמַי טַבְעוֹת זָהָב וַיְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קִצּוֹת הַחֹשֶׁן עַל-שְׁפָתָיו אֲשֶׁר אֶל-עַבְר הָאֶפֶד בְּיָמָה:** (שמ' תצווה כז, כז) **זָהָב** – טעם סגול, **זָהָב** גי' דו"ד ואחריי סופי תיבות ונתת'ה את'ם על-שתי כתפול' נוסריוקין תהלי"ם מקושר ל- (שמ' פקודי לט, טי) **זָהָב וַיְשִׂימוּ** - זקא-קטן זקא-גדול, גי' המלים עולה 14 + 372 עולה דו"ד שב"ע (אושפיו שביעי בסוכה) עולה שפ"ו עולה דו"ד ב"ן יש"י וכתב [אגרת הקדש מהגר"ש מאוסטרפליא] והנה מה שמצינו שלקו המצריים עשר מכות ועל הים חמישים מכות מצד השם שפ"ו שבו אחוז דו"ד ב"ן יש"י והשם אמר הכו והכס (גי"א והכה). **וְעִשִׂיתְּ שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב** – זרקא מונח מונח סגול, בדרך פנימיות התורה מושפע על דו"ד ב"ן יש"י תוספת סגולית וע"י (שמ' פקודי לט, טי) **זָהָב וַיְשִׂימוּ** העולה דו"ד ב"ן יש"י דוד אחוז בטבעות החושן ומהן מושפע אליו מהחושן רוח הקדש לאמר תהלים. כמאמרו (תהלים קט, קכא) **עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּק** (זה ענין החושן) **בְּלִמְחִינֵי לַעֲשִׂק:**

שמות תצווה כז, לב: וְהָיָה פִּי-רֵאשֵׁו בְּתוֹכוֹ שֹׁפָה וְהָיָה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֲרָג כִּפִּי תַחְרָא וְהָיָה-לִּי לֹא יִקְרָע: שמות פקודי לט, כג: וְכִי-הִמְעִיל בְּתוֹכוֹ כִּפִּי תַחְרָא שֹׁפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקְרָע:

החלק הראשון **וְהָיָה פִּי-רֵאשֵׁו בְּתוֹכוֹ** – מרכא טפחא אתנה, תבנית טעמים כפסוק (וי צו ו;ת) ואפשר כי תבנית טעמים זאת באה לרבות את כל הבגדים שלא שייך בהם ספיגת דם חטאת כשירה לזריקה, וסיפא הפסוק מברר רק מה ההלכה אם ניתז דם חטאת כשר לזריקה על בגדים ששייך בהם ספיגת דם חטאת כשירה לזריקה.

וְהָיָה פִּי-רֵאשֵׁו בְּתוֹכוֹ וְהָיָה פִּי רֵאשֵׁו בְּתוֹכוֹ - ר"ת ופר"ב ובאתב"ש פוג"ש, שופ"ג (בשין שמאלית כמו סופ"ג) ס"ת הירו"ו ובאתב"ש צמפ"פ = מצפ"פ,

אפשר כי ר"ת באתב"ש רמז על הבגד עליו ניתז הדם כדי לחייב בכיבוס, תבנית הטעמים של **וְהָיָה פִּי-רֵאשֵׁו** - מרכא טפחא, בתפקיד יתור לרבות מצבים בהם מגיע דם חטאת כשירה לבגד (ישירות) **אתנה** - מגביל רק למצבים של ספיגה ישירה מהתזה הנ"ל ולהוציא אופנים אחרים, כגון בגד אשר ספ"ג שומן או דם קרבנות שאינם חטאת כשירה (כגון עולה, שלמים, חטאת פסולה) שגרם למצב של מצפ"פ באריג. ואחרי שהתורה הגבילה את אופן ספיגת דם החטאת עוברת ללמד על כיבוס הבגד.

החלק השני של הפסוק (שמ' תצווה כז, לב) בעל תבנית טעמים של כעין פרט וכלל ופרט, או כעין בנין אב. **פֶּרַט שֹׁפָה וְהָיָה** - פזר טרסא, **כָּלֵל לְפִיו סָבִיב** – קדמא ואולא, **פֶּרַט מַעֲשֵׂה אֲרָג** – מונח רביע **כִּפִּי תַחְרָא וְהָיָה-לִי** - מרכא תבר טפחא **לֹא יִקְרָע** - מרכא סלוק.

אפשר כי הלימוד **שֹׁפָה וְהָיָה לְפִיו סָבִיב** – פזר טרסא קדמא ואולא, כעין בנין אב או היקש ממעיל כהן גדול לשאר בגדי כהנים באופן הבא: **כִּפִּי תַחְרָא וְהָיָה-לִי** - מרכא תבר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין קריעת בגדי כהונה והשוניים בהלכותיהם לגבי הענין **לֹא יִקְרָע**: הקורע מעיל כהן גדול בין בהשחתה בין שלא בהשחתה - לוקה, בשאר בגדי כהונה לא יקרע דרך השחתה, אבל יקרע לצורך תיקון כגון כיבוס מדם חטאת של בגד שנטמא. **לֹא יִקְרָע** - מרכא סלוק, מרכא מרבה וסלוק מגביל שרק במעיל אסור לקרוע בכל דרך. הרבוי ע"י המרכא ללמד כי הקורע דרך השחתה ברבוי דרכים כגון בין ביד בין בכלי לוקה, אבל הנקרע שלא בכונה או הקורע ברבוי דרכים שלא להשחית אלא לתקן כגון לצורך כיבוס דם בבגד שיצא לחוץ העזרה ונטמא אינו לוקה, או להכנת לפתילות למנורות בשמחת בית השואבה ולמנורת התמיד מבגדי כהונה שבלו. רמב"ם כתב רק בבדי כהן פשוט, והמשנה למלך הביא ירושלמי פרק החליל תני מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין את הנרות שבפנים . בכל אופן לא השתמשו במעיל כ"ג.

שֹׁפָה וְהָיָה – פזר טרסא, ... **לֹא יִקְרָע** – מרכא סלוק, פזר טרסא בתפקיד דרוש שיעור קריעה לבגד כהונה שאינו מעיל, שניתז עליו דם חטאת ויצא ונטמא, כדי לכבסן הם צריכים להיקרע מדאורייתא בשיעור דרובו ומדברנן דמשייר בו כדי מעפורת כנאמר [בבלי זבחים צד, ב] **מתני'**: בגד שיצא חוץ לקלעים - נכנס ומכבסו במקום קדוש, נטמא חוץ לקלעים - קורעו נכנס ומכבסו במקום קדוש. [רש"י] **מתני'**: בגד - שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים. נכנס - לעזרה ומכבסו במקום קדוש. נטמא חוץ לקלעים - אחר שיצא ואי אפשר להכניסו טומאה לעזרה. קורעו - וטהור מטומאה ומותר להכניסו ונכנס ומכבסו במקום קדוש. [בבלי זבחים צד, ג] **גמ'**: מתקיף לה רבינא: קורעו בגד אמר רחמנא ולא בגד הוא! דמשייר ביה כדי מעפורת. איני? והאמר רב הונא: ל"ש (לא שנה – לא משנה) אלא שלא שייר בה כדי מעפורת, אבל שייר בה כדי מעפורת - חבור הוי' מדברנן הוא. [רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ח, ה"ט] בגד שניתז עליו דם החטאת ויצא חוץ לעזרה מחזירו לעזרה ומכבסו שם, נטמא חוץ לעזרה כיצד יעשה, קורעו כדי שיטהר ומכניסו ומכבסו בפנים, וצריך להניח בו שלם כדי מעפורת לפי שנאמר בגד צריך לכבס בגד, ואע"פ שהוא טמא מדבריהם מפניו כדי המעפורת שנשארה בו כיון שנקרע **רובו** טהור מן התורה ומותר להכניסו למקדש לכבסו הדם.

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ח, ה"ו] מכנסי כהנים הדיוטים שבלו ואבנטיהם היו עושין מהן פתילות ומדליקין בהן במקדש בשמחת בית השואבה, וכתנות כהנים הדיוטים שבלו היו עושין מהן פתילות למנורת תמיד. [משנה למלך הלכות כלי המקדש פ"ח, ה"ה] ובגדי כ"ג שבלו גונזין אותם. בירושלמי פרק החליל תני מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין את הנרות שבפנים ומבלאי מנרות שחיוץ וממ"ש רבינו כאן ובדין שאחר זה נראה דס"ל דבלאי בגדי כ"ג לא היו עושין מהם שום דבר אלא נגנזים.

אפשרויות נוספות לפזר טרסא

אפשר כי הלימוד **שֹׁפָה וְהָיָה לְפִיו סָבִיב** – פזר טרסא קדמא ואולא, כעין בנין אב או היקש ממעיל כהן גדול אל ענינים דומים או שונים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

יְהִיָּה – תרסא, מתריעה נגד יצירת מחיצה – היינו קרע בחוטי הבגד, שפה יהיה בהוויתו ולא יפגם בשום אופן של קריעה פעילה בין בשעת אריגה בין בשעת לבישה ובין בעת ללא לבישה
שְׁפָה – פזר, ילמד למקום אחר א' שאריגת בגדי כהנים יהיה ללא תפר שלא יקרעו, ב' שאריגת בגדי כהנים לא יקרעו החוטים, ג' כי כל בגדי כהונה (כולל הדיוטות) אסורים בקריעה
שְׁפָה – פזר, ילמד למקום אחר, כעין לשון נופל על לשון משפה למעיל כהן גדול – לשמירת הלשון, שמירה מגסות המחשבה ובדרך דרש **שְׁפָה** – פזר, ילמד למקום אחר, לענין צדקה [תורה שלמה צה] ... בכתי"י מושב זקנים: את מעיל האפוד זו צדקה שנאמר ומעיל צדקה יעטני, ויהי פִּי-ראשו בתוכו, שיעלים הצדקה ולא יפרסם שנאמר (משלי כא, יד) מתן בסתר יקפה יאף, שְׁפָה ויהי לפיו כלומר אע"פ שעושה צדקה בסתר הקב"ה מפרסם לכל, מעשה אורג מה אורג זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול כך כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, לֹא יִקְרַע (טט: פירוש הדבר כנאמר ב-) (תהלים קיב, ט) פָּזַר וְיָתֵן לְאֲבִיּוֹנִים צְדָקָתוֹ עֲלֵמָתָה לְעַד קְרָנוֹ תְּרוֹם בְּקָבוֹד:

בבלי זבחים צד, ב – צה, א
צד, ב, מתני'. בגד שיצא חוץ לקלעים – נכנס ומכבסו במקום קדוש, נטמא חוץ לקלעים – קורעו נכנס ומכבסו במקום קדוש. ...
צה, א, אמר ריש לקיש: מעיל שניטמא – מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו, משום שנא': (שמות תצוה כח, לב) לֹא יִקְרַע.
שם' תצוה כח, לב – יְהִיָּה – תרסא, בתפקיד דרוש שיעור כנאמר (**בבלי זבחים צה, א**), אמר ריש לקיש: מעיל שניטמא – מכניסו בפחות משלש על שלש (אצבעות) ומכבסו, משום שנא': (שם' תצוה כח, לב) לֹא יִקְרַע.
שם' תצוה כח, לב – יְהִיָּה – תרסא, בתפקיד דרוש שיעור, והדרש נבנה על משמעות לֹא יִקְרַע, כפי רש"י בפחות משלש על שלש – שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה לפי שאי אפשר לקורעו ולהכניסו משום שנאמר לֹא יִקְרַע

הפסוקים (שמות תצוה כח, לב) ו- (שמות פקודי לט, כג) הם היחידים בתורה שבה שרש "קרע" בקשר לבגדי כהנים. אפשר כי רעיון תיקון בגד כהנים בשיעור לא מדויק אלא בפחות משלש על שלש מעבר ע"י טעם פזר במלת שְׁפָה לנושא של קריעת בגד כהן שספג דם חטאת כדי לתקנו בשיעור לא מדויק אלא בלשון הרמב"ם מדאורייתא ברובו ומרבנן דמשייר ביה כדי מעפורת .

מעשה ארג – מונח רביע,
בבלי יומא עב, ב רבי שמואל בר נחמני אמר דבי רבי שמעון תנא: בגדים שגורדין אותן כברייתן מכליהן, ומשרדין מהן כלום, מאי היא? ריש לקיש אמר: אלו מעשה מחט. מיתבי: בגדי כהונה אין עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג, שנאמר (שם' תצוה כח, לב) **מעשה ארג!** – אמר אביי: לא נצרכה אלא לבית יד שלהם. כדתנאי: בית יד של בגדי כהונה נארגת בפני עצמה ונדבקת עם הבגד, ומגעת עד פיסת היד.
רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ח, ה"ז וכיצד מעשה הבגדים, הכתונת בין של כ"ג בין של כהן הדיוט משבצת היתה שהיא בתים בתים באריגתה כמו בית הכסות כדרך שעושין האורגין בבגדים הקשים, ובית יד שלה נארג בפני עצמו ומחברין אותו עם גוף הכתונת בתפירה.

מעשה ארג – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, לומד מאריגת עיקר מעיל כהן גדול לעצמו אל אריגת בית יד של מעיל כהן גדול לעצמו, אל אריגת שאר **שבעה** בגדי כהן גדול ואל אריגת **ארבעה** בגדי כהן הדיוט. וגם לומד מחיבור בית יד של מעיל כהן גדול בתפירה למעילו אל (א) חיבור בתי היד של כתונת כהן גדול אל הכתונת, (ב) חיבור בתי היד של כתונת כהן הדיוט אל הכתונת.

[תורה שלמה צה] **לֹא יִקְרַע**, אמר רחבא אמר רב יהודה המקרע בגדי כהונה לוקה, שנאמר **לֹא יִקְרַע**. מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע (אפשר התורה ממליצה דרך לחיזוק הבגד ולא איסור קריעה), מי כתיב שלא יקרע. (יומא עב, א), (הכתוב לא כתב שזה הסבר שלא יקרע, אלא כתב **לֹא יִקְרַע** לאסור קריעה)
צז ... [רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח ה"ג]: והקורע פי המעיל לוקה שנאמר **לֹא יִקְרַע** והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורע **דבר השחתה** לוקה. ... ובכתי"י [חמאת החמדה]: שכל קורע פי המעיל בין ביד בין בכלי לוקה שנאמר **לֹא יִקְרַע**. והמפרשים תמהו מהגמרא ב- [זבחים צה, א] שמשמע שרק במעיל עובר בלאו ולא בשאר הבגדים וכ"נ מה- [רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ח ה"ב]. ...

ט – בתורה שלמה מביא תירוץ המפרשים שבמעיל אסור לקרוע בין בדרך השחתה ובין שלא בדרך השחתה, ובשאר בגדים אינו חייב אלא בדרך השחתה. ולפיכך בגמרא בזבחים צה, א שמדובר בקריעה לצורך כיבוס אסור במעיל והתירו בשאר הבגדים.

ירושלמי סנה' פ"ב ה"א (וילנה י א) אור שמחה
(הודיעו לכ"ג שמת לו מת) ר' יוחנן פליג על ר' יודן בתרתי. ר' יוחנן סבר כי כ"ג היה קורע בשפת חלוקו כנגד רגליו ובכך חולק בשני דברים על ר' יהודה דס"ל שכל קריעה שאין קורעים בה את שפת צואר הבגד אינה קריעה כלל, וכן סובר (הוריות יב, ב, ת"כ אמר ב, ג) שכ"ג לא היה קורע כלל.
אור שמחה להגדרת קריעת שפת בגד מובאית ראייה מבגדי כהונה מהפסוק (שם' פקודי לט, כג) ופי-המעיל בתוכו כפי תהרא שפה לפיו **סביב לֹא יִקְרַע**: פסוק אשר כולו בטעמים תחתונים.
כח, לב **כפי תהרא ויהי-לו** – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה ההלכה **לֹא יִקְרַע**: - מרכא סלוק. מרכא מרבה וסלוק מגביל.
דרך להסביר תהיה הנאמר ב- **ירושלמי סנה' פ"ב ה"א** ככהן שחייב לקרוע על מתו שלא בבגדי כהונה, תביר מחלק **לֹא יִקְרַע** לשייך לענין וללא לשייך לענין. השייך הוא השפה העליונה שכהן הדיוט קורע בה. הלא שייך הוא שכהן גדול קורע בשפת הבגד התחתונה, ובכך לא עובר על המצוה (וי אמר כא, ז) **ובגדיו לא יקרעם**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסא** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.6 שמות תצוה כזכ – התשע"ז

שמות תצוה כזכ: וְעִשְׂתִּי שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב

וְנִתְּתָה אֲתָם עַל-שְׁתֵּי כַתְּפוֹת הָאֶפֶד מִלְמַטָּה מִמוֹל פְּנֵי לַעֲמַת מַחְבְּרָתוֹ מִזְעַל לַחֲשָׁב הָאֶפֶד:

וְעִשְׂתִּי שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב – זרקא מונח מונח סגול, בתפקיד של שתי חוספות מעין הענין על הענין. נעניין בתוספת סגולית בפנימיות התורה.

הפסוק הבא עוסק בעשיית שתי טבעות הזהב לקצות החושן. מובא לצורך הדיון שאחריו

(שם' פקודי לט, ט) וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶן קִצּוֹת הַחֹשֶׁן עַל-שְׁפָתָיו אֲשֶׁר אֶל-עַבְרַת הָאֶפֶד בְּיָתָהּ:

(שם' תצוה כזכ) זָהָב – טעם סגול, זָהָב ג' – דו"ד ואחריו סופי תיבות ונתת'ה את'ם על-שתי' כתפות' נטריוקין תהלי"ם

מקושר ל- (שם' פקודי לט, ט) וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶן קִצּוֹת הַחֹשֶׁן עַל-שְׁפָתָיו אֲשֶׁר אֶל-עַבְרַת הָאֶפֶד בְּיָתָהּ: יסו"ד מלכות' עולה לגי' תקע"ו (=576). מהעיון התברר שתבנית טעמים ז"ק ז"ג מרמזת על נושא בפנימיות התורה המרומז בין היתר בגי' המלים המוטעמות ז"ק ז"ג ובהפרש בין גי' המלים ובין גי' שמות הטעמים ז"ק ז"ג.

גי' זָהָב וַיִּשְׂמוּ עולה 14 + 372 עולה 386 עולה דו"ד שב"ע (בן שביעי, רועה שביעי, המשכו בבן של בת-שבע) עולה שפ"ו עולה דו"ד ב"ן יש"י וכתב ב-**אגרת הקדש מהגר"ש מאוסטרפוליא**] (הקשורה להגדה של פסח, מאמר ר' יוסי הגלילי אומר) והנה מה שמצינו שלקו המצריים במצרים עשר מכות ועל הים חמישים מכות מצד השם שפ"ו שבו אחוז דו"ד ב"ן יש"י והשם אמר הכו והכס (ג"א והכה).

וְעִשְׂתִּי שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב – זרקא מונח מונח סגול, בדרך פנימיות התורה בשם שפ"ו אחוז דו"ד ב"ן יש"י והוא אחוז ב- **שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶן קִצּוֹת הַחֹשֶׁן** מושפע על דוד מהחושן תוספת סגולית (טעמי זרקא סגול) רוח הקדש לאמר תהלים. כמאמר (תהלים קיט, קכא) עֲשִׂיתִי מִשְׁקָט וַיִּצְדַּק (זה ענין החושן) בַּל־אֲנִיחֵנִי לְעִשְׂקֵי:

שמות תצוה כחלב: וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שֹׁפָה יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֲרָג כִּפִּי תַחְרָא יְהִיָּה-לָּו לֹא יִקְרַע:

שמות פקודי לט, כג: ופִּי-הַמַּעֲיֵל בְּתוֹכוֹ כִּפִּי תַחְרָא שֹׁפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקְרַע:

החלק הראשון וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ – מרכא טפחא אתנה, תבנית טעמים כבפסוק (י' צו נזח) זָאת תוֹרַת הַסֵּטֶמֶת ואפשר כי תבנית טעמים זאת באה לרבות את כל הבגדים שלא שייך בהם ספיגת דם חטאת הכשר לזריקה, וסיפא הפסוק מברר רק מה ההלכה אם ניתז דם חטאת הכשר לזריקה על בגדים ששייך בהם ספיגת דם חטאת הכשר לזריקה.

וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ ו'היה פ'י ר'אשו ב'תוכו – ר"ת ופר"ב ובאתב"ש פוג"ש, שופ"ג (בשין שמאלית כמו סופ"ג)

ס"ת הו"ו ובאתב"ש צמפ"פ = מצפ"פ (=מצופף)

אפשר כי ר"ת באתב"ש רמז על הבגד עליו ניתז הדם כדי להיב כביבוס, תבנית הטעמים של **וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ** - מרכא טפחא, בתפקיד יתור לרבות מצבים בהם מגיע דם חטאת כשירה לבגד (ישירות) **אתנה** - מגביל רק למצבים של ספיגה ישירה מהתזה הנ"ל ולהוציא אופנים אחרים, כגון בגד אשר ספ"ג שומן או דם קרבנות שאינם חטאת כשירה (כגון עולה, שלמים, חטאת פסולה) שגרם למצב של מצפ"פ באריג. ואחרי שהתורה הגבילה את אופן ספיגת דם החטאת עוברת ללמד על כיבוס הבגד.

החלק השני של הפסוק (שם' תצוה כחלב) בעל תבנית טעמים של כעין פרט וכלל ופרט, שאפשר שהוא כעין בנין אב.

פִּי שֹׁפָה יְהִיָּה – פוז תראא, כלל לְפִיו סָבִיב – קדמא ואזלא, **פִּי מַעֲשֵׂה אֲרָג** – מונח רביע **כִּפִּי תַחְרָא יְהִיָּה-לָּו** - מרכא תבר טפחא **לֹא יִקְרַע** - מרכא סלוק.

אפשר כי הלימוד שֹׁפָה יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב – פוז תראא קדמא ואזלא, כעין בנין אב ממעיל כהן גדול לשאר בגדי כהנים באופן הבא: **כִּפִּי תַחְרָא יְהִיָּה-לָּו** - מרכא תבר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין קריעת בגדי כהונה והשונים בהלכותיהם לגבי הענין **לֹא יִקְרַע**: כי הקורע מעיל כהן גדול בין בהשחתה בין שלא בהשחתה - לוקה, אבל בשאר בגדי כהונה לא יקרע דרך השחתה (ואם קרע לוקה), אבל יקרע לצורך תיקון כגון כיבוס מדם חטאת של בגד שנטמא.

לֹא יִקְרַע - מרכא סלוק. מרכא מרבה וסלוק מגביל שרק במעיל אסור לקרוע בכל דרך. הרבוי ע"י המרכא ללמד כי הקורע דרך השחתה ברבוי דרכים כגון ביד בין בכלי לוקה, אבל הנקרע שלא בכונה או הקורע ברבוי דרכים שלא להשחית אלא לתקן כגון לצורך כיבוס דם בבגד שיצא לחוץ העזרה ונטמא אינו לוקה, או להכנת לפתילות למנורות שמחת בית השואבה ולמנורת התמיד מבגדי כהונה שבלו. **[רמב"ם]** כתב רק בגדי כהן פשוט, ו-**[המשנה למלך]** הביא **[ירושלמי פרק החליל]** תני מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין את הנרות שבפנים. בכל אופן לא השתמשו במעיל כ"ג.

שֹׁפָה יְהִיָּה – פוז תראא, ... **לֹא יִקְרַע**. – מרכא סלוק. פוז תראא בתפקיד דרוש שיעור קריעה לבגד כהונה שאינו מעיל, שניתז עליו דם

חטאת ויצא ונטמא, כדי לכבסן הם צריכים להיקרע מדאורייתא בשיעור דרובו ומדרבנן דמשייר בו כדי מעפורת כנאמר **[בבלי זבחים צד, ב]** מתני'. בגד שיצא חוץ לקלעים - נכנס ומכבסו במקום קדוש, נטמא חוץ לקלעים - קורעו נכנס ומכבסו במקום קדוש.

[רש"י] מתני'. בגד - שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים. נכנס - לעזרה ומכבסו במקום קדוש. נטמא חוץ לקלעים - אחר שיצא ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה. קורעו - וטהור מטומאה ומותר להכניסו ונכנס ומכבסו במקום קדוש.

[בבלי זבחים צד, ב] גמ'. מתקיף לה רבינא: קורעו בגד אמר רחמנא ולא בגד הוא! דמשייר ביה כדי מעפורת. איני? והאמר רב הונא: ל"ש (לא שנה – לא משנה) אלא שלא שייר בה כדי מעפורת, אבל שייר בה כדי מעפורת - חבור הוי! מדרבנן הוא.

[רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ח, ה"ט] בגד שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לעזרה מחזירו לעזרה ומכבסו שם, נטמא חוץ לעזרה כיצד יעשה, קורעו כדי שיטהר ומכניסו ומכבסו בפנים, **וצריך להניח בו שלם כדי מעפורת לפי שנאמר בגד צריך לכבס בגד, ואע"פ שהוא טמא מדרבייהם מפני כדי המעפורת שנסארה בו כיון שנקרע ורובו טהור מן התורה ומותר להכניסו למקדש לכבס הדם.**

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ח, ה"ו] מכנסי כהנים הדיוטים שבלו ואבנטיהם היו עושין מהן פתילות ומדליקין בהן במקדש בשמחת בית השואבה, וכתנות כהנים הדיוטים שבלו היו עושין מהן פתילות למנורת תמיד.

[משנה למלך הלכות כלי המקדש פ"ח, ה"ה] ובגדי כ"ג שבלו גונזין אותם. בירושלמי פרק החליל תני מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין את הנרות שבפנים ומבלאי מכנסי כהן הדיוט היו מדליקין הנרות שבחוץ וממ"ש רבינו כאן ובדין שאחר זה נראה דס"ל דבלאי בגדי כ"ג לא היו עושין מהם שום דבר אלא נגנזים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

אפשרויות נוספות לפזר תרסא

אפשר כי הלימוד **שְׁפָה יְהִינָה לְפִיו סְבִיב** – פזר תרסא קדמא ואולא, כעין בנין אב ממעיל כהן גדול אל ענינים דומים או שונים:
יהינה – תרסא אחד מתפקידיה ללמד על חציצה, כאן מתריאה נגד יצירת חציצה – היינו קרע בחוטי הבגד, שפה יהיה בהוויתו ולא יפגם בשום אופן של קריעה פעילה בין בשעת אריגה בין בשעת לבישה ובין שלא בשעת לבישה
שְׁפָה – פזר, ילמד למקום אחר (א) שאריגת בגדי כהנים יהיה ללא תפר שלא יקרעו, (ב) שבאריגת בגדי כהנים לא יקרעו החוטים, (ג) כי כל בגדי כהונה (כולל הדיוטות) אסורים בקריעה
שְׁפָה – פזר, ילמד למקום אחר, כעין לשון נופל על לשון משפה למעיל כהן גדול – לשמירת הלשון, שמירה מגסות המחשבה. **[הרב ר"י צברי ה"ו, אספקלריא תצוה התשע"ז]** [בבלי זבחים פח,ב] מעיל מכפר על לשון הרע. מנין? א"ר חנינא: יבא דבר שבקול (טט: פעמוני המעיל) ויכפר על קול הרע. וכן כתב בעל הטורים: שפה יהיה לפיו. שהמעיל מכפר על לשון הרע (זבחים פח,ב), אם חטא בלשון הרע יעשה שפה לפיו (ערכין טו,ב), שימנע מלשון הרע ויעשה תשובה ויתכפר לו.
ובדרך דרש **שְׁפָה** – פזר, ילמד למקום אחר, לענין צדקה **[תורה שלמה צה]]** ... בכת"י מושב זקנים: את מעיל האפוד זו צדקה שנאמר ומעיל צדקה יעטני, **וְהָיָה פִי-רֵאשִׁי בְּתוֹכוֹ**, ייעלים הצדקה ולא יפרסם שנאמר **(משלי כא,ד) מִתָּו בִּסְמֵר יִכְפֶּה אָדָם, שְׁפָה יְהִינָה לְפִיו** כלומר אע"פ שעושה צדקה בסתר הקב"ה מפרסם לכל, **מַעֲשֵׂה אֲרָג** מה אורג זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול כך כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, **לֹא יִקְרַע** (טט: פירוש הדבר כנאמר ב-) **(תהלים קיב,ט) פִּזְרוּ וְנָתַן לְאֲבוֹנִים צְדָקְתוֹ עֲמֵדָת לְעַד קְרָנוֹ תְּרוֹם בְּקָבוֹד**

בבלי זבחים צד,ב – צה,א

(צד,ב) מתני'. בגד שיצא חוץ לקלעים - נכנס ומכבסו במקום קדוש, נטמא חוץ לקלעים - קורעו נכנס ומכבסו במקום קדוש. ...
(צה,א) אמר ריש לקיש: מעיל שניטמא - מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו, משום שנא': **(שמות תצוה נח,לב) לֹא יִקְרַע**.
(שם' תצוה נח,לב) יְהִינָה – תרסא, בתפקיד דרוש שיעור כנאמר **(בבלי זבחים צה,א)**, אמר ריש לקיש: מעיל שניטמא - מכניסו בפחות משלש על שלש (אצבעות) ומכבסו, משום שנא': **(שם' תצוה נח,לב) לֹא יִקְרַע**.
(שם' תצוה נח,לב) יְהִינָה – תרסא, בתפקיד דרוש שיעור, והדרש נבנה על משמעות **לֹא יִקְרַע**, כפי **רש"י** בפחות משלש על שלש - שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה לפי שאי אפשר לקורעו ולהכניסו משום שנאמר **לֹא יִקְרַע** הפסוקים **(שמות תצוה נח,לב)** ו-**(שמות פקודי לט,נג)** הם היחידים בתורה שבם שרש "קרע" בקשר לבגדי כהנים. אפשר כי רעיון תיקון בגד כהנים בשיעור לא מדויק אלא בפחות משלש על שלש מעבר ע"י טעם פזר במלת **שְׁפָה** לנושא של קריעת בגד כהן שספג דם חטאת כדי לתקנו בשיעור לא מדויק אלא בלשון הרמב"ם מדאורייתא ברובו ומרבנן דמשייר ביה כדי מעפורת .

מַעֲשֵׂה אֲרָג – מונח רביע,

[בבלי יומא עב,ב] רבי שמואל בר נחמני אמר דבי רבי שמעון תנא: בגדים שגורדין אותן כברייתן מכליהן, ומשרדין מהן כלום, מאי היא? ריש לקיש אמר: אלו מעשה מחט. מיתבי: בגדי כהונה אין עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג, שנאמר **(שם' תצוה נח,לב) מַעֲשֵׂה אֲרָג!** - אמר אביי: לא נצרכה אלא לבית יד שלהם. כדתניא: בית יד של בגדי כהונה נארגת בפני עצמה ונדבקת עם הבגד, ומגעת עד פיסת היד.

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ח,הט"ז] וכיצד מעשה הבגדים, הכתונת בין של כ"ג בין של כהן הדיוט משבצת היתה שהיא בתים בתים באריגתה כמו בית הכסות כדרך שעושין האורגין בבגדים הקשים, ובית יד שלה נארג בפני עצמו ומחברין אותו עם גוף הכתונת בתפירה.

מַעֲשֵׂה אֲרָג – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, לומד מאריגת עיקר מעיל כהן גדול לעצמו אל אריגת בית יד של מעיל כהן גדול לעצמו, אל אריגת שאר **שבעה** בגדי כהן גדול ואל אריגת **ארבעה** בגדי כהן הדיוט. וגם לומד מחיבור בית יד של מעיל כהן גדול בתפירה למעילו אל (א) חיבור בתי היד של כתונת כהן גדול אל הכתונת, (ב) חיבור בתי היד של כתונת כהן הדיוט אל הכתונת.

[תורה שלמה צז] **לֹא יִקְרַע**, אמר רחבא אמר רב יהודה המקרע בגדי כהונה לוקה, שנאמר **לֹא יִקְרַע**. מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע (אפשר התורה ממליצה דרך לחיזוק הבגד ולא איסור קריעה), מי כתיב שלא יקרע. (יומא עב,א), (הכתוב לא כתב שזה הסבר שלא יקרע, אלא כתב **לֹא יִקְרַע** לאסור קריעה)

[צז] ... [רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ט ה"ג]: והקורע פי המעיל לוקה שנאמר **לֹא יִקְרַע** והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורען דבר השחתה לוקה. ... ובכת"י **[חמאת החמדה]:** שכל קורע פי המעיל בין ביד בין בכלי לוקה שנאמר **לֹא יִקְרַע**.

והמפרשים תמהו מהגמרא ב-**[זבחים צה,א]** שמשמע שרק במעיל עובר בלאו ולא בשאר הבגדים וכ"נ מה-**[רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ח ה"ב]**. ...

טט - בתורה שלמה מביא תירוץ המפרשים שבמעיל אסור לקרוע בין בדרך השחתה ובין שלא בדרך השחתה, ובשאר בגדים אינו חייב אלא בדרך השחתה. ולפיכך בגמרא בזבחים צה,א שמדובר בקריעה לצורך כיבוס אסרו במעיל והתירו בשאר הבגדים.

ירושלמי סנה' פ"ב ה"א (וילנה י א) אור שמחה

(הודיעו לכ"ג שמת לו מת) ר' יוחנן פליג על ר' יודן בתרת. ר' יוחנן סבר כי כ"ג היה קורע בשפת חלוקו כנגד רגליו ובכך חולק בשני דברים על ר' יהודה דס"ל שכל קריעה שאין קורעים בה את שפת צואר הבגד אינה קריעה כלל, וכן סובר **(הוריות יב,ב, ת"כ אמר בג,ג)** שכ"ג לא היה קורע כלל.

אור שמחה להגדרת קריעת שפת בגד מובאית ראיה מבגדי כהונה מהפסוק **(שם' פקודי לט,נג) וְפִי-הַמַּעֲיֵל בְּתוֹכוֹ כַּפֵּי תַחְרָא שְׁפָה לְפִיו סְבִיב לֹא יִקְרַע**: פסוק אשר כולו בטעמים תחתונים.

(נח,לב) כַּפֵּי תַחְרָא יְהִינָה לּוֹ - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה ההלכה **לֹא יִקְרַע**:- מרכא סלוק. מרכא מרבה וסלוק מגביל.

דרך להסביר תהיה הנאמר ב- **ירושלמי סנה' פ"ב ה"א** ככהן שחייב לקרוע על מתו שלא בבגדי כהונה, תביר מחלק **לֹא יִקְרַע** לשייך לענין וללא שייך לענין. השייך הוא השפה העליונה שכהן הדיוט קורע בה. הלא שייך הוא שכהן גדול קורע בשפת הבגד התחתונה, ובכך לא עובר על המצוה **(וי אמר כא,ג) וּבְגָדָיו לֹא יִקְרַע**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותו האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מרדף; רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט, תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.7 שמות תצוה כז,כ (התשע"ח)

שמות תצוה כז,כ: ואתה הצגתו את-בני ישראל ויקחו אליה שמן זית נדף כתיב למאור להעלות נר תמיד:

יקרה מפנינים, חקת, הרב מנשה פייגנבוים, תמוז התשע"ז ע' 7 וזוה פירש בנחל קדומים (תצוה – א) את הפסוק **ואתה הצגתו**

את-בני ישראל (שמות כז – כ). אמרו רבותינו ז"ל (זהר פנחס דף רמו ע"א) שלפי שמשו רבינו אמר (שם' תשא לב,לב) **מתני נא** – לכך

לא נזכר שמו בפרשה זו. והרב ש"ך (על התורה) כתב, שזוה נקח מוסר גדול שלא לקלל עצמו. כי אפילו משה רבינו ע"ה שמסר

נפשו להצלת ישראל, ועם כל זה עשה רושם בצד מה שלא נזכר שמו הקדוש בפרשה זו. וזה רמז הכתוב (שם' תצ' כז,כ) **ואתה הצגתו**

את-בני ישראל – מה אירע לך באמירה (שם' תשא לב,לב) **ואם-אין מתני נא**, ותזהירם שלא יקללו עצמן כלל עכ"ד.

ולפי דרכו אפשר לרמוז במה שכתב הוא עצמו, דמפני שאמר משה רבינו ע"ה אם נטמא (כהן) במה יהיה טהרתו (במדבר רבה יט,ד),

לכך היה טומאה ככהנים, וזה (שם' תצ' כז,כ) **הצגתו את-בני ישראל** – חרדה ילבוש מענין זה, וישאו כמה קל וחומר שלא לקלל עצמם

בשום אופן. ועוד הגד להם **ויקחו אליה** – רמז לפרשת פרה דכתיב (במ' חקת יט,ב) **ויקחו אליה פרה אדמה** – שאם לא אמרת אם נטמא

(כהן) במה יהיה טהרתו, לא היה טומאה ככהנים. ושתיים אלו יהיו לזכרון תמיד שלא לפתוח פיו (לדיבור מיותר) ושלא לקלל.

(שם' תצ' כז,כ) **ואתה הצגתו את-בני ישראל** – גרשיים מונח לגרמיה (= מונח פסק) מונח רביע, **ויקחו אליה** – קדמא ואולא. התבנית

כולה עשויה ללמד בכעין קל וחומר שבו הלמד עולה על המלמד (בסדר הפוך מהסדר קדמא ואולא בראש ואחריו באותו חצי פסוק או חצי

הפסוק הבא או בפסוק הבא גרשיים [מונח ... רביע]. וזה הסיכום ב"קרה מפנינים" מה משה רבינו ע"ה ע"ה קלל עצמו (מחני נא מספרך),

ואמר דיבור מיותר (בפר' אמר אם נטמא כהן במה יהיה טהרתו), כך ארע לו, כל אחד מישראל ישא **כמה קל וחומר** שלא לקלל עצמו ולא

לומר דיבור מיותר.

הנאמר לעיל הוא תפקיד נוסף לתבנית גרשיים [מונח] רביע, נוסף על התפקיד שמלמדת על אחת משתי המידות מ"ב מידות של ר' אלעזר

בן ר' יוסי הגלילי (כד) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על עצמו, (כה) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על חבירו.

בי"ג מדות של ר' ישמעאל בו ריה"ג כעין מדה ח' יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצא.

שמות תצוה כח,א: ואתה הקרב אליה את-אתרן אחיה ואת-בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו-לי

אתרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אתרן:

שמות תצוה כח,ב: ועשית בנדי-קדש לאתרן אחיה לכבוד ולתפארת:

(שם' תצ' כח,א) **ועשית בנדי-קדש** – (סלוק מפסוק קודם) מרכא טפחא, אפשר שזאת מידת לימוד סמוכים לנושא הנלקח מהפסוק הקודם.

כיצד יתקיים במ (שם' תצ' כח,א) **תקרב ... לכהנו-לי** בקודש, אלא כפי' **[ראב"ע (הפירוש הארוך)] (שם' תצ' כח,א) ועשית בנדי-קדש**

נקראו כן, בעבור שישרתו בהם במקום הקדש,

ותבנית הטעמים של **לאתרן אחיה** – מונח אתנח, מלמדת לרבות הגבלות לגבי בגדי הכהונה, שלא יצאו מהקדש בבגדי כהונה, שלא

יקדשו את העם (ראה פירושים אחרים להלן), כנאמר במפורט בפסוק שהביא **[ראב"ע] (יחזקאל מד,יט) ויבצאתם אליהם ציצית**

אליהם ציצית הציצוה אליהם יפשטו את-בגדיהם אשר-יהמה מן-קדשם וג' ויבצאתם אליהם ציצית ויא-יקדשו

את-העם בבגדיהם:

[רש"י] (יחזקאל מד,יט) אליהם ציצית הציצוה – לפי שהיה מדבר בהיכל לפני ולפנים וקראם חצר הפנימית ואצלם יש לו לקרות עזרת ישראל

חצר החיצונה לכך הוצרך לכפול שתי פעמים לומר שעל עזרת נשים הוא אומר מקום שכל ישראל נכנסין:

והניחו אותם בלשכת הקדש – כמו שאמר מרע"ה **(וי' אח"מ טז,טז) ויבא אתרן אל-הקהל מועד ופשט את-בגדיהם ויבא אל-הקדש**

והניחם שם: ולא-יקדשו את-העם – ת"י ולא יתערבו עם עמא בלבושיהון כלומר לא יגעו אל העם בבגדיהם הקדושים שאין בגדי חול

טהורין אצל בגדי הקדש (טט: עשו מעלה יתירה לבגדי כהונה אפילו לגבי בגדי חול טהורים של ישראל): ויש להוסיף מ-**[רד"ק]** כי אם יגעו את

העם בבגדי כהונה שהם קדש יראה שהעם קדושים כמוהם (טט: ויש למנוע טעות זאת).

(שם' תצ' כח,א) **ועשית בנדי-קדש** – מקף כרב-מצב, אפשר שכפי' **[רמב"ן] (א) עשויים לשמן**, ויתכן שיהיו צריכים כוונה (ב) שחסרו

עשייה לשמה ואו חסרו כוונה. והתורה תלמד עשייה לשמה וכוונה.

(שם' תצ' כח,א) **ועשית בנדי-קדש** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כהנים פשוטים בארבעה בגדים, כהן גדול

בארבעה בגדים נוספים על בגדי הכהנים הפשוטים. ועוד שלכהנים פשוטים היו בגדי עבודה אחרים להוציא הדשן אל מחוץ למחנה, ולכהן

גדול היו בגדי לבן מיוחדים לעבודה בשחרית ביום הכפורים, ובגדי לבן אחרים לעבודה של בין הערביים ביום הכפורים **[בבלי יומא**

לב,ב].

(שם' תצ' כח,א) **לכבוד** – טפחא בתפקיד שנוי ורבוי **ולתפארת** – סלוק בתפקיד הגבלה. רבוי שנויים מותרים מסוימים בבגדי כהונה

וההגבלה בעשיית עבודה נלמדים ב-**[תורה שלמה טז]** שהביא את הלימוד הבא מ-**[בבלי זבחים יח,ב]** משולב עם פ' **[רש"י] (שם' תצ' כח,ב)**

לכבוד ולתפארת תנו רבנן (טט: רבוי שינויים שאינם פוסלים) היו מרושלין **[רש"י: נגריין בקרקע] מסולקין (מן הקרקע מתוך שהם קצרים)**

ועבד עבודתו כשרה (טט: מכאן ואילך שינויים שפוסלים, הגבלה שלא לעשות עבודה), **לבש שני מכנסים, שני אבנטים, חסר אחת, יתר אחת,**

או שהיתה לו רטיה על מכת בשרו תחת בגדו, או שהיו מטושטשין (בטט) או מקורעין (ואפילו הן חדשים) ועבד עבודתו פסולה, (דלאו

בגד הוא הראוי לעבודה דבעינן לכבוד ולתפארת)

[אבן עזרא (הפירוש הארוך)] (שם' תצ' כח,ב) לכבוד ולתפארת שיתפארו בהם, (טט: **ולתפארת** – סלוק מגביל בהמשך פ'ראב"ע) כי אין

אחד מישראל שילבש כאלה:

שמות תצוה כח,ד: ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט

ועשו בנדי-קדש לאתרן אחיה ולבניו לכהנו-לי:

[ריקאנט] (שם' תצ' כח,א) ובעבור כי סוד הבגדים גדול על כן אמר (שם' תצ' כח,א) **ואתה תדבר אל-כל-חכמי-לב**, שיבינו ויכוונו למה

שיעשו. ואמר **אשר מלאתיו וגו'**, ר"ל כי הלב הנזכר מלא רוח חכמה, וזהו **(שם' ויקהל לה,לה) מלא אתם חכמת-לב**, והרמז לחכמת שלמה,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) ל"י כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; מונח רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

וכבר פירשתי מלת לב. וסוד שמונה בגדי כהן גדול נרמז בספר הזוהר, אמרו שם [ח"ג קל"ב ע"ב] ומהאי דיקנא (שערות זקן) איתגלייא דקנא דכהנא רבא עילאה ומיניה דקנא דנחית לדקנא תתאה לכהנא רבא, מאי דקנא דכהנא רבא דקנא דכהנא רבא בתמניא תיקונין אתתקן (בשמונה לבושים לבוש), ובגין כך תמניא תקונין לכהנא רבא כד משחא נחית על דקניה דכתיב (תה' קלגב) פִּשְׁמֵן הַטּוֹבוֹ עַל-הָרֹאשׁ יָד עַל-הַיָּדָיו וְגו', מנלן דכתיב (תה' קלגא) שָׂכַת אֲתִים גַּם-הָסֹד: גם לרבות כהן גדול של מטה, שכל זמן שכהן הגדול של מטה משמש בכהונה גדולה כביכול כהן גדול של מעלה משמש בכהונה גדולה.

ע"פ פירושים אחדים בגדי כהן גדול הם כנגד שמונה מ"ג מידות של רחמים, שמות תשא לד,ו:ז (1) ויעבר ה'ו על-פניו ויקרא ה'ו אל רחום וחסון ארץ אפים ורחמיס ורבי-תקסד נאמת: (2) נצר חסד לאלפים נשא עון נפשע וחסטאה ונקלה ונקלה פקדו עון אבות על-בנים ועל-בני בנים על-שלישים ועל-רבעים: הבאנו דרכי פירוש כנגד אלו מידות הם שמונת בגדי כהן גדול.

ע"פ פירוש [הלבוש, לבושי אור יקרות (ריקאנטי), ע' 29 (אוצר החכמה)] תיקוני שערות הזקן המתקנים ב"ג מדות הרחמים והשפע יורד לעולם ונרמזו בפסוק (תה' קלגב) פִּשְׁמֵן הַטּוֹבוֹ עַל-הָרֹאשׁ יָד עַל-הַיָּדָיו וְגו' אֲתִים גַּם-הָסֹד: וזקן מורה על זקן מלא רחמים דשעריה כתלג חיור (שלג לבן). ודיקנא עילאה הוא הכתר ודיקנא דכהנא רבא עילאה הוא החסד המתקן בשמנה תיקונים עד מדרת האמת שהיא המידה השמינית מ"ג מדות הנאמר על הת"ת (תפארת) שהוא מהחסד ופארו, והוא דיקנא תתאה דכהנא רבא וב"ג מדות הרחמים גמורים הנרמזים בפסוק (מיכה ז,ח) מִיֵּאֵל פְּמוֹד נִשְׂא עֹן הַשְּׂמִינִית הוּא (מיכה ז,ח) יִכְפֹּשׂ עֲוֹנוֹתֵינוּ גו'

ואדרא רבא <דיד נפש> - א: ברלב, י"א] בתמנא תקונין אתתקן הדיקנא של הכהן גדול נתקן בח' תיקונים, והענין כי החמשה תיקונים הקודמים הם בסוד מוחין של הדיקנא ורק מהתיקון הששי שהוא (שמ' תשא לד,ו) ורבי-תקסד נקראים כולם על שם החסד, לכן נקראים כהנא רבא ובגין כך וכיון שכהנא רבא נתקן בח' תיקונים, לכן תמניא תקונין לכהנא רבא הכהן גדול התחתון מתלבש בח' בגדים שהם ח' תיקונים שלו, והוא כד משחא נחית על דקניה כאשר מושחים אותו בשמן המשחה ירד השמן על זקנו וה"ד (תה' קלגב) פִּשְׁמֵן הַטּוֹבוֹ עַל-הָרֹאשׁ יָד עַל-הַיָּדָיו וְגו'. ומנא לן ר"ל מנין לנו שח' בגדי הכה"ג הם כנגד ח' תק"ד (תקוני דיקנא) דא"א (דאריך אנפין שבכתר) דכתיב (תה' קלגא) שָׂכַת אֲתִים גַּם-הָסֹד: אחים הם א"א (אריך אנפין) וז"א (זועיר אנפין) שרק להם יש תיקוני דיקנא גם לרבות כהן גדול דלתתא המשמש בביהמ"ק שגם הוא אח להם כי הוא דוגמתם. ומ"ש גַּם-הָסֹד: היינו דכל ימנא דכהנא רבא דלתתא משמש בכהנא רבא ר"ל שכל זמן שהכה"ג עובד בביהמ"ק אז כביכול כהן גדול דלעילא משמש בכהנא רבא הכהן הגדול משמש כנגדו, וגו'

[תולדות יצחק] (שמ' תצ' כח,ד) ואלה הבגדים אשר יעשו, דרשו רז"ל בערכין (טז,א) כשם שהקרבנות מכפרים כך בגדי כהונה מכפרים, ולזה נסמכה פרשת קרבנות (ע"פ רש"י: קרבנות המלואים (כט,א) ולא קרבנות בכלל) לבגדי כהונה חשן מכפר על הדינים שנאמר (שמ' תצ' כח,טו) וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט, אפוד על ע"ז שנאמר (חושע ג,ד) וְאֵין אֲפֹד וְתַרְפִּים, מעיל על לשון הרע שבפרהסיא, שנאמר 'ונשמע קולו' ויבא דבר שבקול ויכפר על קול, ולשון הרע שבצנעה קטרת מכפרת, כתונת על שפיכות דמים שנאמר [בראשית לו לא] ויטבלו את הכתונת בדם, מצנפת על גסות הרוח יבא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה, אבנט על הרהור הלב, ציץ על עזות פנים שנאמר 'והיה על מצח אהרן' וכתב [ירמיה ג ג] 'ומצח אשה זונה', מכנסים על עריות.

טט: ע"פ פירוש [הלבוש, לבושי אור יקרות (ריקאנטי), ע' 29 (אוצר החכמה)] הזוהר מלמד מ- (שמות תשא לד,ו,ז) על שתי סדרות של שמונה תיקונים המסודרים בסדר מעליון לתחתון (א) זקן כ"ג עליון הם בפסוק (שמ' תשא לד,ו) ויעבר ה'ו על-פניו ויקרא (החל מכאן) ה'ו אל רחום וחסון ארץ אפים ורחמיס ורבי-תקסד נאמת: כל ה' הוא מדה וגם "אל" מדה והעולם חתום במדת האמת השמינית. (ב) זקן כ"ג תחתון, שאפשר כי הוא כמו הפירוש השני להלן. ויש עוד סידרה של תיקונים בבניא (מיכה ז,ח) יט). אפשר שגם ע"פ פירוש [אדרא רבא <דיד נפש> - א: ברלב, י"א] ועוד מפרשים, שתי סדרות של שמונה תיקונים המסודרים בסדר מעליון לתחתון. זקן עליון המתחיל באריך אנפין שבכתר, וזקן תחתון המתחיל בתפארת שבזועיר אנפין (זה שבע מידות) וכולל את הכהן גדול המשמש בבית המקדש. שמונה בגדי הכהן גדול הם כנגד שמונה המדות האחרונות מ"ג מדות. אלא, שכנראה יש להם חלוקה אחרת של המידות כי לפי הדעה של [הלבוש] לעיל ארץ אפים היא המידה הששית. ואילו כאן מתחיל ב"רב חסד" כמידה ששית. (שמ' תשא לד,ו) ורבי-תקסד נאמת: (שמ'תשא לד,ו) נצר חסד לאלפים נשא עון נפשע וחסטאה ונקלה. וכיוון שהחל ב"רב-חסד" החסד מתפשט בשבע המדות שאחריו ויורד לעולם.

(שמ' תצ' כח,ד) ואלה הבגדים אשר יעשו ... ועשו בגדי-קדש - קדמא ואולא ... כעין שני כללים של סדר מראשון לאחרון, הקשורים לבגדי כהן גדול אשר אפשר כי כאן סדרם הפוך, השני הוא כלל הבגדים שנעשו מתרומת המשכן וכן לעתיד. הראשון הוא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שיש בפרט פרוט הבגדים ועל מה מכפר בעולם. על הרשימה יש להוסיף ציץ ומכנסיים הנלמדים מכתוב אחר.

ע"פ הפירושים לזוהר שהובאו לעיל שמונה בגדי כהן גדול הם סדרה אחת בעולם הזה כנגד שתי סדרות של שמונה מידות מ"ג מידות של רחמים המומשלים לשערות זקן ע"פ פסוק (תה' קלגב) פִּשְׁמֵן הַטּוֹבוֹ עַל-הָרֹאשׁ יָד עַל-הַיָּדָיו וְגו'. הכפרה והשפע לבריאה באים דרך "ג מידות של רחמים בשתי סדרות - מדרגות של שמונה מידות מראשון (עליון) בכל מדרגה עד לאחרון (תחתון) בכל מדרגה ודרך עבודת כהן גדול מתגלים בבריאה.

בדרך חב"ד מוסבר ב-[ליקוטי תורה תורת שמואל - תרל"ט ב: האדמו"ר שניאורסון שמואל, ע' תלב] וביאור הענין דכתיב (תה' קלגב) פִּשְׁמֵן הַטּוֹבוֹ עַל-הָרֹאשׁ יָד עַל-הַיָּדָיו וְגו' אֲתִים גַּם-הָסֹד: פ"י זקן אהרן הוא בחי' דקנא דכהנא רבא שבחי' שערות אלו הן הן הלכות שבתורה שנמשלו לשערות כמ"ש קווצותיו תלתלים שהם תילי תילים של הלכות, שענין בחי' ההילוך של הלכות הן המשכת אלקות שהולך ונמשך מלמעלה למטה ע"י בחי' הלכות שבתורה שהם כמשל השערות, והפִּשְׁמֵן הַטּוֹבוֹ שיורד על השערות הוא בחי' ח"ע (חכמה עילאה), ועל בחי' פִּשְׁמֵן הַטּוֹבוֹ נאמר שמן משחת קדש משחותא דקדש עילאה, והיינו שיש בחי' קדש בלא וא"ו ויש בחי' קדוש שהוא בוא"ו, והנה בבחי' סדר השתלשלות א"א (אי אפשר) שיומשך מבחי' קדש בלא וא"ו כי קדש מילה בגרמי' ואפי' כל המשכות שבעולמות עליונים הוא רק מבחי' קדוש בוא"ו, היינו שיש שתי מדרגות - סדרות של השתלשלות של הלכות התורה מחכמה עילאה לחכמה תתאה ולגלוי בבריאה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – ההלכות ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מרכא; מרכא טפחא – מרכא טפחא; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.8 שמות תצוה כז,כ (התשע"ט)

שמות תצוה ל,ט: לא־תַעֲלֹ עָלָיו קְטָרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנִסְךְ לֹא תִסְכּוּ עָלָיו:

[חינוך מצוה קד שלא להקטיר ולהקריב על מזבח הזהב] (א) שלא להקריב במזבח הזהב שבהיכל כי אם קטורת שבכל יום, זולתי הזאת הדמים מיום הכפורים ליום הכפורים שנאמר (שם' תצ' ל,ט) לא־תַעֲלֹ עָלָיו קְטָרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנִסְךְ לֹא תִסְכּוּ עָלָיו:

קְטָרֶת זָרָה – [תורה שלמה (תו"ש) כב] בין חסרה בין יתירה [מדרש הגדול]. מרכא טפחא כעין יתור לרבות בגדר קטורת זרה

קטורת בסממנים לא מדויקים. ואין לומר שזה על כמות הקטורת כי הכמות משתנה לפי כפות היד של הכהן המעלה קטורת.

[תו"ש הערה כב] ... בכריתות ו. ואם נתן בה דבש פסלה חיסר אחת מכל סממניה חייב מיתה. וברמב"ם פ"ב ה"ח מכלי מקדש: גתן בה דבש כל שהוא פסולה חסר אחד מסממניה חייב מיתה שהרי נעשית קטרת זרה. ורש"י בכריתות שם מפרש דמיירי ביוה"כ וחייב משום ביאה ריקנית, ומלשון רמב"ם נראה שהחיוב גם בשאר ימות השנה וראה במפרשים שם וכן מוכח מיומא גג.

ועוד נכנס בגדר קְטָרֶת זָרָה – מרכא טפחא כעין יתור לרבות בגדר קטורת זרה קטורת שמתנדב יחיד, שמתנדב צבור

[בבלי מנחות גא], והתניא: יכול יהא יחיד מתנדב ומביא כיוצא בה נדבה, וקורא אני בה (דב' תצא כגד) מוֹצֵא שְׁפָתַי תִּשְׁמַר וְעֵשִׂית?

ת"ל: (שם' תצ' ל,ט) לא־תַעֲלֹ עָלָיו קְטָרֶת זָרָה; יכול לא יהא יחיד מביא, שאין מביא חובתו כיוצא בה,

[בבלי מנחות גב], אבל צבור יהא מביא, שמביא חובה כיוצא בה? ת"ל לא־תַעֲלֹ; יכול לא יעלו על מזבח הפנימי אבל יעלו על

מזבח החצון, ת"ל (שם' תשא לא,יא) וְאֵת שִׁמְן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קְטָרֶת הַסַּמִּים לְקֹדֶשׁ כָּל־אֲשֶׁר־צִוִּיתָה יַעֲשׂוּ: פ – אין לך אלא מה שאמור בענין! מתנדב [רמב"ם כלי המקדש פ"ב, ה"א] מזבח הזהב שבהיכל עליו מקטירין הקטורת בכל יום, ואין מקריבין עליו דבר אחר, ואם הקטיר עליו קטרת אחרת שאינה כזו, או שהקטיר עליו קטרת כזו שהתנדב אותה יחיד או רבים, או הקריב עליו קרבן, או הסיך נסך לוקח שנאמר לא־תַעֲלֹ עָלָיו קְטָרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנִסְךְ וגו'.

מסביר [תורה תמימה (תו"ת) הערה יד] נראה דלשון זָרָה משמע ליה כל שאינו של צבור, דכיון דרק הצבור רשאי להביא ולא יחיד הו"ל יחיד לענין זה כדן זר: [תו"ת הערה טו] ר"ל יחיד הוא דאינו מביא קטורת נדבה, שהרי דין הוא שלא מצינו שיהא מביא חובתו כיוצא בה, שהרי קטורת חובה ליחיד לא מצינו, אבל צבור יביאה נדבה, שהרי מביאין חובה כיוצא בה פעמים בכל יום: גם ציבור לא יביאו בנדבה.

[תו"ת הערה טז] ואף על פי דלפי זה תו לא צריך לדרשה לא תעלו ליחיד (ט: שבהערה יד), אך הו"א דהאי (שם' תשא לא,יא) כָּל־אֲשֶׁר־צִוִּיתָה יַעֲשׂוּ קאי על הסדר שנצטוו לצבור שלא ישנו ממנו, אבל אין ה"נ דיחיד רשאי להעלות, קמ"ל לא־תַעֲלֹ עָלָיו

קְטָרֶת זָרָה וכמ"ש: ציבור אסור לשנות ויחיד אסור לשנות ואם שינו והתנדבו הקטורת תחשב קטורת זרה.

(שם' תצ' ל,ט) לא־תַעֲלֹ עָלָיו קְטָרֶת זָרָה – תבנית הטעמים של קרא זה עוסקת בנושאים אחדים.

נושא (א) (שם' תצ' ל,ט) עָלָיו – תביר בתפקיד לא ממש עליו [מנחת חינוך ד] אם מזבח הזהב נעקר ממקומו מקטירין קטורת במקומו, הכא נמי לענין הלאו דהקטרת עולה ונסך גם כן נוהג במקום המזבח, ואם נעקר והקטיר קטורת זרה במקום המזבח לוקח.

נושא (ב) (שם' תצ' ל,ט) לא־תַעֲלֹ – מקף כבורר במי שייכת מצוה זאת האם בור או כהן. הדבר מבורר בתבנית הטעמים הבאה.

נושא (ג) (שם' תצ' ל,ט) לא־תַעֲלֹ עָלָיו קְטָרֶת זָרָה – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והחלוקים בהלכותיהם בקשר לנושא. [מנחת חינוך ג] והנה הרב המחבר כתב, דלאו זה נוהג בכהנים, נראה מדבריו דווקא כהנים הראויים לעבודה, אבל זרים וכדומה לא עברו על לאו זה*, כמו טמא ושתוי יין שאינו נוהג בזרים, כמו שמבואר ב-[ר"מ פ"ט מביאת מקדש ה"א] והבאנו לעיל [עיין מצוה צ"ט אות ט"ז].

[בשולי מנחה] מה שכתב שרק הכהנים עוברים בזה היינו בדין קטורת זרה, שהוא מדיני המזבח, שלא להקריב עליו כי אם קטורת וכו'. ובדיני המזבח הוזהרו רק הכהנים דו עבודה המסורה להם, ומכל מקום אף לדעת החינוך זר שהעלה על מזבח הפנימי חייב מיתה כדן מקריב דבר שאם עלה לא ירד. סיכום: הלאו והמלקות שייך בכהנים ראויים לעבודה. אחרים חייבים מיתה.

נושא (ד) (שם' תצ' ל,ט) עָלָיו קְטָרֶת זָרָה – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כולם או חלקם לא חלה הלכה מסוימת.

הלאו והמלקות לכהן ראוי והמיתה לזר לא חל על פחות מכזית [מנחת חינוך ה] ושיעור הקטרה לחייב בפנים, נראה דהוא כזית (כ"כ צורר החיים ומעשה רוקח) עיין ר"מ פ"ט מביאת מקדש ה"ד, לענין זר שהקטיר על מזבח הפנימי חייב ככזית משום זרות וע"ש בכסף משנה ועיין פ"ט ממעשה הקרבנות ה"ח. ולענין ניסוך כמה השיעור, איני יודע אם יש ללמוד מדין העלאת חוץ (עיין ר"מ פ"ט ממעשה"ק ה"ג וה"ד)

(שם' תצ' ל,ט) וְנִסְךְ – זקא-גדול בתפקיד שלושה דברים או הלכות, אפשר שאילו שלושה אופנים לנסך

ושניים מהם הביא [משך חכמה] (שם' תצ' ל,ט) הוא לרמז דיש נסכים שמזלפים על גבי האישים, וכדאמר שמואל בזבחים דף צא, ב והוי כאילו כתיב "לא תעלו מנחה ונסך", רצונו לומר זה המתנדב יין שמזלפין על גבי האישים שהוא הקטרה ולכן כללו בהלאו ד- לא־תַעֲלֹ עָלָיו. ואחר כך מיירי בנסכים שנותן לספלים, אמר 'עליו לא תסכו'.

ואחד מהם הביא [מנחת חינוך מצוה קד] ... והרב המחבר כתב כאן דלוקחין על זריקה ולכאורה מנ"ל. אך ע' בסנהדרין ס' מבואר דזורק הוא נכלל במנסך ע"ש וכאן מבואר בתורה ונסך לא תסכו ע"כ חייב בזורק ג"כ

ועוד שלישיה (שם' תצ' ל,ט) וְנִסְךְ – זקא-גדול בתפקיד שלושה דברים שמנסכים במזבח חיצון ואין לנסכם במזבח הפנימי

[תו"ש הערה כז] ברב"ה וְנִסְךְ אפילו ניסוך המים ... ברלב"ג: וְנִסְךְ לֹא תִסְכּוּ עָלָיו ר"ל שלא ינסכו עליו יין או שמן והיא גם כן מצות לא תעשה לפי דעתו, אך הרב המורה (רמב"ם?) לא מנאה, ודעתו רחבה מדעתנו.

שמות תצוה ל,י: וְכִפַּר אֶהְרֶן עַל־קַרְנֹתָיו אֶחָת בַּשָּׁנָה – של מזבח הזהב

מִדָּם הַטָּהוֹת הַכֹּפְרִים אֶחָת בַּשָּׁנָה וְכִפַּר עָלָיו לְדַרְתֵּיכֶם קֹדֶשׁ־קֳדָשִׁים הוּא לָהּ: פ

מִדָּם הַטָּהוֹת הַכֹּפְרִים – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל, ואחריו כעין שני פרטים: (א) אֶחָת בַּשָּׁנָה – מהפך פשטא,

(ב) וְכִפַּר עָלָיו לְדַרְתֵּיכֶם – מהפך פשטא מונח זקא-קטן.

מִדָּם הַטָּהוֹת הַכֹּפְרִים – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. ונראה שכאן בקשר למלת

לְדַרְתֵּיכֶם מלמד על הכלל כולו כהסבר הבא בתפקיד תבנית הטעמים והסבר [התוה"מ]

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

(שמ' תצ' לז, 1) לדרתיכם – מונח זקא-קטן במלה אחת, בתפקיד כעין ריבה וריבה את הכל. ע"פ [התורה"מ] – כפרת אהרן על מזבח הזהב בשעת חנוכתו, הפכה לצינור דרכו נמשכת הכפרה לכל הדורות.

[תורה שלמה לו] (ז, 5) קדש-קדשים הוא לה', מלמד שהוא מקדש דבר שאינו ראוי לו ודבר הראוי לו זה חומר במזבח הזהב ממזבח הנחשת [מדרש הגדול]

[תורה שלמה הערה לו] ... דרשא ממקור עתיק רבוי מיוחד מהקרא (ז, 5) קדש-קדשים הוא לה' ... ועיקר הדרש הוא ממלת לה' משום שמוצינו שני פסוקים גבי מזבח וגבי כלי שרת

(שמ' תצ' כט, לז) שבעת ימים תכפר על-המזבח וקדשת אתו והנה המזבח קדש קדשים כל-הנגע במזבח וקדש: ס הכתוב מלמד על מזבח הנחשת שמקדש רק הראוי לו ויש על זה מיעוט. וכן גבי כלי שרת כתיב

[המשך תוי"ש הערה לו] (כט, לז) והנה המזבח קדש קדשים כל-הנגע במזבח וקדש דרשינן ב-[זבחים פג, ב] (לעיל פכ"ט אות קיד) שמקדש רק הראוי לו ויש על זה מיעוט, וכן גבי כלי שרת כתיב (שמ' תשא ל, כט) וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל-הנגע בהם וקדש:

וב-[זבחים פז, א] דרשו שכלי שרת מקדשין ומקדשי גם פסולים (ע"פ [רמב"ם פסחה"ק פ"ג, ה"ח] רק הראויין להם) לענין דאם עלו לא ירדו ולא לקרב לכתחילה וכאן לגבי מזבח הפנימי הוסיף הכתוב מלת (ז, 5) לה' ומרובי זה דרשו ש(מזבח הזהב) מקדש גם מה שאינו ראוי להם.

והקשו התוס' [זבחים פז, א] שהרי כלי שרת אינו מקדש שאינו ראוי לו, וצריך לדחוק משום שכאן (מזבח הזהב) ישנם שתי קדושות מזבח וכלי שרת, ומטעם זה ס"ל להראשונים השיטה שאין מקדשין לקרב.

[רמב"ם פסולי המוקדשין פ"ג, ה"ח] מזבח הפנימי מקדש פסולים בין ראויין לו בין שאינן ראויין לו, אבל מזבח החיצון אינו מקדש אלא פסולין הראויין לו כמו שביארנו, כיצד מזבח החיצון שעלו לו זבחים שנפסלו לא ירדו, עלתה לו קטרת זרה תרד שאין הקטרת זרה ראויה למזבח החיצון, אבל מזבח הפנימי שעלה לו קומץ מנחה בין כשר בין פסול לא ירד וכן כל כיוצא בזה, כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו כך הכבש ושאר כלי השרת מקדשין את הראוי להם שהרי נאמר בכלים (שמ' תשא ל, כט) כל-הנגע בהם וקדש,

משיגיע לכבש דבר הראוי לו לא ירד ואף על פי שנפסל, וכן כשיגיע לכלי שרת כל דבר הראוי לו מתקדש ולא יפדה לעולם ואף על פי שנפסל כמו שביארנו באיסורי המזבח.

מדים חטאת הכפרים – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. ונראה שכאן בקשר למלת (ז, 5) לה' מלמד על עצמו בלבד כי מרובי זה דרשו ש(מזבח הזהב) מקדש גם מה שאינו ראוי להם. שלא כמזבח החיצון וכלי השרת שמקדשים רק הראוי להם.

מזבח הנחשת (כט, לז) וקדש – סלוק בתפקיד הגבלה וכלי שרת (ז, כט) מלת וקדש – סלוק בתפקיד הגבלה, (כט, לז) מגביל את ההקדשה של הנוגע במזבח הנחשת רק לראוי לו, (ז, כט) מגביל את ההקדשה של הנוגע בכלי שרת רק לראוי להם. היינו כל אחד הגביל כ-התוס' [זבחים פז, א].

הרי"א כתב (ז, 5) קדש-קדשים הוא לה', שהיא קדושה יתירה (במזבח הזהב) מבשלחן ובמנורה. אפשר כי הרבוי מרומז גם בכתוב (ז, 5) קדש-קדשים הוא – מקף בתפקיד בורר בין (א) מקדש רק הראוי למזבח הזהב ובין (ב) הראוי והלא ראוי למזבח הזהב.

וטעמי (ז, 5) קדש-קדשים הוא – מרכא טפחא, בתפקיד יתור לרבות שמזבח זה מקדש דבר שאינו ראוי לו ודבר הראוי לו כי הוא בעל שתי קדושות, שהוא מזבח וכלי שרת ועוד שיש בו קדושה יתירה, שלא כמו מזבח הנחשת וכלי השרת שלהם רק קדושה אחת. והסבר זה שונה ממה שכתב [תוי"ש הערה לו] בשם [זבחים פז, א] ש-מלת (ז, 5) לה' למדו הרבוי.

אבל טעם מלת (ז, 5) לה' – סלוק בתפקיד הגבלה, שלא יעשו במזבח הזהב עם כוונה לעכו"ם, ולהגביל בו מלאכת מזבח כמו המזבח החיצון רק לפעם בשנה ביום הכפורים לשם כפרה ורק בדם.

[עקידת יצחק שמות שער מח (פרשת תרומה)] אמנם שתהיה הכוונה בו אזהרה שלא יכוונו מלאכתו רק לשמי' ולזה כלפי מה שאמרו המכביעים לקטר למלכת השמים והסך לה נסכים אמר שמות תצוה ל, ט: לא-תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עליו: שמות תצוה ל, ז: וכפר אהרן על-קרנותיו אחת בשנה מדים חטאת הכפרים אחת בשנה וכפר עליו לדרתיכם

קדש-קדשים הוא לה': ירצה שלא תעשה בו מלאכת מזבח כמו שהיה הענין (יהושע כ"ב) במזבח בני גד ובני ראובן שהי' לא לעולה ולא לזבח. רק פעם אחת בשנה אשר יזה אהרן עליה מדים חטאת הכפורים אשר בזה יהיה סימן לו שהוא קדש-קדשים ... לה'.

שמות תצוה כט, לט: את-הכבש האחד תעשה בכפר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:

שמות תצוה כט, מב: עלת תמיד לדרתיכם פתח אהל-מועד לפני ה' אשר אנער לכם שמה לדבר אליך שם:

(שמ' תצ' כט, מב) לדרתיכם – מונח זקא-קטן בתבה אחת - ריבה ריבה הכל - קרבן ראשון ביום ואחרון ביום בימי המלואים, ונקבע לדורות להיות ראשון ואחרון בכל יום

(שמ' תצ' כט, מב) לדרתיכם – מונח זקא-קטן בתבה אחת - ריבה ריבה הכל - על בסיס

* **(שמ' תצ' ז, 5) וכפר עליו לדרתיכם** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן בתבה אחת - ע"פ המלבי"ם כפרת אהרן ביום הכפרים הראשון הניחה צינור דרכו נמשכת כפרת כל יום כפרים לכל הדורות

* **ע"פ [בעל הטורים] כאן כתיב (שמ' תצ' כט, לט) הכבש האחד גי' י"ח וכפר' פינחס כתיב אחד גי' אחד - י"ג . הכא י"ח רמז ל"ח ברכות שבתפלה שתקנו כנגד תמידין, התם רמז ל"ג כהנים שעסקו בקרבן התמיד.**

מוצע להקיש מפירוש המלבי"ם על "לדרתיכם" מונח זקא-קטן בתבה אחת" ב-(שמות תצוה ז, 5) בכפרת אהרן ביום הכיפורים הראשון לפירוש בעל הטורים ל-(שמות תצוה כט, מב) בתמידי המילואים שהקריב משה רבנו שבאותו מקרא נאמר "לדרתיכם" מונח זקא-קטן בתבה אחת", ולומר, שמעשה עולת התמיד מיום המלאים הראשון ע"י משה רבנו הניחה צנור דרכו נמשכה כל עולת תמיד ובדורות שנשלמה פרים שפתינו נמשכת עולת התמיד של משה רבנו בתפילת י"ח תמיד לדורותיכם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

שמות תצוה כח,ה: והם יקחו את ההקב ואת התכלת ואת הארנמן ואת תולעת השני ואת השש: פ

(שמ' תצ' כח,ה) והם יקחו את ההקב – פשטא מונח זקא-קטן, שני לימודים בפשט (לימוד א) כל כלי השרת חייבים להיות משל ציבור ולשם קודש; (לימוד ב) לנאמנות גבאי צדקה ושאר ממונים (לימוד ג) כל כלי השרת חייבים להיות משל ציבור ולשם קודש (שמ' תצ' כח,ה) והם יקחו את ההקב – פשטא מונח זקא-קטן, כתבנית הטעמים בטעם עליון של (שמ' ית' כב) אַנְכִי הִ' אֶלְהִיךָ – פשטא מונח זקא-קטן, ע"פ טעם מלת והם פשטא בתפקיד של המספר אחד, מוצע לומר שלקחת החומרים לבנין המשכן תהיה במחשבה אחת לשם ה'. את ההקב – מקף כבורר בין מטרות מעשה היחיד (רמב"ם בית הבחירה פ"א,ה"כ) אין עושין כל הכלים מתחילתן אלא לשם הקודש, ואם נעשו מתחילתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה, ע"פ טעם מלת יקחו מונח בתפקיד של רבוי, מוצע לרבות התנדבות של יחיד שעשה לשם ה' המוסרן לציבור.

כתב על כך (רש"ר הירש ויקרא שמיני י) כל כלי השרת חייבים להיות משל ציבור ולשם קודש (ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח, ה"ז; הל' בית הבחירה פ"א ה"כ) (רמב"ם כלי המקדש פ"ח,ה"ז) כל בגדי הכהנים אינם באים אלא משל ציבור, ויחיד שהתנדב בגד מבגדי כהונה מוסרו לציבור ומותר, וכן כל כלי השרת ועצי המערכה שמסרן יחיד לציבור הרי הן כשרין, אף כל קרבנות הציבור שהתנדב אותן יחיד משלו כשרים ובלבד שימסרם לציבור. (כסף משנה) כל בגדי הכהנים וכו'. בפ"ג דיומא (דף ל"ה:) ובירושלמי פרק רביעי דשקלים (הלכה א'). ומה שכתב וכן כל כלי השרת ועצי המערכה שמסרן יחיד לציבור הרי הם כשרים אף כל קרבנות הציבור וכו'. ... מפורש הוא בהירושלמי דשקלים (הלכה ו')

(רמב"ם בית הבחירה פ"א,ה"כ) אין עושין כל הכלים מתחילתן אלא לשם הקודש, ואם נעשו מתחילתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה, וכלי גבוה עד שלא נשתמש בהן גבוה רשאי להשתמש בהן הדיוט, ומשנשתמש בהן גבוה אסורין להדיוט, אבנים וקורות שחצבן מתחלה לבית הכנסת אין בונין אותן להר הבית. (כסף משנה) אין עושין כל הכלים מתחלתן וכו'. בתוס' פרק שני דמגילה:

(לימוד ב) לנאמנות גבאי צדקה ושאר ממונים

(תורה תמימה) [שמ' תצ' כח,ה) והם יקחו – ת"ר אין עושין שררות על הציבור פחות משנים, מנא הני מילי, א"ר נחמן, דאמר קרא והם יקחו את ההקב (ב"ב ח' ב'):]

(תורה תמימה הערה א) א) ואף על פי ד(שמ' תצ' כח,ה) והם יקחו קאי על כל חכמי לב והם יתר משנים, אך משום שמעוט רבים שנים קצבו חז"ל את המספר שנים, ואין דבר זה לסבת חסרון אמונה כי הממונים על הצדקה נאמנים הם כדכתיב (מל"ב יב,טו) וְלֹא יִחְשְׁבוּ אֶת-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת-הַכֶּסֶף עֲלֵיהֶם לְתֵת לַעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בְאֵמֶנָה הֵם עֹשִׂים; אלא הענין הוא מפני שבכלל אין עושין שררות על הציבור פחות משנים מפני כבוד הציבור, וענין השררות בצדקה הוא זה דממשכנין על הצדקה (גביית ממון בכפיה):

(בבלי בבא בתרא ט,א) ת"ר: אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה, ולא בהקדש עם הגזברין, ואף על פי שאין ראייה לדבר – זכר לדבר, שנאמר: (מל"ב יב,טו) וְלֹא יִחְשְׁבוּ אֶת-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת-הַכֶּסֶף עֲלֵיהֶם לְתֵת לַעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בְאֵמֶנָה הֵם עֹשִׂים; א"ר אלעזר: אף על פי שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו – יצור וימנה, שנאמר (מל"ב יב,יא) וַיִּצְרָרְוּ נִימְנוּ (גבאי הצדקה ידקדקו בחשבון הממון) (מל"ב יב,יא) וְהִיא פְּרִאֲוֹתָם כִּי-רַב הַכֶּסֶף בְּאֶרְצוֹ וַיַּעַל סֵפֶר הַמְּלָכָה וְהַגְּדוֹל וַיִּצְרָרְוּ נִימְנוּ אֶת-הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בֵּיתֵיהֶם:

אין (רמב"ם מתנות עניים פ"ט, ה"א) גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק מצרפין המעות דינרין לאחרים אבל לא לעצמן, גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרים לאחרים ואין מוכרים לעצמם, ואין מחשבים בצדקה עם גבאי צדקה, ולא בהקדש עם הגזברין, שנאמר (מל"ב כב,ו) אַךְ לֹא יִחְשְׁבוּ אֹתָם הַכֶּסֶף הַנֶּתֶן עֲלֵיהֶם כִּי בְאֵמֶנָה הֵם עֹשִׂים; (שו"ע י"ד הלכות צדקה סי' רנז, ס"ב) (בהמשך לרמב"ם ה"ל) הגה: א) ומ"מ כדי שיהיו נקיים מה' ומישראל, טוב להם ליתן חשבון (טור). ב) וכל זה בגבאים הכשרים, ג (ב) א < אבל מי שאינו כשר, ג) או שנתמנה באלמות וחזקה, צריך ליתן חשבון. וה"ה בכל ממונים על הציבור. (מהרי"ו סימן קע"ג). ד) ד' וכשרוצים הציבור יכולין ב' לסלק הגבאי ולמנות אחר, ואין כאן משום חשד. וה"ה שאר ממונים (כל בו).

הסבר בפנימיות התורה להלכות לנאמנות בעלי שררה (גובי צדקה גם בכפיה) (שמ' תצ' כח,ה) ואת התכלת ואת הארנמן ואת תולעת השני ואת השש: מובא הסבר מפסוק בעל כתוב דומה.

(פירוש הסולם לזוהר חדש - במדבר פרשת מטות) מאמר אין העולם מתנהג אלא בתרין גוויין חסד ודין אות א' א"ר יהודה, אין העולם מתנהג אלא בב' גווינים, הבאים מצד אשה הנמצאת חכמת לב. ז"ש, (שמ' ויקהל לה,כה) וְכָל-אִשָּׁה שֶׁקָּמְתָה-לָּב. רומז למלכות, הנקראת חכמה תתאה, (שם שם) כְּבִינָה טָוּוּ וַיִּבְרְאוּ מִטָּה אֶת-הַתְּכֵלֶת וְאֶת-הָאֲרָנְמָן, שתכלת היא דין, וארגמן הוא רחמים. ומה מביאים. היינו רק ב' גווינים, אֶת-הַתְּכֵלֶת וְאֶת-הָאֲרָנְמָן. שהם הגווינים הכלולים תוך גווינים. כי ארגמן כולל לבן אדום ירוק. ותכלת כוללת, גוון שחור.

ירושלמי שקלים פ"ה ה"ב (וילנא כב,ב) מתני' אין פוחתין משבעה אמרוכלין וג' גזברין ואין עושין שררה על הציבור פחות משנים חוץ מן אחיה שעל חוליה מעיים ואלעזר שעל הפרוכת שאותן קיבלו רוב הציבור עליהן: גמ' אין פוחתין מג' גזברין ומז' אמרוכלין תני משני כתליקין הדא הוא דכתיב וַיִּחְיָאֵל וַיַּעֲזֹנְהוּ וַנְּסֵת וַעֲשֶׂהָאֵל וַיְרִימֶנָה וַיִּוְכַד וַיִּצְרָאֵל וַיִּסְמְכֶהוּ וַיַּמְסֵת וַבְּנִיָּהוּ אִמְרוּכְלוּן פְּקִידִים מִגְד כוּנְיָהוּ בְּנִיָּהוּ וְשִׁמְעִי אֲחִיו בְּמִפְקֵד הַמְּלָכָה וַעֲזָרְהוּ נְגִיד בֵּית-הָאֱלֹהִים: המלך וכ"ג כשהוא חותם הגיבור חותם ונותנו לאמרוכל אמרוכל חותם ונותנו לקתליקין חותם ונותנו לכהן גדול כ"ג חותם ונותנו למלך וכשהוא מתיר המלך רואה חותמו ומתיר כ"ג רואה חותמו ומתיר קתליקין רואה חותמו ומתיר אמרוכל רואה חותמו ומתיר גיזבר רואה חותמו ומתיר: אין עושין שררה על הציבור בממון פחות משנים: רב נחמן בשם רבי מנא על שם (שמ' תצ' כח,ה) והם יקחו את ההקב ואת התכלת ואת הארנמן אמר ר' (נחמיה) חמא בי רבי חנינא מפסולת של לוחות העשיר משה הדא הוא דכתיב (שמ' תשא לד,א) פֶּסֶל לָקַחְ שִׁגְרִי לְחַת אֲבָנִים פֶּסֶל לָךְ שֶׁתֵּהָא הַפְּסוּלֵת שֶׁלָךְ אִמַר ר' חֲנִין מִחֲצַב שֶׁל אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת (גילה) ברא לו הקדוש ברוך הוא מתוך אהלו וממנו העשיר משה כתיב (שמ' תשא לה,ה) וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

מִשָּׁה עַד-בְּאֵן הָאֵקָהָ: תרין אמוראין חד אמר לגנאי וח"א לשבח מאן דאמר לגנאי חמון שקין חמון כרעין חמון קופר אכיל מן דיהודאי ושתי מן דיהודאי כל מדליה מן דיהודאי (קרבן העדה: ראו השוקים ראו הכרעיים ראו בשרו וכל זה ממה שהוא אוכל ושותה מן היהודים וכל רכושו מן היהודים:) ומ"ד לשבח מחמי צדיקיא ומזכי טוביא דזכת למיחמי יתיה (קרבן העדה: כדי לזכות בראיית הצדיק הביטו אחריו דזכות גדול הוא שזכה לראותו):

משבעה משני (רמב"ם כלי המקדש פ"ד, ה"ז) ועוד ממנין קתיקולין להיות לסגן כמו הסגן לכ"ג, ואין פוחתין משנים, וממנים אמרכלין אין פחות מז', ומפתחות העזרה בידם רצה האחד לפתוח אינו יכול עד שיתכנסו כל האמרכולין ויפתחו. **(רמב"ם כלי המקדש פ"ד, ה"ח)** וממנין גזברין מתחת ידי האמרכולין, ואין פוחתין משלשה גזברין והגזברין הם שגובין כל ההקדשות, ופודין את הנפדה מהן ומוציאין אותן בדברים הראויין להן להוציאן. **ואין (רמב"ם מתנות עניים פ"ט, ה"ה)** הקופה אינה נגבית אלא בשנים שאין עושים שררה על הצבור בממון פחות משנים, ומותר להאמין לאחד המעות של קופה, ואינה נחלקת אלא בשלשה מפני שהיא כדיני ממונות, שנותנים לכל אחד די מחסורו לשבת, והתמחוי נגבה בשלשה שאינו דבר קצוב, ומתחלק בשלשה.

(מטל השמים ג, ג, פ' תצוה, הרב טולידאנו מרדכי ע' קצ) קופה ותמחוי: מקור לשבעה טובי העיר (משנה שקלים פ"ה, ה"ב וב-ירושלמי) אין פוחתין משבעה אמרכולין [שו"ע חו"מ ב'] שיש להם גדר שררה. כ-מינוי נאמן על קופת צדקה או הקדש מבואר מהירושלמי הנ"ל דלמנות נאמן יחיד על הקופה או התמחוי וכן מנוי אחים (הרמב"ם מתנ"ע) ואינו נחשב שררה (המאפשרת גביית ממון בכפייה, וחלוקתו לפי שקול דעתם [שו"ע יו"ד רמ"ח ה"א וה"ב]) אלא רק להשגיח על הקופה. והייב להיות נאמן ככתב [טור יו"ד ר"נו] והביאו [רמ"א שם ה"א]. הגבאים צריכים להיות נאמנים, חכמים, מדקדקים על העניים שלא יהיו רמאים. ומי שאינו נאמן אסור לתן צדקה על ידו. חלוקת הקופה כתמחוי החלוקה בשלושה כתמחוי דהוי דין. קופה נגבית בשניים ומתחלקת בערב שבת, תמחוי נגבה ומחולק כל יום בשלושה.

(תוס' ב"ב חב, ביאר שקופה היא צדקה שקבעו ביה"ד, לכן אין צורך בשלושה, ומכל מקום היא שררה. אבל תמחוי, שלא פסקו ביה"ד, אלא הגובים מחליטים כמה לגבות וכמה לחלק לכן צריך בשעת גבייה שלושה. וכך פסק (רמב"ם הל' מתנ"ע פ"ט, ה"ה) ו-שו"ע הל' צדקה ר"נ ס"ג]. ... חלוקה בשלושה לפי שהיא כדיני ממונות, לעיין על כל עני כמה ראוי ליתן לו, ותמחוי כמו שמתחלק בשלושה כך נגבה בשלושה, לפי שאינו קצוב וצריכים לעיין על כל אחד וגו'.

מ-ירושלמי שקלים פ"ה, ה"ב] לומדים שבכספי ציבור היו שחשדו אפילו במשה רבנו, ולכן נכון למנות בעלי שררה כמו שבעת טובי העיר, ולפחות שני גבאי צדקה נאמנים לאסוף ולגבות אפילו בכפייה, ושלושה גבאים לחלוקת התמיכה. **(שם' תשא לד, ו) נְאֻמְרָה ה' אֶל-מֹשֶׁה פֶּסֶל-לָךְ שִׁנִּי-לָחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁינִי וְכַתְּבֵנִי עַל-הַלָּחַת אֲתֵּהְדָבְרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל-הַלָּחַת הָרָאשֵׁינִי אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ: (שם' תשא לג, ו) הֲלֹה פָּצַאת מִשָּׁה אֶל-הָאֵהָל לְקוֹמוֹ כְּלִי־הַעֵם וְנִצְבָּבוּ אֵישׁ פֶּתַח אֵהָלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מִשָּׁה עַד-בְּאֵן הָאֵקָהָ:**

מה מלמדים מלות "את" וטעמי מקף בכתוב **(שם' תצ' כח, ה) וְאֵת-הַתְּכֵלֶת וְאֵת-הָאֲרָגָן ?** ע"פ **(פירוש הסולם לזוהר חדש מטות)** מלות "את" מרבות גוונים הכלולים בתכלת ובארגמן וכל הגוונים מרמזים למדרגות בדין (תכלת) וברחמים (ארגמן). אפשר כי טעמי מקף **וְאֵת- וְאֵת-** רומזים לברורים שיש להפעיל בגבית ממון לצרכי צבור ונוקקים ולברורים שיש להפעיל בהוצאת הממון. **(שם' תצ' כח, ה) וְאֵת-הָאֲרָגָן** - אתנה מגביל את הגביה ואת חלוקת הממון לשיקול דעת ולמספר המינימלי של הגובים והמחלקים. **(שם' תצ' כח, ה) וְאֵת-הַתְּכֵלֶת** - טפחא (א) כפותחת טפח להתאפיין מההגבלה הנלמדת מהכתוב שאחריו וטעמו אתנה, (ב) בתפקיד התפשטות אפיון ההגבלה והפעלת שיקול דעת לכתוב לפנייה **(שם' תצ' כח, ה) וְהֵם יִקְחוּ אֶת-הַתְּכֵלֶת** היינו אל גבאי צדקה וממונים אחרים על הצבור וממונו שיפעלו בשיקול דעת שיאזן בין מדת הדין ובין מדת הרחמים.

(שם' תצ' כח, ה) וְאֵת-תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֵת-הַשֶּׁשׁ - חצי פסוק זה מסיים את רשימת החומרים להכנת המשכן וכליו ובגדי הכהנים והנהוין לעבודת המשכן. **וְאֵת-הַשֶּׁשׁ** - סלוק כמגביל, אפשר שההגבלה מרמזת להגביל שימוש בחומרים רק לאלו שהוכנו לשם ה', לשם תפקידם, וללא חסרון כלשהו בהכנתם. **הַשָּׁנִי** - טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה וטעמו, כאן אפיון ההגבלה לשלימות ההכנה. **וְאֵת-תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי** (אתנה) מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן אפשר שמרמז לשלימות ההכנה היא לא רק על "תולעת שני ושש" אלא על שאר החמרים הנזכרים עד כאן. ובתפקיד סמוכים מעביר את שלימות ההכנה לחומרים המוזכרים עד כאן.

שו"ת שאילת דוד קונטרס דרישת ציון וירושלים מאמר ג] ב-**(תוספתא דמנחות פ"ו)** וז"ל תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעכבים זה את זה. חיסרון כלשהו בהכנת כל אחד מהחמרים לבנין המשכן, כגון העדר צבע ממקור כנדרש, שנוי בתהליך הצביעה כנדרש, שנוי או דילוג על שלב בהכנת הצמר או הפשתן כגון לא הולבן, לא נסרק, שש=פשתן צריך להישאר לבן, מעכב את כל הנעשה מהם ביחיד ובהרכב עם אחרים.

דבר אחר: [דף על הדף זבחים פח, ב] רבי ישראל מאיר הכהן מראדין בספרו "שמירת הלשון" כותב הסבר נוסף בטעם צבע התכלת של המעיל. הוא מביא את דברי חז"ל: "תכלת דומה לים", אולם הוא ממשיך את דבריהם שם: "ים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד". "והיינו שעל ידי שיזכור שיבוא לדין לפני כסא הכבוד, כן הוא גם בזה, כי איתא בתנא דבי אליהו (אליהו רבה פרק יח): "כשם שהרשעים מספרים לשון הרע ועולה עד כסא הכבוד, ועל ידי שהוא לבוש תכלת יזכור ויתבונן איה דבריו עולים, וישמר מזה".

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות ור' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.10 שמות תצוה כז,כ (התשפ"א)

שמות תצוה כח,ו: פ ועשו את-האפוד וזהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משוך השב:

[רש"י (כח,ו) וזהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משוך] – חמשת מינים הללו שזורין בכל חוט וחוט היו מרדידין את הזהב כמין טסין דקין וקוצצין פתילים מהם, וטוויין אותן חוט של זהב עם ששה חוטים של תכלת, וחוט של זהב עם ששה חוטים של ארגמן, וכן בתולעת שני, וכן בשש, שכל המינין חוטן כפול ששה, וחוט של זהב עם כל אחד ואחד, ואחר כך שזור את כולם כאחד, נמצא חוטן כפול עשרים ושמונה. וכן מפורש במסכת **[יומא (עב א)]**, ולמד מן המקרא הזה **(שמ' פק' לט,ג) וַיִּרְקְעוּ אֶת-פְּתֵי הַזָּהָב וְקָצְצוּ פְתִילֵם לַעֲשׂוֹת**, את פתילי הזהב, **בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאֲרָגְמָן** וגו', למדנו שחוט של זהב שזור עם כל מין ומין: **(כח,ו) מַעֲשֵׂה הַשֵּׁב -** כבר פירשתי **(שמ' תר' כו,א)** שהוא אריגת שתי קירות שאין צורות שני עבריה דומות זו לזו:

(שמ' תר' כו,א) וְאֶת-הַמִּשְׁפָּן מַעֲשֵׂה עֶשֶׂר יְרִיעַת שֵׁשׁ מְשֻׁךְ וְתַכְלֵת וְאֲרָגְמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרִבִּים מַעֲשֵׂה הַשֵּׁב מַעֲשֵׂה אֶהָם:
(שמ' פק' לט,ג) וַיִּרְקְעוּ אֶת-פְּתֵי הַזָּהָב וְקָצְצוּ פְתִילֵם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאֲרָגְמָן וּבְתוֹךְ הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה הַשֵּׁב:

(שמ' פק' לט,ג) וַיִּרְקְעוּ אֶת-פְּתֵי הַזָּהָב וְקָצְצוּ פְתִילֵם – גרשיים מונח זרקא מונח סגול. תבנית הטעמים זרקא סגול באחד מתפקידיה מרמזת על כעין הוספה מעין הענין על הענין או גריעה מעין הענין על הענין. כל מונח עשוי לרמז לעוד לימוד מתפקידי תבנית זרקא סגול. אפשר שכאן הטעמים מרמזים, בין היתר, לתכונות מתכת הזהב שהיא רכה שמאפשר לרקעה דק מאד (גריעה בעובי המוסיפה באורך), גמישה מאד שמאפשר לפתלה מאד, צמיגה שמאפשר למותחה (גריעה בעובי המוסיפה באורך) בלי לגרום לניתוק. תכונות אלו מאפשרות לייצר חוט דק מאד ששזורים עמו שלשה מיני חוטי צמר לפי צבעם כל אחד שזור משה חוטים ממינו, וחוט פשתן השזור משה חוטי פשתן.

תבנית הטעמים גרשיים זרקא סגול, עשוי לרמז על כעין יצא מהכלל שיצא להקל ולהחמיר, **להקל** שאע"פ שבחוט השזור מ-28 חוטים, שזורים חוטי צמר ופשתן וזה איסור כלאיים בבגד, בבגדי כהנים בשעת עבודה ובפרוכת בין הקדש לקה"ק זה מצוה.

[רבינו בחיי (שמ' תצ' כח,ה) ודע כי הבגדים האלה חושן ואפוד ואבנט היו צמר ופשתים, ואף על פי שהתורה אסרה לכל ישראל צמר ופשתים, לכהנים מותר בשעת עבודה, שאין הכהנים לובשים אותם רק בשעת עבודה, וזהו שכתוב באפוד: "ועשו את האפוד זהב ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש משוך", וכתוב בחושן: (שמ' תצ' כח,טו) וְעֵשֶׂת חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה הַשֵּׁב כְּמַעֲשֵׂה אֶפֶד מַעֲשֵׂוֹ זָהָב תְּכֵלֶת וְאֲרָגְמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁךְ, וכן באבנט: ה"תכלת" הוא הצמר הצבוע כעצם השמים, "ארגמן" הוא הצמר הצבוע אדום, ו"תולעת השני" הוא הצמר הצבוע בתולעת, "ושש משוך", ה"שש" הוא פשתים. ... וכתוב בפרוכת: **(שמ' ויקהל לו,לה) וְעָשָׂה אֶת-הַפְּרָכֶת תְּכֵלֶת וְאֲרָגְמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁךְ**, **להחמיר** צ"ע בצד המצוות. מצד חוטי הזהב האפוד היה יחסית כבד והכהן הגדול הנושא היה צריך לסייעתא דשמיא לנשיאתו.

(שמ' פק' לט,ג) לַעֲשׂוֹת – רביע רומז לארבעה פתילי זהב, וההמשך כפ' **[רש"י (כח,ו) ... וטוויין אותן חוט של זהב עם ששה חוטים של תכלת, וחוט של זהב עם ששה חוטים של ארגמן, וכן בתולעת שני, וכן בשש, שכל המינין חוטן כפול ששה, וחוט של זהב עם כל אחד ואחד,**

(שמ' תצ' כח,ה) אֶת-הָאֶפֶד – מקף בורר בין משמע מלת אפוד כבגד שעשה משה לכהן גדול ובין בגדי אפוד שלבשו אנשים אחרים. **[פסיקתא זוטריתא (לקח טוב)] (שמ' תצ' כח,ו) וְעָשׂוּ אֶת-הָאֶפֶד**. זה בגד העליון (של בגדי כהן גדול), שמאפד את התחתון, והיה חוגרו, (לעומת איפודים שנאפדו בהם אנשים אחרים) וכה"א **(שמ"א ב יח) וְעָשׂוּ אֶפֶד בְּדָה** (שמ"א ב יח) וְשֵׁמוֹאֵל מִשְׁכַּת אֶת-פְּתֵי הָ לְעַר תְּהִיר אֶפֶד בְּדָה: ועוד משמע שהביא **[ראב"ע]** ... כי ה- **אֶפֶד בְּדָה** הוא מין ממיני פשתן. ואפוד משה לא היה בד, רק זהב ותכלת וארגמן, ותולעת שני, ושש עם הכל. ולא היו שואלים רק בחשן המשפט, שהי' עליו עולים האורים והתומים. ... והנה אפודים רבים היו עם הכהנים, ויש להם חשב, רק כי אין שם חשן ולא אורים.

[חזקוני (שמ' תצ' כח,ה) וְעָשׂוּ אֶת-הָאֶפֶד משמע אחד, ומה שכתוב **(שמ"א כג,ו) וַיְהִי בְּכַרְם אֲבִינָהר בְּרֹאֲחֵימֶלֶךְ אֶל-יָדָה קַעֲיֵלָה אֶפֶד בְּדָה בְּנָדוּ:** (מלבי"ם: האפוד עם החושן הגיע בדרך נס) **(שמ"א כב,יח) נִקְמַת** (דואג) **בְּיָוִם הַהוּא שָׁמַיִם נְתַמְּשָׁה אִישׁ נִשְׂא אֶפֶד בְּדָה:** תשובה לדבר אפוד בלא זהב וישראל לא היו שואלים רק בחשן שהיו בו אורים ותומים. ומה שכתוב **(שמ"א לו,ז) הִגִּישָׁה-גָּא לִי הָאֶפֶד וַנִּגַּשׁ אֲבִינָהר אֶת-הָאֶפֶד** שם היה החשן דבוק עמו. **וְעָשׂוּ אֶת-הָאֶפֶד** הא לך סדר מעשה האפוד וחושן על פי הפסוקים, כשיטת רש"י יש ראייה שהאפוד הוא לבוש, כדמתרגמינן **(שמ"ב ו,יד) וַיִּדָּה תְּהִיר אֶפֶד בְּדָה:** כדרוש דבוק, ומצינו **(שמ"ב יג,ח) פִּי כֹן תִּלְבַּשְׁנָה בְּנוֹת-הַמִּלָּךְ הַבְּתוּלֹת מַעֲלִים** מתרגמינן כדרוטיין.

(שמ' תצ' כח,ה) וְעָשׂוּ אֶת-הָאֶפֶד – (סלוק) טפחא אתנה, כתבנית **(דב' ואת' וד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל, וְעָשׂוּ** - טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, מענין שמע ישראל ומענין תפקידי טפחא נלמד שהכתוב מרמז (א) לאומנים חכמי הלב שתהא מחשבתם וכוונת עבודתם מתוך קבלת עול מלכות שמים ויראת ה' בהתמדה שישאפו להשתנות לטובה לטובת כל בני ישראל, ומרמז (ב) למחשבת וכוונת הכהן הגדול בחייו ובעבודתו בבגדי כהן גדול, מתוך קבלת עול מלכות שמים ויראת ה', שישאף להשתנות לטובה ובכך ישפיע על כל בני ישראל, וראה להלן בהסבר **(כח,ה) תוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁךְ** פירוש **[אלשיך]** וגם יכנס בקבלת עול תרי"ג מצות,

(כח,ה) זָהָב – תלשא בתפקיד ללימוד אלפניה לפסוק הקודם בתפקידי תלשא, וללימוד אחריה בתפקידי תלשא, מוצע לומר שכאן לאחריה זהו (א) שיעור גדול האפוד שיתאים לכהנים גדולים השונים במימדיהם, (ב) חישוב האריגה שתהא **(כח,ה) מַעֲשֵׂה הַשֵּׁב** – כפ' **[רש"י]** שפירשתי ב- **(שמ' תר' כו,א)** שהוא אריגת שתי קירות שאין צורות שני עבריה דומות זו לזו: (הצורות לפני האפוד שונות מהצורות הנראות להוין)

(כח,ה) זָהָב – תלשא בתפקיד העלם ידיעה כעין מחיצה על הידיעה. מצב של שוגג, ומסתימת [אלשיך] עשוי להיות שגם על זדון, האפוד הוא הבגד שאליו מחברים את החושן ועל ידי החושן הכהן גדול מקבל מסרים מה'. החושן נקרא האורים והתומים שמאיר ומתמים ופותר ספקות.

[אלשיך] (שמ' תצ' כח,ה) אמרו רבותינו ז"ל [ערכין טז א] אפוד מכפר על עבודה זרה כמה דאת אמר (הושע ג ד) וְאִין אֶפֶד וְתַרְפִּים: ויהיה הענין, כי האפוד שעל ידו מגידי העתידות, כמה דאת אמר **(שמ"א לו,ז) הִגִּישָׁה-גָּא לִי הָאֶפֶד**, יכפר על עסקי תרפים המגידיים כזבי עתידותיהם. וגם כי העבודה זרה היא מכת החצונים אשר לראשם הכנסה בשולי הקדושה ואחורי אחרים שלה (כך יונקים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

חיותם). על כן יבא האפד שמציאותו באחורי הכהן מאחוריו מנגד אצילי ידיו עד עקבות רגליו, ויבטל החיצוניות אשר נדבק לאשר עבר עבודה זרה מאותה הבחינה.

(כח,ו) תכלת וארגמן ותלעת שני ושש משור

(כח,ו) תכלת וארגמן –קדמא ואולא, בתפקיד כעין כלל בהכנת האריגים למטרות שונות במשכן, אפשר שהכלל הוא כעין בנין אב המרומז בתבנית הטעמים **(כח,ו) זהב תכלת וארגמן** – תלשא קדמא ואולא, עשוי לרמז לכעין בנין אב בהכנת האריגים למטרות שונות במשכן. כמו שהבאנו מ-**[רבינו בחינ]** בשזירת החוטים ובאריגת האריגים, ולעבודת המשכן והמקדש. מהאפוד נלמד בכעין בנין אב לכפרה שכל בגד מבגדי כהן גדול מכפר על מחשבות ומעשים של כל ישראל.

(כח,ו) תולעת שני ושש משור – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חל אותו ענין או חלה

אותה הלכה. כאן אורח חיי הכהן הגדול, דבקו באמונת ה' וכוונותיו בעבודתו במקדש כפירש **[אלשיך]** (שמ' תצ' כח,ו) ... ורמז באומרו **(כח,ו) זהב תכלת וכו'**, כי להיות זה ראשון שבבגדים של כהן גדול ירמזו בו ענינו. והוא, כי מצוה על כל הכהנים להעשירו כמו שאמרו ז"ל **[יומא יח א]** גדלהו משל אחיו, וכעובדא דסתת **[תוספתא יומא א ו]**. וזה ירמוז באומרו ועשו את האפד זהב, שיעשירוהו. ושמא תאמר הלא טוב היה יהיה דל נכנע כי הלא יתגאה ואיך תקובל תפלתו וכפרת עבודתו על ישראל. לזה אמר **תכלת**, כי יתן אל לבו שעתיד ליתן דין לפני הנמשל לתכלת שדומה לכסא הכבוד **[מנחות מג ב]** הוא מדת הדין הרפה. ואם יתחזק, יזכור מדת הדין הקשה הוא האודם וזהו **וארגמן**. וגם יזכור לאן הוא הולך למקום עפר רמה ותולעה **[אבות ג א]**, כמפורש אצלנו במקומו, שהוא שאם יזכה יהיה עפר, ואם לאו רמה ותולעה, וזהו **תולעת** אם לא יזכה, ואף אם יזכה יהיה לפחות **שני** שישתנה לפחות שיהיה עפר. וגם יכנס בקבלת עול תרי"ג מצות, וזהו ושש. כי משמעו ששה, והוי"ו ששה הרי י"ב, והשני שיני"ן הם ת"ר הרי תרי"ב, והתיבה הרי תרי"ג, זה הוא בכחינת המעשה. ואם יחשוב מחשבה לעשות כל מצוה מהן אשר הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, נמצאו התרי"ג שתי פעמים,

(כח,ו) מעשה חשב – מרכא מרבה, סלוק מגביל. סה"כ רבוי הגבלות. אפשר מלמד שחיסרון כלשהו בכונת האומנים ובהכנת כל

אחד מהעשרים ושמונה חוטים ובשזירתם לחוט אחד, ובאריגת האפוד מהחוט הזה מעכבת. כמו שפירשנו ב-**(כח,ה)** ע"פ **[שור"ת שאילת דוד קונטרס דרישת ציון וירושלים מאמר ג]** ב-**[תוספתא דמנחות פ"ו]** וז"ל תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור מעכבים זה את זה. חיסרון כלשהו בהכנת כל אחד מהחמרים לבנין המשכן. ועוד ע"פ **[פנים יפות]** (שמ' תצ' כח,ו) הגבלת המחשבה שתהא מכוונת אל ה' לבדו כי מחשבה של ע"ז עלולה להביא למעשה, ובע"ז ה' מצרף מחשבה למעשה מה שאין כן במצוות אחרות.

וכן כהמשך **[אלשיך]** קבלת המחשבה בהן וקבלת המעשה (שהיו מכוונים לה' לבדו). וזהו **(כח,ו) משור מעשה חשב**. שמה שאמר ושש שהוא תרי"ג יהיה משור שהוא כפול על ידי מעשה חשב שהוא מעשה המחשבה. או יהיה אומרו חושב על הכוונה שבמחשבת העושה. והכל עולה אל ענין אחד:

[כלי יקר] (שמ' תצ' כח,ו) ... כי צמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בין שני בדי ארון שהיו מונחים על כתיפות נושאי הארון. ועוד צמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בין שתי כתיפות הכהן נושא האפוד כי בו היה תלוי חושן המשפט אשר בו היו האורים ותומים כנגד לבו והיה השם המפורש חקוק בהם:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א: תמצית ההשערות; אתגזר, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, וצאת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.11 שמות תצוה כז,כ (התשפ"ב)

שמות תצוה כת,ז: שְׁתִי כְתַפַּת חֲבֵרַת יְהוָה לְוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחִבְרָה:

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שמ' תצ' כח,ז) שְׁתִי כְתַפַּת חֲבֵרַת. אלו (שמ' תצ' כח,ט) שְׁתִי אֲבְנֵי־שָׁהם, שהיה על כתפי אהרן (שמ' תצ' כח,יב) וְנָשָׂא אֶהָרֹן אֶת־ שְׁמוֹמָם לִפְנֵי ה' עַל־שְׁתֵי כְתַפָּיו לְזָכְרוֹ:), יהיו מחוברות באפוד: (כח,ז) וְחִבְרָה. שיהא האפוד מחובר בהם: [תורה שלמה הערה מא] מבואר מדברי הלק"ט פירוש חדש בהמלות שתי כתפות, שהם באותו המובן כמו להלן (שמ' תצ' כח,יב) עַל כְּתַפַּת הָאָפֹד יֵינוּ עַל בְּגַד הָאָפֹד שְׂמוֹנָה עַל כְּתַפֵּי כַהֲנָג, שם כתוב (שמ' תצ' כח,יב) וְשָׁמַרְתָּ וְכַאֲן הוּא אֹמֵר שֶׁהָאֲבֵנִי שֶׁהֵם יְהוּ מְחוּבְרוֹת בְּאָפֹד וְסוּף הַלְשׁוֹן: (כח,ז) וְחִבְרָה שֶׁיֵּהָא אָפֹד מְחוּבֵר בְּהַכְתָּפוֹת וְקוֹרָא אוֹתוֹ אָפֹד כְּמִבּוּאָר בְּאֵע"ז פְּסוּק טז. וברמב"ן פכ"ה-ז. – פילון בספרו [שור'ת סי' קח], כותב כאן רמז מוסרי וז"ל: מדוע כתוב על שְׁתֵי כְתַפַּת חֲבֵרַת ... אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחִבְרָה? הכתפות מצינות מלאכה מכובדת כי הם חלקים של הבגד הקדוש, ודכרים מקודשים הם גם מכובדים. יש שתי צורות של מלאכה אחת היא הרצון לשמש את אלוהים ורדיפת הצדק; השנייה היא להיטיב עם בני אדם אשר אותה אנו מכנים בשם טוב לב ואהבת האדם. לכן מעורר אותנו אלוהים להקדיש את עצמנו לכל מלאכה ולהתחנף לכל עבודה. משה רוצה ששני דברים אלה יהיו ידועים כלומר כי שרית עם אלוהים ועם אנשים ותוכל. מבין שתי הכתפות אחת צריכה להיות בצד ימין ואחת בצד שמאל. ובכך זו שעל צד ימין קבלה את מקומה כדי לשמש את האלוהים - מלאכה הראויה להתמדה ומסירות, בעוד שזו על צד שמאל קבלה את מקומה כדי לעזור לבני אדם ולמחשבות טובות אודותם ע"כ.

(שמ' תצ' כח,ז) שְׁתִי כְתַפַּת חֲבֵרַת – דרגא מונח רביע, אחד מ-59 מופעים של תבנית הטעמים בתורה, מוצע לומר בפנימיות התורה שמופעים אלו הם חלק מרפ"ח ניצוצים קדושים (נ"ק). מוצע לומר שהניצוצים הקדושים האחרים מרומזים בתבנית הטעמים זקף-קטן זקף-גדול (202 מופעים בתורה), ותבנית הטעמים זקף-גדול זקף-קטן (23 מופעים בתורה), ותבנית הטעמים שלשלת פסק (4 מופעים בתורה). ומרמזים לחלוקת הידע האלקי בעולמות רוחניים, שבני ישראל יוכלו ללומדו, לרפ"ח הניצוצים הקדושים שהם שורשים לדברים רוחניים וגשמיים בבריאה. המופע הראשון של התבנית דרגא מונח רביע, הוא (בר' ג,ו) וְכִי תִאָּנְהֶיָהּ לְעֵינַיִם. כתוב זה מרמז להסתרות הא-לקות בבריאה. אדם הראשון היה צריך להאמין באחדות ההנהגה הא-לקית של הבריאה במצות לא תאכל מעץ הדעת עד שתנתן הרשות ולא התחכם במצות הבורא ולדמות שהוא מציאות מלבד יחידות הבורא ואחדות הנהגתו. תבנית הטעמים מרמזת לתמים תהיה עם ה' א-לקיך ובהפרת האיזון מעוררת לתיקון תשובה. פילון בספרו [שור'ת סי' קח] יש שתי צורות של מלאכה אחת היא הרצון לשמש את אלוהים ורדיפת הצדק; השנייה היא להיטיב עם בני אדם אשר אותה אנו מכנים בשם טוב לב ואהבת האדם. במסגנה מפילון בספרו [שור'ת סי' קח] ב- (כח,ז) שְׁתִי כְתַפַּת חֲבֵרַת התבנית מרמזת לשורש חלוקת המצות למצוות בין אדם למקום ולבין מצוות בין אדם לחבירו. וזה אמור להכלל במסגנה המוצעת מהסבר של [העמק דבר] המוליך אל גלוי באחדות ההנהגה הא-לקית של הבריאה.

(שמ' תצ' כח,ז) יְהוָה־לְוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחִבְרָה

[רבינו מיוחס] (שמ' תצ' כח,ז) אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו. מקרא מסורס. וזהו סדרו וחובר אל שני קצותיו כלומר בשתי רוחותיו שמיכן ומיכן היא מחובר על ידי החשן כמו שמפרש והולך, (שמ' תצ' כח,ז) וְחִבְרָה – סלוק כמגביל החיבור בפ' [רש"י] חיבור במחט למטה בחשב, ולא אורגם עמו, אלא אורגם לבדם ואחר כך מחברם.

[העמק דבר] מציע ששתי הכתפות לא תפורות לאפוד אלא מחוברות בקרסים וראויות להיות (ברמז ב- יְהוָה־לְוֹ) מוחלפות (ברמז במקף כבורר אֶל־שְׁנֵי) בין ימין לשמאל היינו בין שְׁנֵי קְצוֹתָיו.

מוצע לומר כי טעם דרגא של (כח,ז) שְׁתִי מצייר את החיבור בתפירה או בסיכה כעין קרס או כעין סיכה שבמשנת שבת בעלת שתי תחיבות, בין כתפה ובין חשב האפוד. וההסבר של [העמק דבר] מוליך אל גלוי באחדות ההנהגה הא-לקית של הבריאה. מיעוט כתפת שתיים, מיעוט קְצוֹתָיו שנים, לכן המלים שְׁתִי ו-שְׁנֵי יתירות ומלמדות על שויון בין שתי הכתפות ועל שויון בין שני הקצוות (כדוגמת שויון לכתחילה בין שני שעירי יום הכפורים, שויון לכתחילה בין שתי צפורי טהרת המצורע) זה ירמז על שויון לכתחילה בין שתי אבני השהם שבכל כתפה, על שויון לכתחילה בין ששה שבטי ישראל שבאבן שוהם אחת (בראשם ראובן) וששה שבטי ישראל שבאבן שוהם בכתפה השנייה (בראשם שמעון). וזה לא רק בסה"כ המספר כ"ה אותיות של כל ששה שמות, הראוי להיות מתחלף זה גם שויון בין אלו שבימין המייצג חסד ורחמים ואלו שבשמאל המייצג גבורה ודין, פעם אלו בימין ואלו בשמאל ופעם האחרים בימין והאחרים בשמאל. כולם באים מאחדות ה'. כולם מייצגים אותה השפעת חיות לבריאה רק בעיני הברואים זה נתפס כקו ימין וזה נתפס כקו שמאל והמטרה לראותם כאחדות ק האמצע.

(שמ' תצ' כח,ז) יְהוָה־לְוֹ – מקף כבורר בהווית (במהות עיגון) הכתפות ומתיחס לכתוב לפניו, ע"פ [רשב"ם] הכתפות מעוגנות זו לזו וזהו שכת' פעם שנייה וְחִבְרָה, שמלבד שהיו כְּתַפַּת חֲבֵרַת אשה אל אחותה עד כתפי האדם מלמעלה, חוזר ומחבר אותם מלמטה אל האפוד (וְחִבְרָה). ... שאם לא היו חוברות הכתפות יחד אלא כמו שתי רצועות עולות על צוארו ומתחברות לשרשרות החשן מלפניו, אם כן כשהכהן עסוק בעבודה וכופף את צוארו למטה, יהו נופלות הכתפות ומתפרדות והחשן נופל. וע"פ [העמק דבר] אפשר שהעיגון בין הכתפות גם הוא בקרס או סיכה ומאפשר חילוף בין מיקום הכתפות בימין או בשמאל הכה"ג.

(שמ' תצ' כח,ז) יְהוָה־לְוֹ – תביר מתיחס לכתוב אחריו בקבוצת הפרטים אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וממעט מחבור קבוע ועושהו זמני ומתחלף.

(שמ' תצ' כח,ז) יְהוָה־לְוֹ אֶל־שְׁנֵי – מקף כבורר בחיבור המתחלף של הכתפות אל החושן
(שמ' תצ' כח,ז) יְהוָה־לְוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן מאפשר שנוי מיקום החיבור כל כתפה אל החושן, כתפה אחת פעם בימין והשנייה בשמאל, ופעם אחרת להפך.
(שמ' תצ' כח,ז) וְחִבְרָה – סלוק כמגביל החיבור להיות חיבור זמני. ובין כך ובין כך זה אחדות בהנהגה הא-לקית של הבריאה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעם המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיניט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

שמות תצוה כח,טו: ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפר תעשנו

זָהָב הַכֶּלֶת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט וְיָשָׁן מִשְׁפָּט אֹתוֹ:

שמות פקודי לט,ג: וַיִּרְכְּבוּ אֶת-פְּתֵי הַזָּהָב וַיִּקְצֹץ פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאֶרְגָּמָן וּבְתוֹךְ תוֹלַעַת שָׁנִי וּבְתוֹךְ הַיָּשָׁן מַעֲשֵׂה חֶשֶׁב: **(שם' תצ' כח,טו) וְעִשִׂית חֶשֶׁן מִשְׁפָּט** – אזלא גרש מהפך פשטא בתפקיד כעין יצא להקל ולא להחמיר, וזהו ענין השאלה באורים ותומים, אם לעשות דבר או לא לעשותו, איך לחלק הארץ, ובמיוחד אם ה' יענה לינצח, משמעו שלא יצאו למלחמה כי אין הדבר רצוי וה' יתברך רוצה בשלמות ישראל כי יקר המותח לחסדינו. וזאת הדרשה הבאה.

(מדרש הגדול) (שם' תצ' כח,טו) וְעִשִׂית חֶשֶׁן מִשְׁפָּט. מלמד שהוא נעשה לדין וכן הוא אומר ושאל לו במשפט האורים (במדבר כז, כא). בסדר האורים לא נאמר אלא במשפט האורים, מלמד כשהן יוצאין למלחמה שואלין באורים ותומים אם לנצח אם לינצח. לכך נאמר **(כח,טו) חֶשֶׁן מִשְׁפָּט**.

(שם' תצ' כח,טו) וְעִשִׂית חֶשֶׁן מִשְׁפָּט – אזלא גרש מהפך פשטא בתפקיד כעין יצא להקל ולא להחמיר, וזהו ענין הכפרה על קלקול הדין, וגם בירור האמת והצדק בין תובע ונתבע כפירוש הבא.

[רש"י] (שם' תצ' כח,טו) וְעִשִׂית חֶשֶׁן מִשְׁפָּט - שמכפר על קלקול הדין. דבר אחר משפט, שמכבר דבריו והבטחתו' אמת, דיריישנימיני"ט בלעז [הוכחה] שהמשפט משמש שלש לשונות דברי טענות הבעלי דינים, וגמר הדין, ועונש הדין, ואם עונש מיתה, אם עונש מכות, אם עונש ממון, וזה משמש לשון בירור² דברים, שמפרש ומכיר דבריו:

[בבלי יומא עב,א] ... חושן ואפור (אריגתם מחוטים בעלי) עשרים ושמונה (סיבים) מנא לן? דכתיב (שם' תצ' כח,טו) וְעִשִׂית חֶשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֶשֶׁב כַּמַּעֲשֵׂה אֶפְרַיִם וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט, ארבעה (3 חוטים צמר כל אחד בצבע שמויחד לו, 1 חוט פשתן) דשיתא שיתא (של ששה סיבים מאותו צבע ומין אחד של פשתן של ששה סיבים) - עשרין וארבעה, (הוסף לכל חוט סיב) זהב ארבעה - הא עשרין ותמניא. - ואימא זהב נמי ששה! - אמר רב אחא בר יעקב: אמר קרא **(שם' פקודי לט,ג) וַיִּקְצֹץ פְּתִילִם**, פתיל פתילים הרי כאן ארבעה. רב אשי אמר: אמר קרא **(שם' פק' לט,ג) לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאֶרְגָּמָן**. היכי נעביד? נעביד ארבעה דתרי תרי - הוו להו תמניא (4 * 2 = 8), נעביד תרי דתרי תרי ודחוד חוד (שני מיני חוטים עם שני סיבי זהב, שני מיני חוטים עם סיב זהב אחד, סה"כ ששה סיבי זהב), - **(כח,טו) וְעִשִׂית שיהיו כל עשיותיו שוות.**

[רש"י יומא עב,א] וַיִּקְצֹץ פְּתִילִם - פתילים משמע תרין, וכשקוצץ כל אחד לשנים הוה להו ארבעה. (טט: אפשר שלרב אשי ההסבר הזה לא מגביל לפתיל אחד לכל מין חוט, אולי הכוונה לשני פתילים לכלל מין חוט, והתוספות מוסיף שאין לדבר סוף, ותפסת מרובה לא תפסת) רב אשי אמר - היינו טעמא, דזהב ששה לא אפשר, דכתיב ביה **(שם' פקודי לט,ג) לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאֶרְגָּמָן**, משמע שיערב ממנו עם כל מין ומין. ניעביד ארבעה - המינין דתרי תרי חוטין של זהב הוו להו תמניא (שמונה סיבים) של זהב.

(שם' תצוה כח,טו) זָהָב – תלשא, בתפקידי תלשא, אפשר דרישת שיעור. לימוד אחד לכתוב לפניו, לימוד אחד לכתוב אחריו. הלמוד אלפניו עשוי להיות **[תורה תמימה (=ת"ת)] (שם' תצ' כח,טו) כַּמַּעֲשֵׂה אֶפְרַיִם וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט** - תניא, א"ר יהודה, יכול כשם שזה (החושן כח,טו) כפול זה (אז גם האפור) כפול, ת"ל **זָהָב הַכֶּלֶת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט**, לאלה (4-ל) סיבים של ששה חוטים דקים מאותו מין, ולחוט זהב אחד ראה לימוד לאחרינו) הקשתיו ולא לכפלות הקשתיו' **[ת"כ פ' ויקרא, ב' ד'] [יומא עב,א]:**

[ת"ת הערה ו] (שם' תצ' כח,טו) נראה דר' יהודה לטעמיה דס"ל דברים ככתבן, כלומר שאין ליתן את האמור של זה בזה, וא"כ אחרי דכתיב כאן מפורש פרטי הדברים במה שהוקש למעשה אפור (בחלק הארוג של החושן) לא אמרינן שהוקש עוד לענינים אחרים כמו לכפילות, ועיין בפסוקים כ"א ב' בדעת ר' יהודה בכיוצא בזה ולקמן בפ' תשא בפסוק ועשית כיוור נחושת וכו' נחושת:

(שם' תצוה כח,טו) זָהָב – תלשא, הלימוד לאחרינו עשוי להיות ללמד לחוט זהב אחד ולא לששה חוטים כמו **תְּכֵלֶת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט**

(שם' תצוה כח,טו) תְּכֵלֶת וְאֶרְגָּמָן - קדמא ואזלא מלמד על סדר וכלל מסוים בעשיית החושן, ובפרטיו **וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט** – כתוב שבו שי תבניות טעמים. **(תבנית א) וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט** – דרגא תביר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין החשן ושעל כל אחד חלה אותה (הלכה א) אפשר שכאן שכל מין חוט שזור משהו סיבים של מין זה. ובכל חוט כזה שזור פתיל זהב אחד. אלא שכאן חסרה הידיעה על חוט התכלת וחוט הארגמן ואפשר שהכתוב ב-**(שם' פק' לט,ג) הנראה לכאורה ככפל משלים** זאת. **(שם' פקודי לט,ג) תְּכֵלֶת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי** – דרגא תביר מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין חלק הארוג של החושן ושעל כל אחד חלה אותה (הלכה א) אפשר שכאן שכל מין חוט שזור משהו סיבים של המין. בכל חוט כזה שזור פתיל זהב אחד. **(תבנית ב) (שם' תצ' כח,טו) שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט** – תביר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין חלק הארוג של החושן ושעל חלק מהם לא חלה (הלכה ב) אין איסור לשרוף פתילים ממכנסי כהנים בשמחת בית השואבה

[תוספות שבת כא,א] שמחת בית השואבה שאני ... ומיהו בירושלמי דייק מהכא דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה וקשה לר"י מאי פריך ממכנסי כהנים הלא היה בהן פשתן דכתיב (שמות כח) (טט: כגון) **(שם' תצ' כח,טו) תְּכֵלֶת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט וטוב לפתילה דהוי ככרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו ובשבת הוא דאסור שמא ידליק בעיניה אבל במקדש לא שייכא הך גזירה ונראה לר"י דכיון שאין מן הפשתן אלא רביע בטל בשאר מינים והוי כאילו אין בו פשתן כלל.**

(שם' פק' לט,ג) וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי – תביר מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין החלק הארוג של החושן ושעל חלק מהם לא חלה (הלכה ב) צ"ע

הציטוט הבא מופיע ב-**[התקשרות – תרלה – תרס]** ובעוד פרסומים כנמצא ב-**[אוצר החכמה]**. **(כח,טו) וְעִשִׂית חֶשֶׁן מִשְׁפָּט כַּמַּעֲשֵׂה אֶפְרַיִם וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט** (א) בכתיב האריז"ל מובא ש-**חֶשֶׁן** אותיות "נחש". (ב) בספרים נאמר משמו של רבי אפרים מבעלי התוספות, ש-**חֶשֶׁן** בגימטרייה "משיח". הגוף רומז ל'נחש', כי הוא נקרא "משכא דחוויה" (עורו של נחש) ואילו הנפש רומזת ל"משיח". בזמן הגלות עניין ה"נחש" הוא בגלוי כי סיבת הגלות היא החטאים דהיינו התגברות הגוף על הנפש. ולאידך גיסא, עניין ה"משיח", אף שהוא קיים, הוא בהעלם. עבודתנו אפוא היא - הגברת הנפש על הגוף, כלומר, להוציא ולגלות את ה-**חֶשֶׁן** שבגימטרייה "משיח" מהיעלמו **[ליקוטי שיחות כרך יא עמ' 138 באידיש]**

נשמת משיח מכילה נשמות קומת ישראל השלמה **(במ' בהע' יא,כא) ויאמר משה שש-מאות אלה רגלי העם אשר אנכי בקרבך כמרומז ב- (במ' בהע' יא,כא) רגלי העם – גי' המלים (358) עולה נח"ש, חש"ן, משי"ח הפרש מגי' מלות הטעמים זק"ף-קט"ן זק"ף-גדול"ל (576) עולה רי"ח רמז לקשר המשיח לכל ישראלי (ישעיה יג,א) נהריהו ב'רצאה ה' וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁן מִשְׁפָּט**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונה** – רבוי; **המקף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגלגל, תורר לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול**; **3**; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ושמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.12 שמות תצוה כז,כ (התשפ"ג)

שמות תצוה כז,כ: נְאֻמָּה תְצַוֶנּוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֲלֵיהֶם שִׁמֹן גִּיטִי וְנָתַן יְהוָה כֶּהֱנֹאֵל לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

[פנים יפות] וזהו (שם' תצוה כז,כ) **וַיִּקְחוּ אֲלֵיהֶם שִׁמֹן גִּיטִי**, הרמז לזה כי שמן ז"ך מספרו **גִּיטִי**, וירמז עוד כי אמרו **וְעַץ חַיִּים שֶׁעַר ט"ו, פ"ו**] שבחינת חכמה הוא משם הוי' במילוי יודין שמספרו ע"ב, והוא שורש נשמתו של משה כידוע (ושם ע"ב) עם מספר משה (72 + 345 = 417) עולה כמספר **גִּיטִי** (= 417), ויש לרמז במה ש"ה **כְּהֵנֹאֵל לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד לְמַאֲזַר** למ"ש חז"ל בסוף **[ברכות סג,ב] (דב' תבוא כז,ט) הַסֶּקֶתוּ וְשָׂמְעוּ יִשְׂרָאֵל הֵס וְאֵחָד כִּפְתוּ** שהוא עיון ההלכה לידע שורשו על בוריה כפירש"י שם, ... שקול א' מעורר קול הסמוך לשרשו, וכך עין של כל אחד יראה ע"פ עין חבירו הסמוך לו עד שישפיע האור עין העליון לעין של מטה, והיינו דאמר בתריה (שם' תצוה כח,א) **וְאֻמָּה הִקְרַב אֱלֹהִים אֶת-אֶהֱרֹן אֹחֵיהֶם וְאֶת-בְּנָיו אֹהָיו**: איתא במס' **[שבת דף ל"א ע"א]** ת"ר מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו כמה תורות יש לך וכך, שוב מעשה וכו' שתלמדני כל התורה כולה וכו', שוב מעשה בנכרי אחד וכו' ושמע קול סופר שהיה אומר ואלה הבגדים וגו', נראה שהביאו הני תלתא עובדי היהודיע ענוותנותו של הלל, משום דאיתא בכתובות דף נ"ו [ע"א] דר"מ ס"ל מתנה על מה שכתב בתורה תנאו בטל הא דברבנן תנאו קיים, ור"י ס"ל איפכא בדאורייתא תנאו קיים ובדרבנן תנאו בטל, ואיתא בבב"מ ס"פ השוכר את הפועלים [צד,א] יהודא בן תימא אומר כל תנאי שאי אפשר לקיימו תנאו בטל, וכיון בעובדא קמא הוי מתנה תנאי על תורה שבע"פ דהוא מתנה בדרבנן, ובעובדא שניה הוי ליה מתנה בדרבנן שא"א לקיימו, ובעובדא ג' ע"מ שאהיה כה"ג הוי מתנה בדאורייתא, נמצא למ"ד תנאו בטל אין כל כך ראייה לענוותנותו של הלל, לכך מיייתי הני תלתא עובדא דלכ"ע באחד מהם תנאו קיים, ומחמת ענוותנותו קירבו תחת כנפי השכינה: (שם' תצוה כח,א) **וְאֻמָּה הִקְרַב אֱלֹהִים** – פזר מונה תרסא, תרסא בתפקיד בעל בחינה נעלה שהוא כעין נמצא במחיצה לעצמו ומשפיע ממחיצתו אור עין העליון אלמעבר למחיצתו לעין של מטה, פזר מעביר עקרון ההשפעה אל ענין קירוב נכרי או שאינו יודע תורה אע"פ שמתנה על תורה שבכתב או שבע"פ.

שמות תצוה כח,א: וְאֻמָּה הִקְרַב אֱלֹהִים אֶת-אֶהֱרֹן אֹחֵיהֶם וְאֶת-בְּנָיו אֹהָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֵנוּ לִי

אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן:

טט - תבנית הרישא של הפסוק (שם' תצ' כח,א) **וְאֻמָּה הִקְרַב אֱלֹהִים** – פזר מונה תרסא, כעין פרט פרט פרט, **אֶת-אֶהֱרֹן אֹחֵיהֶם** – קדמא ואולא, כעין רמז לדרישה בסדר מסוים וזה יכול להיות כלל ופרט וכלל ואולי מדה אחרת שתכלול עוד פרטים, ובפרט הבא מרומז רבוי (שם' תצ' כח,א) **וְאֶת-בְּנָיו אֹהָיו** – מונה רביע, בתפקיד לפחות ארבע, כמתקבל מהמקורות הבאים. **[ראב"ע]** אולי בנים אחרים היו לו חוץ מאלה. ואין ספק כי רבתה למעלה במדבר משפחת אהרן, על-כן נתנו להם ישראל ערים רבות ככתוב בספר יהושע. כדי לתאם זאת עם הפשט מוצע לומר שכוונתו לבני בנים כבנים. טט - אפשר שיש כאן רמז לנאמר **[בבלי זבחים קב,א, סדר עולם רבה פ"ז, ויקרא רבה פרשה כ]** ועוד שאלישבע אשת אהרן ראתה חמישה כתרים ביום אחד, ... ופינחס בן בנה משוח מלחמה. אם כן כבר נתכהן עם בני אהרן מיום חנוכת המשכן (שם' תצ' כח,א) **וְאֶת-בְּנָיו אֹהָיו** – מונה רביע, בתפקיד לפחות ארבע. הפסוק הולך ומונה ארבעה בני אהרן, אבל מרמז על הקרבת אחרים. כגון משה רבנו ככ"ג, פינחס, בני בניו של אהרן.

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שם' תצ' כח,א) **וְאֻמָּה הִקְרַב אֱלֹהִים**. אתה ממונה עליו לחנכו בעבודה בשבעת ימי המלואים: **אֶת-אֶהֱרֹן אֹחֵיהֶם**. אהרן עיקר: **וְאֶת-בְּנָיו אֹהָיו**. בניו טפילין לו: **מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**. שנאמר **(דה"א כג, יג) וַיִּבְדֵּל אֶהֱרֹן לְקַדְשֵׁי קֹדֶשׁ קְדָשִׁים** וגו': **לְכַהֲנֵנוּ לִי** כל מקום שנאמר לי, בזה ובבא: **אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר**. עיקר בני אהרן שעמדה עליהם שלשלת הכהונה:

(דה"א כג, יג) בְּנֵי עֲמָרָם אֶהֱרֹן וּמִשָּׁה

וַיִּבְדֵּל אֶהֱרֹן לְקַדְשֵׁי קֹדֶשׁ קְדָשִׁים הַיְהוּדִים וְהַיִּזְרְעֵלִים לְקַדְשֵׁי קֹדֶשׁ קְדָשִׁים

[מלב"ם] **(דה"א כג, יג) בְּנֵי עֲמָרָם**. ר"ל ואין לחשב מבניו אל שבט הלוי רק משה לבדו, כי אהרן נבדל מן הלויים להיות קדש קדשים: ה' בחר באהרן ובניו לכהני ה' **מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** (הסבר ע"פ **[זוהר בהיר]**, ראה להלן) בני ישראל עומדים למטה בעוה"ז לפתוח הדרכים למעלה, ולהאיר השבילין, ולהדליק הנרות בשמים, ולהעלות כל העולמות ממטה למעלה ע"י העלאת מ"ג במסירות נפש להעלות וליחד כל העולמות מסוף עולם העשייה עד רום המעלות. קדושת אהרן ובניו ויכולתם לעשות היחודים הנעלים באה מכחם של בני ישראל והם מייצגים אותם כלפי ה', תבנית הטעמים של **מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** מלמדת כך: **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, וזה רבוי בני"י עם השנים, וטעם תביר של מלת **מִתּוֹךְ** מחלק בכל הדורות להבדיל משפחת אהרן מלויים ומשאר ישראל, והוא מקור לכתוב המפורש **(דה"א כג, יג) וַיִּבְדֵּל אֶהֱרֹן לְקַדְשֵׁי קֹדֶשׁ** ובפר' תצוה ובהי"א מוסיף עליו את בניו, ומבדילים לכהונה. וב-**[שמות רבה (וילנא) פרשה לז]** דרש השוואה מצמצום הבחירה לאהרן ובניו לכהונה לה', לצמצום הבחירה בקדש קדשים מכל העולם לגלוי שכינת ה'. וזה מתאים לתפקיד טעם פזר ב-**וְאֻמָּה**, להעביר רעיון הקדושת אדם ומשפחתו לעבודת קדש קדשים לה', להקדשת מקום בארץ לעבודת קדש קדשים לה'.

[מדרש הגדול] (שם' תצ' כח,א) **לְכַהֲנֵנוּ לִי**, כל מקום שנאמר לִי הרי הוא קיים לעולם. אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר, כדאי אהרן לעצמו כדאי נדב ואביהוא לעצמן כדאי אלעזר ואיתמר לעצמן. (שם' תצ' כח,א) **לְכַהֲנֵנוּ לִי** – מקף כבורר בן משמע שרק חלק מהנמנים ראויים לכהן עם העברת זכות הכהונה לבנים ובין שכל אחד מהנמנים ראוי להעברת זכות הכהונה מדור לדור.

הסבר ע"פ **[זוהר חלק ב, פירוש זוהר בהיר הרב אייכנשטיין יצחק (אוצר החכמה)]** ד"ה **וְאֻמָּה הִקְרַב אֱלֹהִים**, אות ו"ו במלת **לְכַהֲנֵנוּ** יתירה ללמד שעבודת הכהונה נתנה למי שיוכל להביא ליחודים נעלים (כמו שנרמז מתבנית הטעמים של **הִקְרַב אֱלֹהִים** – מונה תרסא, כעין רבוי טעמי תרסא, אחד מהם בתפקיד בעל בחינה נעלה שזה מעין מחיצה בין בעל המעלה ובין שאר בני"י. (מחיצה היא מתפקידי תרסא שעורים חציצין ומחיצין). כדי שמשא יוכל להתעלות ולהשיג דברים נעלים, עליו להעזר בעבודת אהרן ובניו שעבודתם מביאה ליחודים עליונים. בזכות יחודים אלו יש קירוב של בני ישראל אל ה'.

(שם' תצ' כח,א) **לְכַהֲנֵנוּ לִי** – מקף, כבורר בן שתהא הכהונה ליחוד בין ו"ו (שש מדות הנקרא זעיר אנפין) ובין השכינה הקדושה הנקראת "לי", וכך יהיה קירוב בני"י אל ה' ובין מטרה אחרת.

לְכַהֲנֵנוּ לִי – אתנה, מגביל את בני ישראל והלויים מלבצע תפקידי כהנים כנאמר ב-**(דה"א כג, יג) ... לְקַדְשֵׁי קֹדֶשׁ לְקַדְשֵׁי קֹדֶשׁ**

בְּשִׁמֹן עֲדֵעֹלָם: כי רק לכהנים היכולת ליחודים עליונים המביאים לקירוב בני ישראל אל ה'.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ...; זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ובפסוק (כח,ג) לכהנו-לי – סלוק, מגביל הכניסה לכהונה לרבוי בגדים כפ' [רש"י] (שמ' תצ' כח,ג) לקדשו לכהנו-לי: להכניסו בכהונה על ידי הבגדים וגו' ומפסוק אחר נלמדת הכניסה לכהונה במשיחת שמן המשחה. החלוקה בפסוקים שונים לבגדים ולשמן המשחה מורה שבדורות שאין שמן המשחה הכהנים נכנסים לכהונה בלבית בגדי הכהונה בלבד.

[ריקאנטי] (שמ' תצוה כח,א) ואתה הקרב אליך את-אהרן אחיך ואת-בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו-לי אהרן נבב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן: [כ"ח, א']. כבר ידעת כי אין הקרבן קרב בלתי כהנים לויים וישראלים, כי הם כנגד שלשה אבות העליונים, הכהנים מן החסד, על כן הם מכפרים כי בחסד יכופר עון [משלי ט"ז, ו'], וכתוב [ישעיה א', י"ח] אם יהיו חטאים כשנים כשלג ילבינו. הלויים מכח הגבורה, ועל כן הם ממונים על השיר, ובעבור כי הם כנגד זרועות עולם על כן מה שכשר בזה פסול בזה, כמו שאמרו רז"ל בחולין [כ"ד ע"א] כשר בכהנים פסול בלויים כשר בלויים פסול בכהנים. ישראל מכח הרחמים הנקרא ישראל סבא קדישא, על הענין הזה אמרו רבותינו ז"ל כהנים לויים וישראלים מעכבין את הקרבן. (כנאמר ב-) **[ספר הזוהר]** דהני ליואי וישראלים כלהו מעמדות כולהו קיימי על קרבנא לאתקשרא קשרין ולנחנתא ברכאן לעלמין, מעמדות בצלותא (תפילה), כהני ברעותיה (ברצונם), ליואי בשירתא (בשירתם), מעמדות מתערי לה להאי מחשבה טהורה לאסתלקא, כהנא מתער ימינא לחבקא לה, ליואי מתערי שמאלא ברחמי לאחדא לה כמה דאת אמר (שה"ש ב,ו) **שמאלו תסת לראשי,** וכדין ריח לאתכנשא דא בדא ולא תקשרא דא בדא, והרוח דא ית' בבעלה וכל שאר חיילין אכלין ומרוין ומדשני בהני תנני ותורבין ועלוון, וכלא ברזא דישראל וכהני וליואי כדקא חזי. ואל תתמה אחרי שכח הלויים הוא מדת הדין של מעלה, איך יצא אהרן מהם שהוא הפך מדתם, כי כך דרכו של ה"ה יתעלה, מוציא אש ממים ומים מאש, מתוך מים מלוחין מוציא המתוקים ובתוקף המרירות מזריח שם פלאו למתקן.

הוספות בפסוק: **שמות תצוה כח,א: ואתה הקרב אליך את-אהרן אחיך ואת-בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו-לי אהרן נבב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן:** ואתה הקרב אליך – ר"ת הו"א, ס"ת בכ"ה, כב"ה **ישראל לכהנו-לי אהרן** – ר"ת אלי"ל **מתוך בני ישראל לכהנו-לי** – ס"ת כילו"י **לי אהרן נבב ואביהוא** – ס"ת נבי"א **ואיתמר בני אהרן** – ס"ת נר"י **אלעזר ואיתמר בני אהרן:** – ר"ת מימין או"ב משמאל או"ב בראשי וסופי תיבות שונים בפסוק מרומזת גזרת כלוי על אהרן על מעשה העגל – אליל שנראה מדבר כאוב, שאהרן הנביא (שכבר התנבא במצרים) נסה למנוע את נהיית העם אחרי הע"ז, ע"י מעורבותו במעשיהם ופעולותיו האיטיות, והקב"ה (מרומז בשם הו"א) מצוה למשה לקרבו כי היה בשגגה, ולמנוחו לכהן גדול. וזהו מוסר עצום לקרב כל אחד החפץ בתורת ה'.

שמות תצוה כח,ח: וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו והנה זהב תכלת וארנמן ותולעת שני ושש משזר: **(שמ' תצוה כח,ח) זקב** – רביע, רמז לארבעה חוטי זהב, כל אחד משזור עם ששה חוטים ממין אחד, חוט זהב עם ששה חוטי תכלת, חוט זהב עם ששה ארנמן, חוט זהב עם ששה תולעת שני, חוט זהב עם ששה של שש (היינו פשתן), **[בבלי יומא עב,א]** דורש זאת מהמלה **(שמות פקודי לט,ג) פתילם** אבל זה גם נרמז ב- **זקב** – רביע, בארבעה פסוקים. **[בבלי יומא עב,א] ... חושן ואפוד עשרים ושמונה מנא לן?** דכתיב **(שמות תצוה כח,טו) ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפד תעשנו זקב תכלת וארנמן ותולעת שני ושש משזר,** ארבעה דשיתא שיתא - עשרין וארבעה, זהב ארבעה - הא עשרין ותמניא. - ואימא זהב נמי ששה! - אמר רב אחא בר יעקב: אמר קרא **(שמות תצוה לט,ט) וקצץ פתילם,** פתיל פתילים הרי כאן ארבעה. רב אשי אמר: אמר קרא **לעשות בתוך תכלת ובתוך הארנמן.** היכי נעביד? נעביד ארבעה דתרי תרי - הווי להו תמניא, נעביד תרי דתרי תרי, ותרי דחד חד - **(כח,טו) ועשית** שיהיו כל עשיותיו שוות.

שמות תצוה כט,לד: ואם-ותר מבשר המלאים ומן-הלחם עד-הבקר ושרפת את-הנותר באש לא יאכל כי-קדש הוא:

[תורה תמימה] (שמ' תצ' כט,לד) ושרפת את-הנותר - [מה ת"ל את-הנותר], לומר לך] נותר בשרפה ואין כל איסורין שבתורה בשרפה^ה **[פסחים כ"ד א']:** **(כט,לד) את-הנותר** – מלת "הנותר" יתירה, ובלעדיה היינו סבורים ללמוד לשרפת כל האיסורים שבתורה, ובא **(כט,לד) את-הנותר** – מקף לברור בין קדשים שנפסלו בקודש שהם בשרפה ובין שאר האיסורים שאינם בשרפה.

[רבינו מיוחס] (שמ' תצ' כט,לד) את הנותר. מקרא יתר הוא, והיה לו לומר ושרפת אותו. ובא ללמד על כל הנותרין שיהו בשריפה. וכן אף פסולי קדשים כגון הלך והיוצא ושנשחט חוץ לזמנו. וחוז' למקומו. ופסח וחטאת שלא לשמה והנתנין בפנים שנתנן בחוץ. ושבחין שנתנן בפנים ושל מעלה למטה. ושל מטה למעלה. וכיוצא במ שיהו נשרפין שנ' לא יאכל כי קדש הם (שמות כ"ט ל"ג). כל שאינו נאכל בקדשים טעון שריפה אבל שלא היה פסולן בקדש כגון שמתו או שהפילו או שנשחטו בחוץ. אינו נשרפין שנ' הוא זהו ששנינו אלו הן הנקברין קדשים שהפילו שליא תקברו כל הקדשים שנשחטו חוץ לזמנן וחוז' למקומן הרי אלו ישרפו.

(כט,לד) ואם-ותר – גרשיים ... **המלאים** – תביר, תבנית הטעמים גרשיים ... תביר היא כעין מידה יצא לדון בענין אחר, יצא להקל ולהחמיר, **להקל** – כהמשך ... **(כט,לד) ושרפת את-הנותר באש** - אם זה כנותר הכללי שיש בו לאו למותר, אז זה לאו הניתק לעשה, שבשריפת הנותר לא יעבור על הלאו. צ"ע מה מלמדת תבנית הטעמים מהפך פשטא זקר-קטן, ולהחמיר - **(כט,לד) לא יאכל** (כ צרויה) - למאן דאמר לא יאכל (כ צרויה) אסור בהנאה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשקפה**: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט – מרכא; מברוי; דרנא – מוציא; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.

1.13 שמות תצוה כז,כ (התשפ"ד)

שמות תצוה כט,לג: וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַלְא אֶת-יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא-יֵאָכֵל כִּי-קָדַשׁ הֵם:

שמות תצוה כט,לד: וְאִם-יִתָּר מִבֶּשֶׂר הַמִּלֵּאִים וּמִן-הַלֶּחֶם עַד-הַבֶּקֶר

וְשָׂרְפָתָ אֶת-הַנּוֹתָר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי-קָדַשׁ הוּא:

דברים ראה יב,1: וְהִבַּאתֶם שְׂמֵה עֲלֵיתִיכֶם וּזְבַחֵיכֶם וְאֵת תְּרוֹמַת יָדְכֶם

וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבָחֵיכֶם וּבְכַלְתֶּם בְּקַרְבְּכֶם וּצְאִינְכֶם:

דברים ראה יד,כג: וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר לְשִׁכְנֵן שְׁמוֹ שָׁם הפשט מצוות אכילת קדשים קלים בתוך ירושלים

מַעֲשֵׂר דִּגְנֶךָ וְתִירֶשֶׁת וּבְכַלְתָּ בְּקִרְיָךְ וּצְאִינָךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל-הַיָּמִים:

דברים ראה יד,ז: לֹא-תֹכֵל לֵאכֹל בְּשַׁעֲרֶיךָ הפשט מצוה לא לאכול קדשים מכל סוג בגבולין וקדשי קדשים שביניהם רק בעזרה

מַעֲשֵׂר דִּגְנֶךָ וְתִירֶשֶׁת וּבְכַלְתָּ בְּקִרְיָךְ וּצְאִינָךָ וְכָל-נִדְרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדְרֶה וְנִדְבָחֶיךָ וְתִרְוַמַת יָדְךָ:

הפסוקים (ראה יד,כג) (ראה יד,ז) אלו מוצגים זה מול זה להראות שיש לאכילת קדשים מצות עשה ויש לאכילת קדשים מצות לא תעשה

[בבלי מכות יז:א] מתני' [מכות פ"ג,מ"ג]. האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם, קדשי קדשים חוץ לקלעים, קדשים קלים **ומעשר שני**

חוץ לחומה, ...

קדשי, קדשים [רמב"ם מעשה הקרבנות יא, ה] כל האוכל כזית מבשר קדשי קדשים חוץ לעזרה לוקה שנאמר (דב' ראה יב,ז) **לֹא-תֹכֵל**

לֵאכֹל בְּשַׁעֲרֶיךָ מַעֲשֵׂר דִּגְנֶךָ וְתִירֶשֶׁת וּבְכַלְתָּ בְּקִרְיָךְ וּצְאִינָךָ וְכָל-נִדְרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדְרֶה וְנִדְבָחֶיךָ וְתִרְוַמַת יָדְךָ: מפי

השמועה למדו שזו **אזהרה לאוכל מבשר חטאות ואשמות** חוץ לעזרה (טט: אלו קרבנות כפרה למקריבם שנאמר עליהם (שמ' תצ' כט,לג)

אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם), והוא הדין לאוכל קדשים קלים חוץ לירושלים שהוא לוקה, שחומת ירושלים לקדשים קלים כחומת העזרה לקדשי

קדשים, ואחד בשר חטאת ואשם או שירי מנחות.

[רמב"ם שם] מפרש לפי סדר המשנה, תחילה קדשי המרומזים בסיפא של הפסוק שהוא מביא (דב' ראה יב,ז) **וְכָל-נִדְרֶיךָ אֲשֶׁר**

תִּדְרֶה וְנִדְבָחֶיךָ שאלו עשויים לכלול עולות. אלא שעולות הן כליל למזבח ולא נאכלות. ו-**[רמב"ם שם]** מפרש מפי השמועה למדו שזו

אזהרה לאוכל מבשר חטאות ואשמות חוץ לעזרה (טט: אלו קרבנות כפרה למקריבם שנאמר עליהם (שמ' תצ' כט,לג) **אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם)**,

[רש"י (שמ' תצ' כט,לג) לְקַדֵּשׁ אֹתָם, שעל ידי (שפת"ח כ) עשיית] המלואים הללו נתמלאו ידיהם ונתקדשו לכהונה: כִּי-קָדַשׁ הוּא,

קדשי קדשים ומכאן למדנו אזהרה לזר האוכל קודש קודשים,

[תורה תמימה = תו"ת] (שמ' תצ' כט,לג) וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם - מלמד שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים^(כז) **[פסחים נ"ט ב']:**

[תו"ת כג] מדתלה האכילה בכפרה. ונפקא מינה בזה, לענין שמותרים לזר האוכל הבשר כשהם בבגדי כהונה, כיון דהאכילה היא

לצורך העבודה, אחרי דבלא זה אין הבעלים מתכפרין. ואמנם אם נטמא הבשר או נעשה נותר או יצא חוץ למקומו קודם שנאכל

מתכפרים בעלים בלא אכילתן:

[תו"ת] (כט,לג) וְזָר לֹא-יֵאָכֵל - אמר רב גידל אמר רב, זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור, דאמר קרא (שמ' תצ' כט,לג) **וְאָכְלוּ**

אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם ... וְזָר לֹא-יֵאָכֵל, כל היכא דקרינן ביה **וְאָכְלוּ אֹתָם** קרינן ביה **וְזָר לֹא-יֵאָכֵל**, וכל היכא דלא קרינן ביה

וְאָכְלוּ אֹתָם לא קרינן ביה **וְזָר לֹא-יֵאָכֵל**^(כח) **[מכות י"ח ב']:**

[תו"ת כד] ר"ל דבעינן שאיסור זרות יהיה בעת שהבשר ראוי להאכל בקדושה לכהנים, משאין-כן קודם זריקה אינו ראוי גם לכהנים,

ולכן אינו לוקה הזר משום לאו זרות רק משום לאו דקודם זריקה. ומטעם זה אם אכל זר קדשי קדשים בחוץ לוקה רק משום אכילת

חוץ ולא משום זרות, יען כי בחוץ אינם ראויים גם לכהנים, וזה הכלל דרך אז יש איסור זרות במקום שהכהן אוכל ובעת שראוי להכהן

לאכול, מפני דהכפרה הבאה מהאכילה היא רק באכילה ראויה וממילא רק על אכילה כזו יחול שם קודש, ודו"ק:

(שמ' תצ' כט,לג) וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם – מהפך פשטא מונח מונח זקף-קטן, זקף קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז

שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשוטו, מונח מונח כל אחד מהם עשוי לרבות עוד למוד בתפקיד תבנית הטעמים המסתיימת בזקף-קטן.

פשט הכתוב עוסק ב-**(שמ' תצ' כט,לג) אֵיל הַמִּלֵּאִים (שמ' תצ' כט,לד) וְאִם-יִתָּר מִבֶּשֶׂר הַמִּלֵּאִים** שהם שלמים קדשים קלים. הלמוד ב-**[בבלי**

מכות יח,ב] כפי שהביא **[תו"ת]** מעביר לחטאת ואשם שהם קדשי קדשים **(כט,לג) וְזָר לֹא-יֵאָכֵל** - אמר רב גידל אמר רב, זר שאכל

מחטאת ואשם לפני זריקה פטור. [רמב"ם מעשה הקרבנות יא, ה] "כל האוכל כזית מבשר קדשי קדשים חוץ לעזרה לוקה" ולמד זאת

מ-**(דב' ראה יב,ז) לֹא-תֹכֵל לֵאכֹל בְּשַׁעֲרֶיךָ מַעֲשֵׂר דִּגְנֶךָ וְתִירֶשֶׁת וּבְכַלְתָּ בְּקִרְיָךְ וּצְאִינָךָ וְכָל-נִדְרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדְרֶה וְנִדְבָחֶיךָ וְתִרְוַמַת יָדְךָ:**

מפי השמועה למדו שזו **אזהרה לאוכל מבשר חטאות ואשמות** חוץ לעזרה **[רמב"ם שם]** למד מנדרים ונדבות שעשויים להכיל קדשי

קדשים לחטאות ואשמות לכפרה. ויש לומר שכפרה נעשית בכל הקרבנות כנלמד ב-**[בבלי פסחים פט:א]**

והא תנן: **כָּל הַנִּיתְנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן שֶׁנִּתְנָן בְּמִתְּנָן אַחַת - כֹּפֵר!**

כָּל [רמב"ם פסולי המוקדשין ב, א] כל הדמים הניתנין על מזבח החיצון, אם נתן מתנה אחת בלבד כיפר, ואפילו בחטאת מתנה אחת

היא העיקר ושאר הארבע מתנות למצוה, שנאמר **(דב' ראה יב,ז) וְאִם-יִתָּר מִבֶּשֶׂר הַמִּלֵּאִים יִשְׂפָךְ עַל-מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ**, שפיכת הדם על המזבח היא

העיקר. מוצע לומר שרעיון זה של שפיכת דם כל קרבן על המזבח החיצון מכפר מרומז בתבנית הטעמים מונח מונח שבתוך הכתוב **(שמ' תצ' כט,לג) וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם** המרבה לכפרה גם קדשים קלים שהכהנים שופכים דמם על המזבח החיצון. אוכלים בלעדית

(חטאת אשם) אוכלים קצת ממתנות כהונה (קדשים קלים) וגם אם לא אוכלים מהם (פסח).

[תו"ת] (כט,לג) וְזָר לֹא-יֵאָכֵל - אמר רב גידל אמר רב, זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור, דאמר קרא (שמ' תצ' כט,לג) **וְאָכְלוּ**

אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם ... וְזָר לֹא-יֵאָכֵל, כל היכא דקרינן ביה **וְאָכְלוּ אֹתָם** קרינן ביה **וְזָר לֹא-יֵאָכֵל**, וכל היכא דלא קרינן ביה

וְאָכְלוּ אֹתָם לא קרינן ביה **וְזָר לֹא-יֵאָכֵל**^(כח) **[מכות י"ח ב']:**

(כט,לג) לְמַלְא אֶת-יָדְכֶם לְקַדֵּשׁ אֹתָם (כט,לג) וְזָר לֹא-יֵאָכֵל – (אתנה) מרכא טפחא כעין תבנית טעמים סמוכים כאן כעין (מדה כ"ב

מל"ב מדות) "מדבר שחבירו (שלפניו) מוכיח (מלמד) עליו" או (מדה כ"ג מל"ב מדות) "מדבר שהוא (כאן הכתוב לפניו) מוכיח על

חבירו (על הסיפא)"

(כט,לג) וְזָר לֹא-יֵאָכֵל – מקף כבורר בין זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה (ולפני שהותרה אכילה) פטור הזר, ובין זר שאכל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מרביד; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

מחטאת ואשם אחרי זריקה (ואחרי שהותרה אכילה הראויה לכהנים) חייב הזר.
(שמ' תצ' טל, טל) כִּי־קָדַשׁ הֵם – מקף כבורר בין אכילה ראויה לכהנים שאז הקרבן קודש ואז הזר האוכל חייב, ובין אכילה שאינה ראויה ואז הקרבן אינו קודש והזר האוכל פטור.

(שמ' תצ' טל, טל) כִּי־קָדַשׁ הֵם – מרכא מרבה סלוק מגביל בשה"כ רבוי הגבלות לחייב את הזר על אכילת קרבן. כפי' **[תרת' כד]** ר"ל דבעינן שאיסור זרות יהיה בעת שהבשר ראוי להאכל בקדושה לכהנים, משאיין-כן קודם זריקה אינו ראוי גם לכהנים, ולכן אינו לוקה הזר משום לאו זרות רק משום לאו דקודם זריקה. ומטעם זה אם אכל זר קדשי קדשים בחוץ לוקה רק משום אכילת חוץ ולא משום זרות, יען כי בחוץ אינם ראויים גם לכהנים, וזה הכלל דרק אז יש איסור זרות במקום שהכהן אוכל ובעת שראוי להכהן לאכול, מפני דהכפרה הבאה מהאכילה היא רק באכילה ראויה וממילא רק על אכילה כזו יחול שם קודש, ודו"ק:

(שמ' תצ' טל, טל) וְאִם־יִתָּרַם מִבֶּשֶׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם עַד־הַבֶּקָר –

(שמ' תצ' טל, טל) וְאִם־יִתָּרַם – מקף כבורר בין שני שני מסלולי למוד, (א) **(שמ' תצ' טל, טל) וְאִם־יִתָּרַם** – מקף כבורר בין תלות כפרת הבעלים של הקרבן באכילת הכהנים ובין שאין תלות הכפרה באכילת הכהנים. (ב) פסולים בקודש בשרפה.

(למוד א) (שמ' תצ' טל, טל) וְאִם־יִתָּרַם מִבֶּשֶׂר הַמִּלֻּאִים – גרשיים ... תביר תבנית טעמים בתפקיד כעין מדה י' מי"ג מדות "יצא מהכלל לטעון טוען אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר". להתמיר מ-**[תרת' כד]** ורק באכילה ראויה היינו במקום הראוי לאכילה. אם זה חטאת או אשם **(בבלי זבחים פרק ה"ג, מ"ה)** "לפנים הקלעים" בעזרת כהנים ובזמן הראוי לאכילה **(בבלי זבחים שם)** "ליום ולילה עד חצות" אם זה ממתנות כהונה מקדשים קלים אז האכילה בתוך ירושלים. להקל שמוותרים לכהנים לאכול הבשר כשהם בבגדי כהונה, שיש כפרה גם בלא אכילת הכהנים, **(שמ' תצ' טל, טל) וְאִם־יִתָּרַם מִבֶּשֶׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם** – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה, כאן כפי' **[תרת' כג]** אם נטמא הבשר או נעשה נותר או יצא חוץ למקומו קודם שנאכל; מתכפרים בעלים בלא אכילתן (ע"י הכהנים באכילה הראויה). ועוד נלמד ב-**[בבלי פסחים פט:א]** שכפרה נעשית בכל הקרבנות (ראו להלן).

(שמ' תצ' טל, טל) וְשֵׂרֶפֶת אֶת־הַנּוֹתָר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קָדַשׁ הוּא: תבנית הטעמים – גרשיים ... תביר בתפקיד כעין מדה י' מי"ג מדות "יצא מהכלל לטעון טוען אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר" להקל נוסף על האמור לעיל, פסוק זה במלואו הוא לאו הניתק לעשה שאם יותר בשר עד בוקר שרפתו מתקנת את הלאו ומבטלת אותו.

[תורה תמימה] (שמ' תצ' טל, טל) וְשֵׂרֶפֶת אֶת־הַנּוֹתָר - [מה ת"ל אֶת־הַנּוֹתָר], לומר לך] נותר בשרפה ואין כל איסורין שבתורה בשרפה²⁷ **[פסחים כ"ד א']**:

[תו"ת] ר"ל כל איסורין שנאמר בהם לאו באכילתן. והנה אם הטעם הוא משום תקלת אכילה קשה מאי שנא משאר איסורים, ונראה דהטעם הוא משום בזיון קדשים, שאם יהיו בעין יאמרו שזולזלו בקדשים שלא אכלום בשעתן, וע' תמורה ל"ד ב':

[תורה תמימה] (שמ' תצ' טל, טל) כִּי־קָדַשׁ הוּא: תניא, ר' אליעזר אומר, לא יאכל כי קודש הוא, כל שבקודש פסול - בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו²⁸ **[פסחים כ"ד א']**:

[תורה תמימה הערה כו] דריש יתור הלשון כי קודש הוא, ודריש דכל פסול קדשים בין פסול מחשבה בין פסול מעשה לוקה על אכילתו. ומטעם זה מבואר במעילה י"ז ב' דהפגול והנותר מצטרפין זה עם זה לאכילה שאם אכל חצי זית נותר וחצי זית פגול חייב, מכיון ששניהם נקראים קודש. וצ"ע ברמב"ם פ"ח ה"ג מפסולי המוקדשין שמביא על דין זה כל שבקודש פסול וכו' דרשה מספרי, ולמה נייד מדרשת הגמרא שלפנינו. ועיין ברש"י מעילה שם שנראה מרהיטת לשונו שגורס כי קודש הם והוא הפסוק הקודם, אבל כנראה הוא, ט"ס רצ"ל כי קודש הוא, והוא הפסוק שלפנינו דכתיב גבי נותר:

[למוד ב] (טל, טל) אֶת־הַנּוֹתָר – מלת "הנותר" יתירה, ובלעדיה היינו סבורים ללמוד לשרפת כל האיסורים שבתורה,

ובא **(טל, טל) אֶת־הַנּוֹתָר** – מקף לברור בין קדשים שנפסלו בקודש שהם בשרפה ובין שאר האיסורים שאינם בשרפה.

(טל, טל) וְאִם־יִתָּרַם – גרשיים ... **הַמִּלֻּאִים** – תביר, תבנית הטעמים גרשיים ... תביר היא כעין מידה יצא לדון בענין אחר, יצא להקל ולהחמיר, להקל – כהמשך ... **(טל, טל) וְשֵׂרֶפֶת אֶת־הַנּוֹתָר בְּאֵשׁ** - אם זה כנותר הכללי שיש בו לאו למותר, אז זה לאו הניתק לעשה, שבשריפת הנותר לא יעבור על הלאו. צ"ע מה מלמדת תבנית הטעמים מהפך פשטא זקף-קטן, ולהחמיר - **(טל, טל) לֹא יֵאָכֵל** (כ צרויה) - למאן דאמר לא יאכל (כ צרויה) אסור בהנאה.

(טל, טל) מִבֶּשֶׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חלה אותה הלכה **[רבינו מיוחס] (שמ' תצ' טל, טל) אֶת־הַנּוֹתָר**. מקרא יתור הוא, והיה לו לומר ושרפת אותו. ובא ללמד על כל הנותרין שיהו בשריפה. וכן אף פסולי קדשים כגון הלן והיוצא ושנשחט חוץ לזמנו. וחזן למקומו. ופסח וחטאת שלא לשמה והנתנין בפנים שנתנן בחוץ.

ושבחחן שנתנן בפנים ושל מעלה למטה. ושל מטה למעלה. וכיוצא בהם שיהו נשרפין שני' לא יאכל כי קדש הם (שמות כ"ט ל"ג). כל שאינו נאכל בקדשים טעון שריפה אבל שלא היה פסולן בקדש כגון שמתו או שהפילו או שנשחטו בחוץ. אינו נשרפין שני' הוא וזהו ששינוי אלו הן הנקברין קדשים שהפילו שליית תקברו כל הקדשים שנשחטו חוץ לזמנן וחזן למקומן הרי אלו ישרפו. שהנותר **עַד־הַבֶּקָר וְשֵׂרֶפֶת אֶת־הַנּוֹתָר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קָדַשׁ הוּא**: **עַד־הַבֶּקָר** – מקף בורר בין זמנים של בוקר. אתנה – מגביל אפשר שנתן רמז לרבנן להגביל אכילת הקרבן עד חצות הלילה שלפני הבוקר

[מדרש הגדול] (שמ' תצ' טל, טל) וְאִם־יִתָּרַם מִבֶּשֶׂר הַמִּלֻּאִים. מלמד שהמלוואים (שנפסלו בקודש) מותרן בשריפה והוא הדין לכל הקדשים.

(שמ' תצ' טל, טל) מִבֶּשֶׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה " מותרן בשריפה והוא הדין לכל הקדשים **לֹא יֵאָכֵל** "

לֹא יֵאָכֵל, ליתן לא תעשה על אכילתו. אין לי אלא המלוואים שמתרן בלא תעשה, שאר הקדשים מנין, ת"ל **כִּי־קָדַשׁ הוּא**. אין לי אלא נותר **(וי' קד' יטו)**, פגול **(וי' קד' יטז)**, מנין, ת"ל **כִּי־קָדַשׁ הוּא**, אכילתו **[פסחים כד,א]** תניא ר' אליעזר אומר) כל שפסולו בקודש ליתן לא תעשה על אכילתו²⁹. אמר ר' ינאי אל תהא גזירה שווה קלה בעיניך שהרי נותר אחד מגופי תורה ולא למדו הכת' אלא מגזירה שווה, דאמר ר' יוחנן תני זבדאי בן לוי אתיא קדש קדש כתיב הכא **וְשֵׂרֶפֶת אֶת־הַנּוֹתָר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קָדַשׁ הוּא** וכתיב התם **(וי' קד' יט)** **כִּי־יָצָא קֹדֶשׁ ה' הִלַּל וְנִכְרַתָּה**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג. **תמצית ההשקפה**: **תנ"ך** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף: תכר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תכר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ושמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.14 שמות תצוה כז, כז (התשפ"ה) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תצוה כח, ח: וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשָׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה זֶהְבַּ חֲכָלָת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁרָּה:

[רש"י] (שם' תצ' כח, ח) **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ** – וחגור שעל ידו הוא מאפדו ומתקנהו לכהן ומקשטו: **אֲשֶׁר עָלָיו** – למעלה בשפת הסינר, היא החגורה: **כְּמַעֲשָׂהוּ** – כאריגת הסינר מעשה חושב ומחמשת מינים, כך אריגת החשב מעשה חושב ומחמשת מינין:

[חזקוני] (שם' תצ' כח, ח) **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ** וגו' אין מוקדם ומאוחר, בתחלה צריך לפרש **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו** ומן תיבות הפוכות הוא כמו שמלה שלמה כבשים כשבים אף כאן **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ**, כמו (בר' וירא כבג) **וַיַּחֲבֹשׂ אֶת־חַמְלָוֹ**, פ"י חגורת אפודתו היה על פני שפת הסינר העליונה ועוד מתפשט החשב אילך ואילך כדי שיעור חגורה. כדכתיב התם (וי' צו ח, ז) **וַיַּחְזֵק אֱלֹהִים בְּחֻשְׁבֵי הָאֶפֶד**. מצינו מעשה חשב זה מלמדנו שהאפוד ממתניו ולמטה של כהן גדול. **כְּמַעֲשָׂהוּ** כמעשה אריגתו של אפוד, **מִמֶּנּוּ יִהְיֶה** מתוך אריגתו של אפוד, ולא שיארג בו לבד ואח"כ יחברנו על שפת האפוד.

[רבינו מיוחס] (שם' תצ' כח, ח) **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ**. בלשון (שם' תצ' כח, ח) **מַעֲשֵׂה חֻשְׁב**: כלומר אומנות תקונו וחגורתו. והוא כמין רצועה רחבה טפח בולטות לו מימין וכן משמאל ובהן חוגרו סביב. אבל איני יודע כמה הוא קושרו לפניו אם בפתיל ואם בדבר אחר. ונראה לי שהוא ארוך וחוגרו פעמים. והוא שני' להלן (ויקרא ח, ז) **וַיֵּאָפֶד לְוָיָהּ** ועל שאינו תכשיט לבדו אלא מחובר עם האפוד לכך קרוי חשב האפוד. **כְּמַעֲשָׂהוּ**. כמעשה האפוד של חמשה מינין. **מִמֶּנּוּ יִהְיֶה**. מגוף האפוד. ומאריגתו יהיה ולא יעשנו לבדו ויחברנו,

(שם' תצ' כח, ח) **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשרוט. טעם מונח מרבה איפיונים ו/או למודים נוספים בתפקיד טעם זקף-קטן. (שם' תצ' כח, ח) **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו** – (למוד א) כפשט [רש"י] (שם' תצ' כח, ח) **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ** – וחגור שעל ידו הוא מאפדו ומתקנהו לכהן ומקשטו: **אֲשֶׁר עָלָיו** – למעלה בשפת הסינר, היא החגורה: (למוד ב) ט: מהחלק העליון של צד הגב של האפוד נמשכו שתי כתפות, וזה מעל לאפוד. לכן מה שפ[רש"י] "למעלה בשפת הסינר" הינו במתניים ולא בכתפיים כפי שעשוי להשתמע מהפשט. לכן פ[רש"י] זה מוציא זאת מהפשט.

ועוד (למוד א) בפשט מ-[רבינו מיוחס] ש- **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ**. בלשון (שם' תצ' כח, ח) **מַעֲשֵׂה חֻשְׁב**: כלומר אומנות תקונו וחגורתו. ו-[למוד ב] היוצא מהפשט כפי[חזקוני] שמלת **וְחֻשְׁב** מן תיבות הפוכות הוא ... פ"י חגורת אפודתו היה על פני שפת הסינר העליונה ועוד מתפשט החשב אילך ואילך כדי שיעור חגורה.

(כח, ח) **מִמֶּנּוּ יִהְיֶה** – מונח מרבה אתנח מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות, (מגבלה א) [רש"י][חזקוני][רבינו מיוחס] מגוף האפוד ומאריגתו יהיה ולא יעשנו לבדו ויחברנו. (מגבלה ב) **בַּגְדֵי כְהוֹנָה, שְׁחֹר מִשֵׁה לִיב, אוּצָה"ח ע"י 20 א"** חשב אפודתו והוא לשון חגורה וקורא לאריגה זו מעשה חושב לפי שכך היתה מלאכת אריגת החגורות. (ט: המגבלה) שהיו צורותיהם שונות משני עבריהם.

(שם' תצ' כח, ח) **תְּכַלֵּת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי** – כתוב שתבנית טעמי מרמזת לשני ענינים / הלכות. (הלכה א) **תְּכַלֵּת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי** – דרגא תכיר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ועל כל אחד חלה אותה (הלכה א) **וְתוֹסַפְתָּא מִנְחוּת (צוקרמאנדל) ו, יא**] תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור מעכבין זה את זה שמנה בגדי כהן גדול מעכבין זה את זה ארבעה בגדי כהן הדייט מעכבין זה את זה אבני שהם ואבני מלואים מעכבין זה את זה כתב שעל גביהן מעכבין זה את זה הכתוב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור מופיע עוד כחמש פעמים בתורה כל פעם בתבנית טעמים אחרת. פה תבנית הטעמים מתאימה גם להמשל התוספתא כי הכתוב עוסק בבגדי כהן גדול וכן התוספתא.

(הלכה ב) **וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי** – תכיר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל חלק מהפרטים לא חלה (הלכה/ענין ב) **[נחל קדומים שמות פרשת תצוה אות ג] וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשָׂהוּ**. רמז כי האפוד מכפר על ע"ז ובע"ז מחשבה רעה מצרפה למעשה וז"ש **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ** מחשבת ע"ז (ט: היא) **כְּמַעֲשָׂהוּ** (ט: מחשבת ע"ז, אצל ה' נחשב כמעשה) דגם המחשבה כמעשה. מפרשים. אמנם רבינו אפרים ז"ל פ"י **וְחֻשְׁב אֶפְדָּתוֹ** מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה וזהו **כְּמַעֲשָׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה** נותנין לו שכר כעושה מעשה עכ"ל. ולפי דבריו אפשר לומר במ"ש המפרשים טעם למחשבה טובה מצרפה למעשה משא"כ מחשבה רעה זולת ע"ז והענין דכתיב ה' נתן וה' לקח ואמרו רז"ל וה' הוא ובית דינו. והיינו שלענין הטובה ה' נתן וגמולו ישלם לו ולזה משלם המחשבה שהוא בוחן לב וידע מחשבתו הטובה ומשלם. אבל כשאינו לטובה הוא נידון בצירוף בית דינו כביכול והם לא ידעו המחשבות. לכך מחשבה רעה אינה מצרפה למעשה דסב"ד (אולי צ"ל דהב"ד) לא ידעו ואין אב מעיד על בנו. משא"כ בע"ז ראו אין לו דין בן ואז הקדוש ברוך הוא מעיד על המחשבה דע"ז ופורעין לו עכ"ד. וז"ש חשב אפודתו מחשבת תקונו וקשוטו למצוה כמעשהו דמחשבה טובה הקדוש ב"ה מצרפה למעשה וז"ש כמעשהו וכי תימא למה מחשבה טובה מצרפה ולא הרעה לז"א ממנו יהיה כלומר דהטובה משלם הוא עצמו והוא יודע מחשבת האדם משא"כ הרעה ודוק: (ענין ב) קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל חלק מהפרטים לא חל (ענין ב). מוצע לומר שה' אינו מצרף מחשבה רעה למעשה כדי לא להיפרע בעונש מהחושב ולא עשה. אבל במחשבת עבודה זרה שרק הקדוש ברוך הוא יודע על כך ולכן מעיד לפני בית הדין של מעלה ומצרפין את מחשבת העבודה זרה לכאילו עשה ונפרעין מהחושב לעשות ע"ז.

שמות תצוה כט, כט: וּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לַאֲהֲרֹן יִהְיוּ לְבָגְדָיו אֲחֵרָיו לְמִשְׁחָה בָהֶם וּלְמִלֵּא בָהֶם אֶת־יָדָם:

שמות תצוה כט, ל: שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתָיו מִבְּגָדָיו אֲשֶׁר יָבֵא אֶל־אֱהֹל מוֹעֵד לְשֵׁרֵת בְּקֹדֶשׁ:
ויקרא אח"מ טז, ז: וְכִפֵּר הַכֹּהֵן אֶשֶׁר־יִמָּשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמָּלֵא אֶת־יָדָיו לְכַהֵן תַּחַת אֲבִיו וְלִבְשׂ אֶת־בְּגָדֵי הַכֹּהֵן הַקֹּדֶשׁ:

ויקרא אמר כא, ז: וְחִפְּתָן הַגְּדֹל מֵאֲחֵיו אֲשֶׁר־יִוצַק עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־יָדָיו לְלִבְשׂ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרֹעַ וּבְגָדָיו לֹא יִפְרָם:

(שם' תצ' כט, ל) **שִׁבְעַת יָמִים** – מונח רביע, לפחות ארבעה למודים במינוי כהן גדול לתפקידו.

[תורה שלמה פה] [בבלי יומא ה, א] לפי שנאמר (שם' תצ' כט, ל) **שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתָיו מִבְּגָדָיו**, אין לי אלא נתרבה שבעה ונמשח שבעה, נתרבה שבעה ונמשח יום אחד, נתרבה יום אחד ונמשח שבעה מניין? תלמוד לומר: (וי' אח"מ טז, ז) **אֲשֶׁר־יִמָּשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמָּלֵא אֶת־יָדָיו** – מכל מקום. אשכחן ריבוי שבעה לכתחלה, משיחה שבעה לכתחלה מנא לן? איבעית אימא: מדאיצטריך קרא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**; **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט = מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר חמאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה; תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים אחרים בתשובה"פ.

למעוטה, ואיבעית אימא: דאמר קרא (שמ' תצ' כט, כט) ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבגיו אחריו למשתה בהם ולמלא-בם

את-יגם - איתקש משיחה לריבוי, מה ריבוי - שבעה, אף משיחה - שבעה.

[תורה שלמה פו] [ספרא אמור פרשה ב] [ב] אשר יוצק על ראשו שמן המשחה [מת"ל] לפי שנאמר (שמ' תצ' כט, ל) שבעת ימים

ילבשם הכהן תחתיו מבגיו אשר יבוא אל אהל מועד לשרת בקודש שיכול אין לי אלא שנמשח שבעה ונתרבה שבעה נמשח שבעה

ונתרבה יום אחד, נמשח יום אחד ונתרבה שבעה נתרבה יום אחד ונמשח יום אחד ואפילו שעה אחת מנין תלמוד לומר (וי' אמר כא, ז)

אשר-יוצק על-ראשו ו שמן המשחה אפילו שעה אחת ומילא ידו ללבוש את הבגדים אפילו שעה אחת.

(שמ' תצ' כט, ל) שבעת ימים – מונח רביע, כעין ארבע ועוד ענינים במינוי כהן גדול לתפקידו.

א' נתרבה שבעה ונמשח שבעה

ב' נתרבה שבעה ונמשח יום אחד

ג' נתרבה יום אחד ונמשח שבעה

ד' נתרבה יום אחד ונמשח יום אחד ואפילו שעה אחת

ה' נמשח שעה אחת נתרבה שעה אחת

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ד] [ה"ג] כיצד מרבין אותו בבגדים, לובש שמנה בגדים ופושטן וחוזר ולובשן למחר שבעת ימים

יום אחר יום שנאמר שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבגיו, וכשם שרבו בגדים ז' כך משיחה בשמן שבעה יום אחר יום, ואם עבד

קודם שיתרבה בבגדים כל שבעה, או קודם שימשח כל שבעה עבודתו כשירה, הואיל ונתרבה או נמשח פעם אחת נעשה כ"ג לכל

דבר. [השגת הראב"ד] ואם עבד קודם. א"א (אמר אברהם, הראב"ד) נראה מדבריו ימים שהיה בהם המשיחה לא היה עובד ואין זה

מן החכמה אלא כשאמרו נתרבה שבעה ונמשח שבעה דבעינן שבעה לכתחלה ה"מ לעבודת יה"כ אבל לעבודת אותן הימים בכל יום

עובד בשמונה בגדים.

[רמב"ם שם ה"ט] כהן הגדול המשוח קודם למרובה בגדים, ומרובה בגדים העומד לשרת קודם למושח שבער מחמת קרי, והעובר

מחמת קרי קודם לעובר מחמת מום, והעובר מחמת מום קודם לכהן משוח מלחמה, ומשוח מלחמה קודם לסגן, וסגן קודם לקתיקול,

וקתיקול קודם לאמרכל, ואמרכל קודם לגזבר, וגזבר קודם לראש משמר, וראש המשמר קודם לראש בית אב, וראש בית אב קודם

לכהן הדיוט משאר הכהנים, נמצאו הכהנים תמיד שמנה מעלות זו למעלה מזו.

עולה מ- [רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ד ה"ט] כהן גדול המשוח קודם למרובה בגדים, היינו יש מעלה לכ"ג משוח על כ"ג מרובה

בגדים בלבד. לכן אפשר שהמצבים משוח – מרובה בגדים למיניהם אינם זהים לגמרי עם המצבים מרובה בגדים – משוח. לכן יש מקום

למנותם לעצמם. לפי [בבלי יומא ה, א] נתרבה בבגדי כ"ג ואח"כ נמשח בשמן המשחה. לפי [ספרא אמור פרשה ב] (ב) נמשח

תחילה וכאילו נתרבה אח"כ

ו' משיחה שבעה רבוי שבעה

ז' נמשח שבעה ונתרבה יום אחד

ח' נמשח יום אחד ונתרבה שבעה

ט' טט – לפי שהוקשה משיחה לרבוי יש להניח שגם נתרבה שעה אחת ונמשח שעה אחת

[רש"י] (שמ' תצ' כט, ל) שבעת ימים רצופים ילבשם הכהן אשר יקום מבגיו תחתיו (תחתיו מבגיו) לכהונה גדולה - כשימונה להיות

כהן גדול. אשר יבא אל-אהל מועד - אותו כהן המוכן ליכנס לפני ולפנים ביום הכפורים, וזהו כהן גדול, שאין עבודת יום הכפורים

כשרה אלא בו (ראה יומא עג, א). [תחתיו מבגיו] - מלמד שאם יש לו לכהן גדול בן ממלא את מקומו ימונהו כהן גדול תחתיו (ראה

יומא עב, ב). (כט, ל) הכהן תחתיו מבגיו - מכאן ראינו: כל לשון 'כהן' לשון פועל עובד ממש, לפיכך ניגון תביר נמשך לפניו. [שפת"ח] – מסביר שתיבת כהן קשורה לתיבת תחתיו ולכן משמעה פועל משרת, ואינה קשורה ל- ילבשם שבדרגא.

נקדים בהסבר טעם אתנה כי הוא תנאי מקדים לכתוב לפניו. (כט, ל) מבגיו – אתנה כמגביל. [אילת השחר] (שמ' תצ' כט, ל) בן ממלא את

מקומו ימונהו כהן גדול תחתיו, זה לא לעיכובא, אלא שיש קדימה לבנו. טט: שקודם כל ימונה בן של כהן גדול, כפ' [רש"י] מלמד

שאם יש לו לכהן גדול בן ממלא את מקומו ימונהו כהן גדול תחתיו

(כט, ל) ילבשם הכהן תחתיו – דרגא תביר טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא ועל כל אחד חלה אותה הלכה, כל אחד מבגיו של

כ"ג אם ראוי (יומא עג, א) עשוי להיות כ"ג ואם נפלה בו מניעת עבודה זמנית או קבועה, בן אחר יכול להיכנס תחתיו ולא שאף אחד

משאר הבנים לא יוכל להיכנס תחתיו ויעבירו למשפחת כהנים אחרת. וכל אחד, שנכנס לעבוד הוא שילבש בגדי כהן גדול.

[בבלי יומא עג, א] תלמוד לומר (שמ' תצ' כט, ל) שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבגיו אשר יבא אל-אהל מועד - מי שראוי

לבא אל אהל מועד. ואם איתא, מיחזא חזי! [רש"י יומא עג, א] תלמוד לומר אשר יבא אל-אהל מועד מי שראוי לבא אל אהל

מועד - לכפר בקודש ביום הכפורים, עליו אני אומר לך תחתיו מבגיו שבנו יהיה תחתיו יצא זה שאינו ראוי וכו', דלאו כהן גדול הוא.

[רש"י] (כט, ל) אשר יבא אל-אהל מועד - אותו כהן המוכן ליכנס לפני ולפנים ביום הכפורים, וזהו כהן גדול, שאין עבודת יום

הכפורים כשרה אלא בו

(כט, ל) אשר יבא אל-אהל מועד – כתוב שתבנית טעמי מרמזת לשני ענינים / הלכות. (ענין א) אשר יבא אל-אהל מועד –

מרכא תביר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב עם ענין או הלכה לא שוה בין הפרטים ביחס לענין. (ענין ב)

יבא אל-אהל מועד – תביר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל חלק מהפרטים לא חל (ענין ב) או

(הלכה ב)

(ענין א) [בבלי יומא עב, ב] באלו נשאלין באורים ותומים. כי אתא רב דימי אמר: בגדים שכהן גדול משמש בהן משוח מלחמה משמש

בהן, שנאמר (כט, כט) ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבגיו אחריו - למי שבא בגדולה אחריו. מתיב רב אדא בר אבהו, ואמרי לה

כדי: יבול' יהא בנו של משוח מלחמה משמש תחתיו, כדרך שבנו של כהן גדול משמש תחתיו -

יכול' [רמב"ם כלי המקדש ד, כא]

משוח מלחמה אין בנו מתמנה תחתיו לעולם אלא הרי הוא כשאר הכהנים אם נמשח למלחמה נמשח ואם לא נמשח לא נמשח,

וכשכהן משוח מלחמה משמש במקדש משמש בד' כלים כשאר כהנים, מעלין משררה לשררה גדולה ממנה ואין מורידין אותו לשררה

שהיא למטה ממנה, שמעלין בקדש ולא מורידין, ואין מורידין לעולם משררה שבקרב ישראל אלא אם סרח.

(ענין א) כהן גדול משמש במקדש בשמונה בגדים, כהן משוח בארבעה בגדים

(ענין ב) לא חל ענין קדימת העברת תפקיד משוח מלחמה לבנו, בן כהן גדול שאינו ראוי אינו מתמנה להיות כהן גדול.